UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatæ, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Secundo die Mercurij Quadragesimæ. Homilia Octava. De mala generatione. Tunc responderunt ei quidam de Scribis & Pharisæis, dicentes: Magister volumus, &c. Matth. 12.

urn:nbn:de:hbz:466:1-53012

Visual Library

SVMMARIVM

HOMILIÆ OCTAVÆ SEQVENTIS.

DEscribit Euangelium Scribas & Pharisæos, accedentes Christum & ab eo petentes signa, quæ Christus illis denegat *a*. Rationes declarat ipse Euangelista *b*. Prima: quod accesserint, *Tentantes eum c*. vt olim fecerant patres eorum annis quadraginta *d* quorum malitia dæmonis superat malitiam tentatoris *e*. Secunda: quia generatio est praua, tortuosa, peruersa *f*. Tertia: quia generatio est adultera *g*. Quarta: quia signa petunt de cœlo, quibus facile est imponere calumniam *h* & sine vllo fructu *i*. Optimo iure illos repellit, vtpote superbos in profundum maris & terræ viscera *k* illos quoque confundit exemplo Ninuitarum *l* & Reginæ Saba, quibus nos quoque instruit *m*.

a §. 1.
b §. 1. 3.
c §. 4.
d §. 5.
e §. 6. 7. 8.
f §. 9.
g §. 10.
h §. 11.
i §. 12. 13.
k §. 14.
l §. 15.
m §. 16.

§. 1. *Obstupesce Christum retrogradi, vt olim Sol tempore Ezechiæ retrogressus est, causam inquiramus.*

§. 2. *Non commouetur Christus, eo quod signa petant, quinimo non petentes, fert molestè.*

§. 3. *Non offendit Christum, quod Magistrum vocent, nec quod multiplicata quærant signa.*

§. 4. Accesserunt tentantes. *Tentant hi Christum, vt patres eorum, quia post congestas blasphemias, ab eo requirunt beneficia:* Generatio mala.

§. 5. Volumus signum. *Christi miracula vilipendunt, & vt homines derelictos eos Oseas deserit, igni reseruantur, vt leprosi vestimentum.*

§. 6. *Præcurrunt illi malitiâ diabolum, sicut alij meritis & sanctitate ipsos Angelos.*

§. 7. *Sicut in illis connectitur malitia stultitiæ, sic ipsum diabolum longè præcurrunt.*

§. 8. *Grauior est Pharisæorum malitia, quàm ipsius dæmonis: hoc autem patet in Iob, & Christi passione.*

§. 9 Generatio praua. *Pharisæi generatio præposterа, velut horologij magister, qui vellet, vt motus solis suo se horologio conformaret.*

§. 10. *Sunt Pharisæi, generatio præposterа, Sanctorum vero recta, & sicut illa est pœnæ scaturigo, ita & hæc gloriæ principium.*

§. 11. Generatio adultera. *Sunt Pharisæi generatio adultera, qui sponsum ore celebrant, & amicum corde. Hyenæ Hieremiæ similes.*

§. 12. Signum quærit. *Quater signa de cælo petierunt: quæ erant talia, quæ faciliori ratione possent adscribi diabolo.*

§. 13. Signum non dabitur. *Signa petebant, quæ admirationem tantummodo mouerent, ab intentione Christi prorsus aliena.*

§. 14 *Petit mundus signum in aëre, cuius vires sunt, sicut tauri, Christi verò sunt vnicornu.*

§. 15. Signum Ionæ. *Detrudit Christus superbos illos in profundum, qui cœlum scandere nitebantur.*

§. 16. Viri Ninuitæ. *Omnes Ninuitæ, viri fuerunt, de quorum pœnitentia, & Reginæ Saba sapientia conscribitur aptum medicinale Recipe.*

HOMILIA VIII
DE MALA GENERATIONE.

Secundo die Mercurij Quadragesimæ.

Tunc responderunt ei quidam de Scribis & Pharisæis, dicentes: Magister, volumus, &c. Matth. 12.

☞ 1 VIdemus hodie Christum, acriter stomachabundum, & eum nobis depingit Diuinus Euangelista Matthæus adeo nauseabundum, vt cum ipse esset, prout Dauid eius pater testabatur, cuius labia fontes essent perennes dulcedinis ac gratiarum: *Diffusa est gratia in labiis tuis.* Modo tamen videatur, labia habuisse plena amaritudine, indignatione, & verborum asperitate: è quibus prodeunt durissimæ increpationes, terribiles contra populi sui viros primarios comminationes qui eum de quibusdam signis accedebant interrogaturi; quos primo accessu excipit, vt prauos, adulteros, peruersos. *Generatio prauа & adultera*; demum altiùs rem attollit, eosque compellat progeniem maledictam in superlatiuo gradu. *Sic erit generationi huic pessimæ.* Quibus nedum petita concedit, sed à se dedignans eos expellit, omnibus deuouet diabolis, à quibus eos asserit deperdendos. Nec immeritò. Attento enim eorum pulsu, vt veridicus medicus, adeo malitiosam eorum inuenit infirmitatem, vt ex remediis, acerbarentur, & in venenum illa conuerterent. Ecce quàm irremediabilis ægritudo. Vidit eos tam peruersæ, malitiosæ, & distortæ naturæ: vt bona præclariora illis officiant: clarioribus Solis radiis obtenebrentur, ignis diuini calore infrigidentur, beneficiorum suauitate magis obdurentur, luce clarissima obscurentur, vitæ fontis torrentibus exsiccentur & adurantur ex bonitate malitiâ repleantur, immersi abysso & profundissimo pelago mirabilium, prodigiorum, misericordiarum in summæ calamitatis ac miseriarum pelago miseri suffocentur: ex mensa diuinis ferculis abundantissima surgunt, ac discedunt fan e canina rabidi: vt eis optimè conueniat, illud Dei terriculamentum ex ore Vatis Michææ. *Tu comedes, & non satiaberis, &c. tu calcabis oliuam, & non ungeris oleo & mustum, & non bibes vinum.* Præparauit illis Deus mensam omni prodigiorum genere redundantem, cui assiderent, suos pascerent oculos intellectus; in vitæ ac salutis alimentum; & parum est, quòd illis nihil hæc mensa contulerit beneficij; sed & insuper ex ea laqueum suæ damnationi lapidem offensionis, & petram scandali, quo sibi offenderent oculos, eduxerunt. Iuxta illud Dauidis: *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.* Coram eis Christus plurima ediderat miracula, & inter ea præcellens aliud permagnificum, & in vno multiplex, nam vno actu, visum, auditum, loquelam homini reddit, quem his omnibus dæmon priuauerat sensibus.

Psal 44.3. *Mich. 6. 1.* *Ps. 68.23.*

Et qui corrigi ac illuminari debuissent, & credere Christi potestatem esse de cælo virtutemq; eius omnino diuinam, excæcantur, de illo spargunt, esse necromanticum, potestatem hanc nactum à dæmone, cuius virtute mirabilia hæc operetur, eoque veniunt audaciæ, vt accedant, quærant, quòd si ab iis talis haberi velit, qualem se gloriatur, det eis signum maioris notæ, quæ enim hactenus ediderat, minora esse miracula, quorum duodecim vix libram appendant. Magister, inquiunt, licet populo satisfacias, qui vt vulgus indoctum, paucis conquiescit: nos verò vt viri docti & honorarij, qui res penitius intuemur, nec duci nos sinimus rebus leuioribus, volumus à te magni ponderis miraculum, opus magnificum de cælo sursum: non enim minoribus operibus de terra deorsum conquiescimus. Audit illos Christus, & tam impudenti petitione commotus, ad circumstantes conuersus, qui plurimi adstabant, voce canora, quam omnes intelligerent; An non videtis (ait) sobolem istam pessimam, quibus accurrat, quæ petat miracula, quæ signa postulet? Vero

Vero verius, illis aliud non dabitur signum, nisi Ionæ Prophetæ. Ex hac occasione procedit Christus, illisque æternæ damnationis intimat sententiam; quasi quorum diabolus iam plenam obtineat possessionem; & discursum suum concludit: declarans quòd vt matrem, fratres ac sorores habeat eos, qui patris sui fecerint voluntatem; Hoc in nobis implebitur diuinæ gratiæ subsidio, quam intercessione Reginæ cælestis imploremus, eam piè salutantes. *Aue Maria.*

§. 1. *Obstupesce Christum retrogradi, vt olim Sol tempore Ezechiæ retrogressus est, causam inquiramus.*

1 Dionysius Areopagita, diuinus Astrologus (Refertur in Glossa ordinaria) non tantùm ob frequentatas Athenas, quantùm ob perceptas D. Pauli lectiones, censuit quod licet sapientis non sit admirari, vt ait Aristoteles, se tamen sapientissimos Babyloniæ Principes, de monstratum: quando summo stupore perculsi admirati sunt solis retrocessum tempore
4 Reg. 20. Regis Ezechiæ (vt narrat Spiritus S.) ad hoc enim maxima mouebantur ratione. Nota cunctis legitur historia, quam idcireo sæpe numero sacer textus commemorat. Infirmabatur in Hierusalem Rex Ezechias, cui Vates Isaias ex ore
4 Reg. 20. 2. Dei vicinæ mortis indicat horam: *Morieris tu & non viues.* Conuersus ad parietem ingemuit Rex ac fleuit: Diuinam imploraùit misericordiam, cuius misertus Dominus latam reuocat sententiam, vitæ dies ad quindecim annos extendit. Vt vero illi huius promissionis fidem adstruat: hoc ei dat signum: vt Sol, qui iam cursu velociori tendebat ad Occidentem; nec ab expleto cursu multum aberat, ita retrocederet, & quasi præteritam viam repeteret, vmbramque reduceret per lineas, quibus iam descēderat in horologio Achaz: æquè ac si à quarta vespertinâ, retrogressus esset ad sextam matutinam: adeo vt cum dies vergeret ad occasum, cœperit de nouo reclarescere.

Vt autem erant eminenter sapientes Principes Babyloniæ, & suis Astrolabiis cælorum motus metiebantur, solisque passus considerabant, Solem fuisse retrogressum, annotarunt: Admirantur: Quid hoc? quòd Sol tantùm fit retrogressus, & repedarit diei iter quod iam confecerat? qui cum iam proximus esset Occidenti, versus Orientem remearit? quæ manus adeò fortes? Quid huic oppositum, quod nedum potuerit illius cursoris Gigantei detinere velocitatem, verum & insuper ad regressum compulerit? Hoc prodigium adeo sunt admirati, vt Babylonia Hierosolymam miserint legatos: *Vt interrogarent de portento.* Nec sine causa admirati sunt, (ait D. Dionys.) & causam tam insoliti, & præternaturalis prodigij, quale erat solis retrogressus, scisciti sunt. Maior longè nobis hodie ratio suppetit admirationis, dum solem nostrum cernimus contra consuetum suum cursum in tantum retrogradi. Sol Diuinus est Christus, vt ipse sibi nomen imponit: *Ego sum lux mundi.* testante D. August. Deinde sub eodem Hieroglyphico cum cælestis Pater orbi condixerat mittendum; per Prophetam: *Vobis timentibus nomen meum oriet Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius:* Tam celer, vt Dauid figuræ inhærens, dicat: *Exultauit vt Gigas ad currendam viam: à summo cælo &c. nec est qui se abscondat à calore eius.* Cuius veritatem nobis insinuat eius Apostolus D. Petrus, dum de Christo testatur. *Qui pertransiit benefaciendo, & sanando omnes.*

2 Paralip. 32. 31.
Ioan. 8. 12.
Tract. 34. in Ioann.
Malach. 4. 2.
Ps. 18. 6.
Act. 10. 38.

Alludere videtur D Petrus ad id, quod de Sole prædicat Ecclesiasticus, eius extollens pulchritudinem, actiuitatem, & celeritatem *Sol vas admirabile opus excelsi Festinauit iter*; pariter exponit beneficium, quod omnibus illo itinere præstat creaturis, vt quasi ipse eas inuestiget, suam communicet lucem, & cum illa virtutem, quā quæque secundum speciem suam, ac naturam indiget creatura. *Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius.* Virtutem enim dat terræ herbas germinandi, arboribus fructus producendi, animalibus catulos generandi, & educandi. Ecce sol noster Diuinus; *Qui pertransiit benefaciendo, & sanando omnes.* Mundum percurrit totum, totis manibus effundit beneficia, cunctorum vota petentium exaudit: Cœco præstat, vt videat: leproso, vt mundetur: claudo, vt ambulet: paralytico, vt cerui leuitate currat: mortuo, vt resurgat: denique conctos inuitat, omnibus se liberalis ac beneficus offert: *Venite ad me omnes, qui laboratis &c.* Hodie verò cernimus & admiramur solem illum diuinum, non tantum in cursu suo sistentem, sed remeantem, vsque ad vltimam lineam, qui nedum diuinos suos recolligat radios, id est miracula sua suspendat, sed illa petentibus neget, nec id quidem pro paruo temporis interstitio, sed pro semper. *Signum non dabitur ei.* Parum est quòd illa petentibus neget, insuper & eos pudore confundit, verbis aggreditur acerbioribus: excipit vt generationem malam, imo pessimam, homines quibus omne paratur malum, homines ita

3
Eccl. 43. 2. 6.
Eccl. 42. 26.
Matt. 11. 28.

ita Dei vindictæ expositos, vt misertimi sint; homines inauspicatos, quos diabolus sibi prædam aufert sempiternam. Quid hoc Domine? Ex quo talis? An non ille, quem Pater æternus Moysi promittens, hoc nomine compellat *Omne bonum? Ostendam tibi omne bonum?* Si boni natura ea sit, vt se aliis quoque cõmunicet, & quò maius bonum, magis se communicet, quomodo teipsum aliis negas? Dum te tua describit sponsa, membratim de tuo sic proloquitur gutture: *Guttur illius suauissimum.* Legunt Septuaginta: *Guttur eius suauitates*: Fons omnis dulcedinis. Notat D. Gregor. Guttur esse quoddam concauum, vbi vox formatur, quam ore exprimimus. Et sicut, si in concauo saccari formaretur fons, quanta inde manaret aqua, dulcissima foret: Ita cum sponsi guttur sit concauum totius dulcedinis, quotquot in eo verba formabuntur, per os exprimenda, ipsa sit oportet suauissima, imò ipsa dulcedo. Qui igitur fieri potest, vt modò prosiliant verba adeo amara, adeo desolatoria? quæ hæc tanta nouitas? Quis te, ô Sol cælestis coegit, adeo de solito cursu suo retrogradi? Admiremur & nos, vt illi Babylonici Sapientes solis hunc regressum: & huius portenti causas inquiramus.

Exod. 34. 19.

Cant. 5. 16.

Orat. 14. in Cant.

§. 2. *Non commouetur Christus, eo quod signa petant, quinimo non petentes, fert molestè.*

4 Omnes Sancti tractantes præsens Euangelium, inquirunt, quid hic interuenerit, occasionis, quò adeo Christum commouerit. Quid est quod ei bilem mouerit? quid tam acriter eum momordit? quid tam amarum reddidit, pupugit, exacerbauit? Philosophemur. Num forte stomachatus est, eo quod accesserint signa petentes? Minimè; quia absit vt Deus stomachetur eo quod quidquam ab eo postules, quin potius, angorem illi præbes, dum nihil postulas. Muliercuius vbera sic lacte turgent, vt crepent, & sponte distillent, filio non stomachatur, quòd illa requirat. Quàm repleta & turgida sunt duo Dei vbera, exuberant potestate, exuberant voluntate, quæ sponsa tantopere commendat. *Meliora sunt vbera tua vino.* Conquiescit Deus, quoties ad illa accedis vbera, quoties eius requiris beneficia, & nostro modo loquendi, conqueritur, quòd nullus sit, qui ea desideret. Hinc ortæ sunt querelæ illæ, quas Vates Isaias impio Regi Achaz proposuit: Mirum anxiabatur Rex ille totus animo consternatus, eo quod duorum potentissimorum Regum, scilicet Rasin Syriæ, & Phacee Regis Israël exercitibus obsessus teneretur. Adest Propheta Isaias, ait: Rex, Deum inuoca, & in tesseram, quòd tibi desideratam concedet libertatem, *Fac tibi signum* &c. quodcumque placuerit: Respondet ille; *Non petam & non tentabo Dominum.* Legunt alij: *Non petam, & non glorificabo Dominum.* Quando quis aliquo indiget, aut necessitate coarctatur, nec inuocat Deum, auxilium postulans, eum inhonorat, ei est inimicus: quia aut eius denegat potentiam, quâ illi succurrat, aut derogat voluntati illi petita concedendi. Si eius denegat potestatem, accusat vt defectuosum & pauperem. Si potestatem credit, & voluntati derogat, vt illiberalem, & vilem eum inhonorat: quia inter nos, qui habet quod det, nec dare vult, vt talem accusamus. Indignatur Propheta, atque: *Audite ergo domus David: Numquid parum vobis est, molestos vos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo?* Septuaginta legunt: *Angorem præbuistis Deo meo.* O perfidi; qui Deum ad summas redigitis angustias, eum non rogantes, eius portis non insistentes, vt vobis necessaria postuletis. *Angorem præbuistis Deo meo.* Deus meus, quis te potest coarctare? Quis tibi potest esse grauis, quis importunus? quis comprimere, quis angustare? num forsan ad similes Susannæ redactus angustias, vt exclames: *Angustia mihi sunt vndique?*

Exod. 33. 19.

I. Achaz non petens, Deum esse dicitur malestus.

Isa. 7. 13.

Dan. 13. 22.

Idem Propheta Isaias nobis hoc declarat. Deum nobis nostro modo loquendi, describens, quasi cogitabundum, anxium, querulum. Et ob quam causam? quia nullus ad eum confugeret. *Et vidit, quia non est vir; & aporiatus est, quia non est, qui occurrat.* Hoc verbum, *Aporiatus est*, Græcum est, adeo particularis significationis, vt quoties Latinus interpres illud offendit, non transferat, sed ita vt sonat, exprimat: & dicere possemus, quod significet hominum perplexum, sollicitum, consternatum. Talem se Deus exhibuit Isaiæ. *Aporiatus est.* Quam ob rem igitur? Eo quod Deus huc, illucque conspiciat (ait) num sit aliquis, qui ad portas suas pulset quidpiam rogaturus: & vidit neminem. Eo modo quo mercator, qui officinam suam polymitis, telis, sericis, tapetibus gemmis &c. instructam præparauit, quibus omnia bona sua impendit: interim qui merces illas emeret, accederet nemo; & sicut illi nihil magis perplacet, quàm quòd modo ille, modo alter eius intret officinam mercaturus: ita Deo contigit; cuius Apostolus oj timè nouerat conditionem, dum ait:

Isa. 59. 16.

II. Aporiatus est, quid significet.

Diues

Rom.10.12 *Diues in omnes, qui inuocant illum.* Apud homines, quantumlibet quis diues sit, numquam tamen omnibus diues est, quo quot ad eum petituri concurrunt; nullus enim adeo diues est, qui non se ostendat inopem petentibus. Do casum, est aliquis opibus ad luxuriam plenus, cuius domus sit altera Arca Noe, & vt magni æstimetur, vel vt aliquem honoris titulum assequatur, vel vt matrimonio jungat, aut filium, aut filiam, se multo jactat (quam sit) ditiorem: ostentat suos tapetes, vtensilia, abacos, tabulas, jura, census, hereditates: Verum enim vero eo ipso quo quis quidquam ab eo postulat, retrograditur, & se pauperem ingemiscit, mille necessitates, mille opponit rerum indigentias; modo deficit illi messis, modo non soluuntur illi reditus annui, modo tot refert expensas familiæ suæ faciendas, ita vt ei necessaria quoque desint, modo non soluunt ei debitores. Ita describit Spiritus sanctus Nabal: Carmelum. *Erat vir in Carmelo, & homo ille magnanimis: eratque ei oues tria millia, & mille capræ*, adest dies quo omnia in domo eius superefluant; *& Ecce erat ei conuiuium in domo eius quasi conuiuium regis.* Cum hac ille gloriatur abundantia, accedunt Dauidis milites rogaturi: confestim retrocedit, se excusat magnum refert numerum pramatiorum pastorum, operariorum, famulorum, & quod quotidie tot sese offerant expensæ, vt sibi potius quid deficiat quærendum, quàm superfit erogandum. Huius patet experientia quotidiana. Verumtamen, licet Deus in se diues sit, singulariter hoc ostendit erga eos, qui aliquid ab eo postulant. *Diues in omnes, qui inuocant illum;* Non retrograditur, quando ostium eius pulsas flagitaturus, & accedis oraturus, sed tunc tibi demonstrat parentius diuitias suas inexhaustas, tibi eas ob oculos proponit, vt plura deposcas, te inuitat; *Dilata os tuum, & implebo illud.* Quia eo instanti, quo precaturus accedis, mentem tuam attollis sursum, in eum jactas tuum cogitatum; suam tibi aperit magnitudinem, te super sidera tollit, suas diuitias ostendens infinitas, ad quas te inuitat liberalis.

III. Similitudo.

1.Reg.25.2.

Psal.80.11.

His electos suos solatur, hilares reddit, confortat, reddit securiores: *Diues in omnes, qui inuocant illum.* Non se contrahit, nec excusat petentibus se, non vultum auertit dedignabundus, vt huius mundi diuites epulones. Vidit in cælo Diuus Ioannes, fumum incensorum fragrantissimum ascendentem in conspectu Dei, quo recreabatur, sic vt viderentur cordis eius intima dilatari prout tibi contingit cum adest fragrans aromatum fumus, cuius te reficit optimus odor: quærente autem D. Ioanne, quis ille esset incensorum fumus: responsum accepit: *Sunt orationes Sanctorum.* Hominibus nihil adeo fœtet, quàm os & halitus pauperum egenorum, nec est infectio, a qua gravius vultus suos auertunt, quàm à petitionibus mendicorum. Ita loquens, quod talis se subducit à tali vel tali: quia pauperes ei olent. Attamen in oculis Dei nullus aromatum odor adeo suauis, quàm quòd te expectet petentem, & sursum ascendat oratio tua, dicit enim animæ. *Fac me audire vocem tuam.* Quam oro vocem? Illam petitionum tuarum, vt illa fuit Dauidis. *Voce mea ad Dominum clamaui.* Hanc Dei qualitatem Christus nobis exposuit, dum iniungit, vt numquam ab oratione desistamus: *Oportet semper orare & numquam deficere.* Ad Dei portas esto continuus postulator; Sed si importunus Domine, numquid tot vocibus, tot petitionibus fatigabitur, indignabitur? Neutiquam: quinimo fatigatur, & indignatur tibi nihil quærenti, vultque ostiis suis hæc inscribi: *Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis.* Inter dis Deo (phrasi nostra) jucundam exhibere recreationem? Ora: geme &c, hæc enim sunt eius deliciæ. *Sine intermissione orate.*

Apoc.8.3

IV. Orationes sanctorum Deo sunt fumus odoratissimus.

Can.8.14

Luc.18.1.

Luc.11.9.

Hinc patet, quod cum Christus sit verus Deus, nonnex hoc excanduerit, quod signa peterent, quinimo summa adesset voluptate, petita concedens; Accurrit cœcus: *Domine vt videam:* ergo *Respice?* Leprosus orat. *Si vis, potes me mundare.* Illico respondet: *Volo, mundare.* Ad piscinam: *Tolle lectum tuum.* Principi Synagogæ, petenti filiæ sanitatem, consentit, vadit ad ædes, filiam reuocat in vitam. Centurioni serui sui paralysim exponenti, comiter respondit: *Ego veniam & curabo eum.* Huic conformiter expendit Diuus Thom. annotationes Diui Augustin. & Diui Chrysostom. quoties Christus nobis iniunxerit orationem, & in ordine ad illam ipse petitiones composuerit, & in ordinem digesserit: *Non nos hortatur, vt peteremus.* (ait Diuus Augustinus.) *Nisi dare vellet.* Attende, (monet) quod non tantum nobis præcipit, vt petamus, sed vt semper petamus, & opportunè, importunè si liceat sic dicere. *Numquam oranti beneficia denegat* (ait Diuus Chrysostom.) *Qui, vt orantes non deficiant, sua pietate instigat.*

Luc.18.4.

Matt.8.2

Ioan.5.15

Matt.8.7

2.2.q.83.a.15.

D. Aug. Ser. 3. & 29. de verbis Dom. Tom.10.

Refertur à D. Thom.

D. Chr.

Si igitur hoc ita sit, illis indignari non potuit, quod petentes accesserint.

§. 3. *Non offendit Christum, quod Magistrum vocent, nec quod multiplicata quærant signa.*

7 Nec quidem potuit Christum tædisse, quod eum Magistrum appellarent. *Magister*, hoc enim ipsum est nomen, quo se voluit appellari: sicut ait discipulis suis: *Vos vocatis me Magister, & Domine, & bene dicitis.* & alias: *Ne voceminí Magistri, vnus est enim Magister vester Christus.* Nec similiter potuit molestè ferre, quod dicerent. *Volumus*; licet enim sapiat quandam inurbanitatem, quando cum superioribus loquimur, verumtamen similes inurbanitates Christus perferre potest citra offendiculum, qui vtique nostram nouerit incommoditatem & experiatur rusticitatem: ac proinde non ægrè tulit, quod Ioannes & Iacobus illo verbo vsi fuerint, quando supplicem illum libellum, satis temerarium obtulerunt: *Magister volumus, vt quodcumque petierimus, facias nobis.* Denique nec hoc in peiorem partem accepit: quod signa peterent: *Volumus à te signum videre*: quia & eius amici familiares, cum Deo agentes, signa petere consueuerunt. Abraham tantæ fidei vir, vt *Pater credentium* meruerit appellari à D. Paulo, vnus ex eorum numero, qui fide viua sua Deum præ cæteris honorarunt, nihilominus, dum illi Deus terram illam fertilissimam, fluentem lac & mel filiis suis promitteret in possessionem sempiternam, signum petit: *Domine Deus vnde scire possum, quòd possessurus sim eam?* Moysi, vt crederet plura ostendit signa, & potestatem tradidit vt ea faceret coram filiis Israel, quibus illi fidem adhiberent. Gedeon signum petiit, vt Angeli dictis crederet, quod in Dei nomine sibi loqueretur: denique populo huic valde familiare fuit, nihil credere, nisi miraculorum potestate confirmatum; vnde Christus miracula vocat, panem quo sustentantur: dum ait mulieri Chananææ: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.*

Ioan. 13. 13. Matt. 23. 8. Marc. 10. 35. Rom. 4. 11. Gen. 15. 8 Matt. 15. 26.

Sicut enim vita pane sustentatur, ita populus hic in fide virtute miraculorum alebatur, nec aliquid credebat miraculis non approbatum. Ita asserit Diuus Paulus. *Iudæi signa petunt, & Græci sapientiam quærunt.* Quando aliquid Iudæis prædicabatur, continuo petebant miracula, quæ illud confirmarent, sicut Gentiles exigebant rationes, quæ illud persuaderent. Quinimo ob hoc Christus, qui particulariter, vt testatur Diuus Paulus Petro iniunxit prædicare Iudæis, sibi vero Gentibus, Petro adeo plenipotentiarium dedit miraculorum virtutem, vt etiam vmbra sua sanaret languescentes publicè expositos in plateis, vt colligit Diuus Chrysostomus ex libro Actuum: Diuo Paulo vero tantam infudit sapientiam ac eloquentiam vt ipse Diuus Petrus hanc in eo demiraretur. Vt ipse declarat (Secundum Diuum Gregorium) dum ait: *Paulus secundum datam sibi sapientiam.* Potentissimos quoque percellebat Gentilium, eosque verborum suorum eloquentia in stuporem adducebat, vt exemplo patet in Felice Gubernatore. Hinc igitur Christus molestè non ferebat, quod Scribæ signa peterent, quin & non petentibus dabat, sicut discipulis Diui Ioannis: quando illum interrogarunt. *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Et ipse, quod Iudæi signa quærerent, non querebatur, sed quod datis visisque tantis minimè crederent. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Sed an forte commouebatur, quod datis iam signis alia postularent.

Ad Galatas cap. 2. 8. Act. 3. 1. Vide Bar. Lib. 1. de Sanct. Bar. c. 12. & l. 18. c. 1. 2. Pet. 3. 13. Act. 24. 2. Mat. 11. 3 Ioan. 15. 24.

8 Nec ob hoc solebat Deus indignari: Gedeon enim vno signo ex vna parte, alterum quærebat ex alia; & ambo Deus concessit. Moysi vero potestatem dedit faciendi vnum, multa, & diuersa miracula: si vno dato, aliud peterent, illud quoque faceret. *Si non crediderint, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus his signis crediderint, neque audierint vocem tuam, sume aquam fluminis.* An forte eum læsit, quod signa petierint de cœlo? Nec hoc: quia etiam prophetæ Samuel & Elias dederunt signa de cœlo; ille vt audiretur tonitru, videretur que fulgura: hic vt descenderet ignis de cœlo, nec erant tam potentes vt Christus, quanto magis, quod ipse Deus per vatem Isaiam Regi Achaz obtuleris. *Pete tibi signum à Domino Deo tuo, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra.* Regi vero Ezechiæ datum fuit signum de cœlo, nimirum, vt sol regrederetur. His addo prophetam Hieremiam, qui per manum Scribæ suiuatis Baruch quasdam describens instructiones Israelitis captiuis abductis in Babyloniam: inter cætera admonet, si quando viderent ibidem multa idola

Iud. 6. 33. Exod. 4. 4. 1. Reg. 12. 19. 4. Reg. 1. 10. Isa. 7. 13

vt Deos adorari, Deos esse non crederent, quia signa de cœlo non dabant: hoc enim proprium est vero Deo, cuius potestas ad ea vsque sese extendit. *Signa etiam in cœlo gentibus non ostendunt.* Si illi vt Dii, colendi non sunt, quia signa de cœlo non ostendunt, Christo videtur conuenisse, qui vt verus Deus volebat haberi, signa dare de cœlo. Vltimo nulla bilis offertur occasio, ex facta eorum petitione: Iudæi etenim ex virtute credebant prodigiorum, & quanto articulus propositus ad credendum habebatur difficilior, tanto miracula exigebant præclariora. Videbant hi, quod Christus expereret, vt quid altius ac diuinus de eo sentirent, quam de Moyse, Samuele, Elia, & omnibus prophetis; iustum igitur omnes & æquum censebant, vt illis signa daret melioris notæ, quam prophetæ fecerant prædecessores. Et hoc illi ostendunt se velle & dicere & petere. Si hoc ita sit, ob quid stomachatur Christus: ob quid eos excipit tam inhumanè?

Baruch. 4.66.

§. 4. Accesserunt tentantes. *Tentant hi Christum, vt patres eorum, quia post congestas blasphemias, ab eo requirunt beneficia*: Generatio mala.

§ 9

Multas adferunt S.S. Patres rationes. Prima sit Diui Chrysostomi qui illam censet, quam allegat Diuus Lucas, qui eandem referens historiam, ait quod accesserint *Tentantes eum.* Hoc Christum commouit, sicut quando in deserto Raphidim Deum tentarunt *Petentes aquam.* Huc appellunt, sitiunt, petunt aquam. Non illam petierunt, ex eo quod illis aqua deesset, etenim Manna liquefiebat, sed vt Deum tentarent; vt hoc declarat Moyses: *Quid murmuramini contra me? cur tentatis Dominum? Duplex nequitia* (ait Caietan.) *Murmur contra Moysen: & tentatio contra Deum*; Quod fuerit tentatio Moyses exponit: vidit enim Deum adeo commotum, vt voluerit huius tentationis seruari memoriam, intitulans locum hunc: *Massa Meriba, id est tentatio, & murmur; sine contentio. Et vocauit nomen illius Tentatio.* Addit Caietanus ex Hebræo textu sic addit: *Et murmur: Propter murmur filiorum Israel, & quia tentauerunt Dominum, dicentes, Est ne Dominus in nobis an non?* Videamus an Dominus sit nobiscum, nec ne. An sit verum, eum esse qui nos conducat, nostri gerat curam. Fuit hæc adeo Deo permolesta tentatio, vt numquam eam ex memoria sibi passus sit excidere. *Non tentabitis Dominum, ne induatis cor vestrum, sicut tentastis in Massa. Nolite obdurare, corda vestra, sicut in exacerbatione, secundum diem tentationis sicut in Meriba, sicut eo die, quo fuistis in Massa in deserto.* Ob hoc decreuit Deus, vt nullus eorum terram intraret promissionis, & merito: Postquam enim viderunt prodigia facta in Ægypto, quæ cæpit Deus per Moysen operari medio mensis Februarii, post egressum ex Ægypto medio Martii, post demersum in mari rubro Pharaonem, post diuturnum iter per Arabiæ deserta, & aquas Marath obdulcatas, post manna receptum de cœlo, & coturnices: quæ omnia post egressum de Ægypto contigerunt spatio triginta & vnius dierum. *Quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Ægypti.* Iudicarunt increduli, hæc ad Diuinæ potentiæ non sufficere cognitionem, ob hoc murmurarunt *Petentes aquam* tentantes Deum: hinc tam graniter in eos Deus stomachatur. *Tentantes eum.* Quomodo tentarunt hi Christum? multifariam multisque modis dici potest, quod quis te tentet: sed hic modus cæteris communior; quando te grauius offendit, & extemplo, quasi innoxius nulla data satisfactione, (a) se tibi sistit, quasi tibi magnum præstitisset obsequium. Si quispiam in medio foro tibi colaphum impegisset, & te adhuc excandescente, vt credere licet de viro honorabili, per domus tuæ portas ingrederetur, beneficium aliquod rogaturus, quid diceres? Dicito tali, vt hinc se ocyus abripiat, nec me turbatum tentet acerbius; si eum videro, non aliud potero, quam illum iuxta suæ temeritatis autum, excipere nebulonem.

Deut. 6. 16. & Ps. 94. 8.

Exod. 16. 1.

(a) *sin mas id mas.*

Eodem modo tentarunt hi Christum: iniuriam illi irrogarant, qua nulla in hac vita molestior. Patrauerat Christus miraculum cæteris magis celebre, verius dixero plurimorum epitomen: quia oblato sibi homine à dæmone possesso, cœco, surdo, muto, vi verbi sui eum liberauit, oculos, aures, linguamque restituens, pro vt Dominica tertia dicemus. Sic vt huius miraculi magnitudine conuictus populus, eum cæperit, vt verum Messiam venerari, & acclamare: Pharisæi tamen ac Scribæ hinc occasionem sumpserunt, eius honori derogandi, dicentes eum Necromanticum, præstigiatorem, diabolo familiarem, quinimo

à diabolo possessum. *Beelzebub habes, & in Beelzebub eiicit dæmonia*, & vnde ei misse laudes persoluere debuissent, inde contra eum exacerbati talem euomuere blasphemiam, qualem tota malitia infernalis posset imaginari. Hoc adeo grauiter tulit Christus, vt toto vitæ suæ decursu, numquam ostenderit sioi quidquam tam fuisse molestum, nec quando eum ceperunt vt latronem, nec quando eum flagellis ceciderunt, nec quando crucifixerunt, tales enim corporis motus, tales præter morem exhibuit actiones vt eius ipsi domestici, crederent eum furore nimio agitari.

Marc. 3. 21. Ita refert Marcus. *Et cum audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim: quoniam in furorem versus est.* Aliquando cernimus Dei seruos ita commotos, ob hominum scelera, & Deo irrogatas iniurias, vt eos, quasi mentis impotes iudicares: talis erat Hieremias, dum ait: *Factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus à vino.* Hier. 23. 9 Considera quam tæduerit Christum hoc audire, quàm se grauiter offensum ostenderit. Hinc cæpit dicere, quod Deus tantum scelus esset vlturus, tantam eis non ignosceret calumniam nec in hoc sæculo, nec in futuro. *Non remittetur eis, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Christo igitur adeo sensibiliter alterato, ac eis infesto, determinarunt se illi præsentare, nulla præuia satisfactione, & quasi meritis turgidi, quibus nihil posset Christus denegare, ac omnia concedere cogeretur; aiunt. *Magister, volumus à te signum videre.* O genimina viperarum, quàm me tentatis acriter, & mouetis, vt vos dispergam. procul hinc, procul este prophani, generatio mala. Conuenienter eos vocat: generatio mala, soboles diabolica: demonstrans, hoc eis à patribus suis innatum, tam cum Deo agere impudenter, eoque eum modo tentare, ac si quem cum indignis lacessissent opprobriis, quibus justam sibi prouocassent vltionem, confestim temeratii per eius ingrediantur portas, petentes ea, quæ sibi libuissent, nulla facta satisfactione, quæ tanto par sceleri responderet.

Ad se citat Deus Isaiam, cui præcipit. *Clama, ne cessis, quasi tuba exalta vocem tuam,* Isa. 58. 1. *& annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.* Multos video, grauissimis Deum offendentes criminibus, qui tamen ea rite non ponderant: Talis est populus meus, & hoc volo vt eis declares, intimes, quod impudentissima sit eorum inuerecundia, & quæ sint eorum crimina, quibus me sentio grauius lacessitum. *Me etenim de die in diem quærunt, & scire vias meas volunt, quasi gens, quæ fecerit justitiam, & mandata Dei sui non dereliquerit.* q. d. In me nominis dedecus horrenda committunt peccata, mille me afficiunt calumniis, nihilominus quotidie domum meam ingrediuntur, mihi proponunt, vt faciam eorum beneplacita, me illis communicem, meque dona dispertiam, quasi mihi in omnibus fuerint obsecuti, & summopere deuinxerint, vt eorum festinus accuram desiderius. Hæc est, inquit Dominus, iniquitas maxima huius populi nullatenus tolerandа. Hac patres eorum Deum tentabant, & hac item Scribæ tentant Christum. Ne similes eis efficiamini.

Expendit Sacræ Theologiæ Sol Diuus Thomas verba Spiritus sancti. *Ante orationem prepara animam tuam, & noli esse, sicut homo, qui tentat Deum.* Quando tibi placuerit, Dei portas pulsare, vt eleemosynam postules, compone te, dispone te primitus. Vt Regina Esther Regis Assueri conspectui sese offerret, muliebri prius se mundo adornauit pulcherrimam: *Induens se regalibus vestimentis, & circumdans se gloria sua.* Esth. c. 1. 1. & 15. 4 Pulcherrima regina, est oratio, quæ in conspectum Dei est proditura. *Intret in conspectu tuo oratio mea.* Ps. 87. 3 Compone te primum, vt ipsa adornata prodeat, illo vestitu, & gloria, qua par est. Quando cytharam pulsas inquit Origines ante omnia componis instrumentum, eius cho dulás, fidesque omnes contorques, vt vna alteri consonet, nec vlla dissonantia audiatur. In oratione melodia Deo decantatur gratissima, vt eras dicemus. Prius neruos attempera animæ tuæ, id est sensus tuos, ac potentias: visum contrahe quaquauersum dispersum: aures occlude, intellectum excita, cor tuum examina, attende quale sit, quàm dispositum. Caue (ait) ne sis, *Sicut homo qui tentat Deum.* Quis est iste? Ille, qui eo instanti quo jam desiit offendere Dei maiestatem, domum eius audax ingreditur, liberrimè eius requirit beneficia: *Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine.* Si qui glandem in te explosit, sed ne minimum tibi nocuit cum esset tibi thorax ferreus: Si post emissam glandem immediatè, oculis tuis se sisteret inuerecundus, postulans, vt tibi placeret hoc vel illud in eius dogratiam

D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 3. ad. 2. Eccl. 18. 23.

II. Quis dicatur in oratione tentare Deum. Psal. 118.

III. Similitudo

gratiam facere; quid diceres? Hinc abito dæmon, ne me tentaueris impudens. Ecce illos, quos similiter accedentes proponit Euangelista; *Tentantes*: qui post emissas in Christum glandes blasphemiarum, immediate tentantes accedunt, & signa petunt. Qui eo modo accedit (inquit D. Basilius) absit, vt aliquid a Deo impetret desideratum, quin potius eum Deus a se reiciat, vt effeontem, vt impudentem. Qui sic accedit (asserit Diuus Augustin.) magis contra se Dei bilem exulcerat, vt eum pro demeritis plectat, quam eius allicat misericordiam, qua eius benignus misereatur. *Cum quis odio dignus sit* (ait Diuus Augustin.) *qua fronte gratiam requirit? Cui pœna debetur qua temeritate gratiam deposcit? lacessit iudicem, qui postposita satisfactione delicti, quærit præmiis honorari. Regi insultat, qui obnoxius supplicio, donari flagitat indebito brauio: & dulcem affectum patris fastidiosus exacerbat filius, qui post illatas contumelias, ante pœnitudinem, hereditatem vsurpat cœlitudinem.* Quid tibi persuades, nihil esse aliud agendum, quam tota vita tua sceleribus immergi, Dei præcepta effrontere transgredi, eius Sanctum nomen opprobriis lacessere, eius contemnere bonitatem, irridere iustitiam, tuis inhærere stultitiis, viduas inhonorare, solicitare maritatam, pellicere virgines, deprædari pauperum bona, diaboli sociis fœderari, & his non obstantibus, a Deo requirere, tibi succurrat placidus, In tribulationibus faueat benignus: necessariis oppressum subleuet misericors, infirmantem curet medicus? *Noli esse, sicut homo qui tentat Deum.* Quæ similis insania, eum a Rege dignitates expostulare, qui postposita satisfactione refractarius ac periurus in ipsum arma mouisset, & fouisset seditiones.

Lib. Confiuet. Monast. cap. 2. D. Augu. Lib. Medit. ca. 3. To. 9.

II. Iacob. 22. Luc. Luc. 22. 62.

Notanda venit consideratio Diui Ambros. de Diuo Petro Apostolo; quando tertium Christum eiurauit: Dominus autem misericors, pietatis suæ in eum conuertit, fixitque oculos, qui vt duo cælestes soles, eum ad peccati sui cognitionem illuminarunt, vt triplicis negationis delicti, contra Deum, grauitatem agnosceret, quid porro Petrus? referunt pari consensu Euangelistæ: *Egressus foras Petrus, fleuit amare.* Quærit Sanctus Doctor: cur extemplo non recurrerit ad Christum veniam delicti rogaturus; sciebat etenim eum esse misericordiæ fontem perennem, & secure sibi per hoc peccati veniam poterat polliceri; accedebat eius præceptum: *Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum, & si pœnitentiam egerit, dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens: pœnitet me, dimitte illi.* Cur ad minus veniam signis externis non poposcit, Christum intuens, oculis suis alloquens, sicut ipse Christus eum oculis suis ante fuerat allocutus? Inueni rationem (ait Diuus Ambrosius.) & hæc est? cognouerat enim, non ferendam esse impudentiam vix patrato tanto scelere, quasi nullius conscium nulla data satisfactione misericordiam, & beneficium gratiæ postulate, fundendas esse prius amatissimas lachrimas, testes irrefragabiles cognitionis sui delicti, quibus & satisfacere satageret. *Inueni cur tacuit Petrus. Ne tam cito venia petitio plus offenderet. Ante flendum est, quàm petendum.* Si hoc audaciæ, ac temeritati deputaretur Diuo Petro, & ad veniam propterea se prius copiosis disposuit lachrimis, vt postnodum delicti consequeretur indulgentiam: Considera quid tibi sit agendum, qui nec sis Diuus Petrus, sed ei tam dissimilis, ac tu ipse nosti verius.

III. Cur Petrus a Christo post negationem statim veniam non petiit. Luc. 17. 3.

Mirandum quod accidisse narrat Spiritus Sanctus filiis Israel versus terram promissionis proficiscentibus, & iam illi approximantibus: licet enim propriis oculis millena Dei spectassent miracula, quibus reddebantur certiores, se a Deo dirigi, quod eos ipse in brachio excelso eduxisset de Ægypto, quod illis tacentibus inimicos eorum maris profundo cunctos ad vnum vsque demersisset, panem de cœlo, aquam de petra dedisset ipse mirabilium operator; quibus omnibus, de Dei potentissimo brachio illis iam constabat manifeste: nihilominus post finem dierum peregrinationis, diris Deum impetunt blasphemiis, calumniantur. Dicentes: quod licet operatus sit mirabilia præcedentia, ad subsequentia tamen perficienda, & quod superest magis principale futurum infirmum, vt eos videlicet introducat in terram illam, ad quam eos deducebat, & vltra nihil posset, quam eduxisse eos de Ægypto, vt in desertis illis moterentur miserrimi, ad hoc quoque eos tanto tempore per has inuias solitudines circumduceret vagabundos: eo quod illi robur deficeret, vireſque deessent, quibus eos ad vltimam metam perduceret incolumes, & terræ promissæ firmare possessores. Blasphemas has voces adeo grauites accepit Deus, vt Moysen ad se vocauerit, cui Deus: Quo vsque ascendet

cendet huius populi reiterata toties malitia: quo usque meam tentabunt & potentiam & patientiam? Modo vlterius ferendæ non sunt tales impudentiæ in mei honoris infamiam, quocirca
Num. 14. consumam iam eos toties murmurantes. *Vsquequo detrahet mihi populus iste? Quo vsque non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis! Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam: te autem faciam principem super gentem magnam & fortiorem, quam hæc est.* Abiecit se Moyses ad pedes Domini, ieiunium celebrat quadraginta dierum ac noctium, continuis instat orationibus, & vrget rationibus, quibus hoc effecit, vt Dei placarit iram, ne eos, ut minatus fuerat, seueriùs castigaret. Descendit Moyses ad populum, & ecce inter se consilium ineunt subito stratagemate hostes Amalecitas & Chananeos adoriendi; se mutuo cohortantur: Eia agite: procedamus tantummodo Dei postulantes adiutorium, illud enim nobis non denegabit; quo muniti, stat a parte nostra, certa & gloriosa de hoste victoria.

☞ 12 Quibus Moyses; quid agitis malesuadi? Attendite, quod iam modo Deum grauissime commouistis, eius iram irritastis, nec ita ad oris vestri beneplacitum stabit, vos, vt præsumitis, auditu-
Nu. 14. 14 tus. *Nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum.* Paruipendunt Moysen; tantummodo dicentes, Deus clemens est, misericors est, nobis auxiliabitur, in hostes armati procedunt; At vix ad primam armorum ventilationem accesserant cum eos inimici, velut muscas confodiunt inermes, vt, quibus illis resistant, vires nullas habeant. Reuertuntur conflictui, & vitæ superstites laceri, vulnerati, confusi,, & infausto successu stupefacti. Quid admiramini stupida cerebra (ait Moyses) quod Deus ita vos deseruerit, manumque vobis subtraxerit adiutricem? quid vobis persuadebatis: quod quem paulo ante tam ignominiose irritastis, ita illum vt volebatis, haberetis ad oris vestri beneplacitum? *Nec miranda*
Deu. 1. 37 *indignatio; locutus sum, & non audistis, sed aduersantes imperio Domini, & tumentes superbia ascendistis &c.* Pagninus noster legit; *Irritastis os Domini.*

V. Similitudo. Desumpta est metaphora, ab eo qui bile exardescit acriori, vt ei lingua amarescat instar capparis: hoc est. Prouocastis, & accendistis Diuinæ maiestatis iram, grauiter eum offendistis, & nulla præuia pœnitentia vestrorum scelerum, nulla cum illo compositione, nullo nouo fœdere nulla petita venia, statim credidistis, quod illum talem inuenietis, qualem optaretis; vobis persuasistis, quod liceret vobis domum eius ingredi, vt domum vestram, tanta mentis libertate? Vnde vos miramini, quod Deus vobis optatum ac petitum denegarit auxilium, nec vobis adfuerit in tribulationibus opportunus, si actualiter tunc temporis illum offenderatis, quando eum inuocaturi, & gratiam accessistis petituri: Hæc ita hæc istorum Scribarum Pharisæorumque impudentia (teste D. Chrysost.) qui cum Christum amarulenta verborum acritate vellicassent hoc sibi arrogarunt, ut vnica voce adulatoria, qua eum vocant *Magister: Ad vnam vocalem* (ait Diuus Chrysostom) *iam possent quantalibet ab eo flagitare nullam repulsam formidantes.* Hæc quoque tua est o Christiane, stultitia, quinimo impudentia, quod credas, te nihil aliud cogitantem, aliud intendentem nihil, quam Dei contemptum, Dei præceptorum præuaricationem; ob vnam effusam lachrimulam, ad vnicam genuflexionem, ad vnum, Domine, iam pedes eius stringere, & securum posse tanta, quanta mens optat postulare. D. Chrys. Hom. 1. in Imperfecti Tom. 2.

Manifeste hoc ipse Deus populo suo inobedienti declarat ex ore Vatis Hieremiæ, Prophetæ, vade, *Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum istud & dic.* O vos omnes, qui templum Domini acceditis beneficia rogaturi, *Audite verbum Domini omnes Iuda, qui ingredimini per portas has;* Quid est hoc, quod vult Dominus, audiamus. *Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini.* Anne hoc mendacium est, Domine semper in ore versari Templum Domini. An non tu ipse Domine iussisti nomini tuo ædificari domum permagnificam, in tuæ maiestatis habitaculum, in hoc mundo? An hic locus non est honori tuo consecratus, ad quem omnes accurrant oraturi, necessaria precaturi, te adoraturi, & sacrificia animalium oblaturi? Si hoc vestrum non sit templum, cuius est? Explicate, o Propheta, ait Deus, & dicito illis, qualiter templo meo in suum damnum & mei iniuriam abutantur. Vnusquisque vestrum cordis sui seruitur desideria, luxurias, vanitates, sacrilegia, furta, periuria dissolutus. Hic pauperum exsugit sanguinem & occidit auri cupidissimus ille miseræ viduæ deprædatur peculium, & afflig it desolatam; alius suo concubinatu voluitur, vile prostibulum: alius sanctissimum Dei nomen blasphemiis inhonorat: Ille liberrimus & puellæ, & coniugatæ honori detrahit. Quod si ab iis qua fieris, quæ fronte tot contra Deum scelera committant; respondent duplicando, tripli-

Hier. c. 7. 13.

VI. Verba mendacia cuiusque sint.

triplicando. *Templum Domini. Templum Domini, Templum Domini*, hoc est; tres eiusdem partes designantes. Accedam ait, vnusquisque ad templi primam partem: atrium scilicet exterius, locum omnibus communem orationibus, Dei vultui me sistam: benignus enim est, illico mihi ignoscet misericors; quod si necesse fuerit accedam ad secundum, atrium interius, vbi Altaria sunt sacrificiorum, & holocaustorum: offeram ex iis vnum Domino, quo illi plenarie satisfaciam; quod si vero maior vrgeat necessitas, est & tertia pars, *Sancta Sanctorum*, quo Sacerdotes intrant semel per annum, pro me & omni populo rogaturi: sic mihi omnia remittentur. His tibi gratularis & Templum Domini accedis: vnus alienorum bonorum possessor iniustus: alter inhonestæ amicitiæ intricatus: ille odio immortali contra proximum flagrans, & ille periurus, alius vicinæ mulieris famæ detractor; Et dum quisque suis fræna laxat cupiditatibus, me grauissimis afficit iniuriis, præsumit omni postposita satisfactione, me in templo conuenire, & vix vllius substantiæ vnico verbulo quod mihi suggerit, vel sacrificio, debitis nudo conditionibus, mihi delato, omnia sibi salua, omnia plana, me sibi propitium, me pedibus constrictum nihil autumat posse denegare. *Hæc tua est consuetudo, tua est impudentia. Ecce vos confidistis in sermoni bus mendacij &c. furari, occidere, adulterari, iurare mendacter &c. Et venistis & stetistis coram me in domo hac, in qua inuocatum est nomen meum, & dixistis: liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas.* Post tot patrata scelera quibus me prouocastis, arbitramini, quod ad templum veniendo, coram me procumbendo, iam sint vobis omnia condonata, & ego deuinctus sim conctis vestris annuere postulatis, vt uos sine vllo mali periculo securi ambuletis, dicentes: Liberati sumus, ab omnibus, quæ deliquimus iniquitatibus; hoc etenim est: *Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas.* Vel nominant, abominationes, sacrificia, quæ tales offerebant: eo quod habentes corda nequitis sordidissima nec requisitis ornata conditionibus ea Deo offerent; quæ vocat abominationes ex ore vatis Isaiæ: *Ne offeratis ultra sacrificium frustra; Incensum, abominatio est mihi*: Quid igitur, an ad hoc templum illud exstructum, vt ei confidentes, & me illic commorante, scelera committereris fræno laxiori liberiores? *Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista?* Spelunca quæ rapinas, quæ contegat sceleratissimos latrones? Fallimini, si existimetis mihi cultu quodam exterioti satisfactum, qui vestras viderim enormes nequitias, quas contra me commisistis, quas quidem, adhuc cordibus vestris retinetis voluntarias, vt meis oculis intueor. *Ego sum, ego vidi dicit Dominus.* Si ad me accedens, me velis tibi placabilem, te mea admittat gratia, & petita largiatur, prius attende, quale sit cor tuum. Attende num ab impuro recesserit amore, num aliena restitueris, quæ minus iustis obtinueras contractibus, num honoris nocumentum, quod maledica tua attulit lingua, repararis. *Si bene direxeritis vias vestras & studia vestra, &c. habitabo vobiscum, &c. Prepara animam tuam ad orationem, & noli esse sicut homo qui tentat Deum.*

Hier. 7. 8.

Hier. 7. 11.

Hier. 7. 5.

Ecc. 18. 23.

Quotiescumque premetis angustia, & ad Deum pro remedio recurrere festinas, in quo solo verum & vnicum est remedium, prius animam tuam ingredere, reuolue & inuestiga conscientiam tuam, quæ sint opera tua, quomodo cum Deo ambulasti. Si malo tuo eum irritasti: habeto pacem cum illo, dissolue peccati vincula, scelera deterge, illata damna restitue, ablatum honorem restaura, furto depopulata compensa, venerem disscinde amicitiam: verberibus te castiga, carnem inedia macera, quæ te ad Dei compulit offensam, in te tuos vlciscere appetitus inordinatos aspertima pœnitentia, peccata confitere, turpissimas criminum absterge maculas lachrimis copiosis. Iam pridem dixit D. Ioannes Filioli, *si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, quia quidquid petierimus, accipiemus ab eo.* Mysterio non vacat illa, quam narrat Spiritus S. circumstantia in historia Ioseph: vinctus, catenisque ferreis strictus in carcere concludebatur, quando Pincerna regius retulit Pharaoni, ergastulo iuuenem Hebræum detineri, qui legitimam regis somnio calleret dare interpertationem. Quo audito, Rex confestim educi iubet ac solui de carcere Ioseph, suoque conspectui præsentari; *Protinus ad Regis imperium eductum de carcere Ioseph totonderunt: ac veste mutata, obtulerunt ei.* Cauebant hi Reges (inquit Lipoman.) ne quis hominum lacer & vestibus sordidis incompositus eorum conspectibus se offerret. Patet in Assuero, qui vult coram se adducatur Esther, sed composita, sed ornata, sed pulcherrima. Nec hoc solum præcipit, vt ita sit: insuper non permittit, quemquam Regis adire præsentiam, ad hanc non inuitatum. Domine, Regis hoc petit præ-

VII. Ante orationem conscientia munda esto.

1. Ioan. c. 3. 24.

Ge. 41. 14.

» præsentia, vt te primum componas, exornes, » detondeas capillos, sordida vestis exuatur. Non » enim Regiæ Maiestati conuenit, tali minor » ornatus, compositio, ac totius corporis mundi- » tia; Hoc quippe solum regiis complacet oculis; » Quid igitur erit in Dei præsentia? quæ mundi- » ties qualis ornatus, compositio quanta, vt coram » illa prodeamus, requiretur?

» Iacob Patriarcha, vt eum Ioseph reciperet » benignior, præmisit Iudam; existimat enim » illo præmisso filii sui Ioseph se gratiam conse- » cuturum, dum eius conspectibus occurreret; nec » resolutio corrigenda; Iudas quippe significat: » *Confessionem erroris*: ita D. August. *Tollite hostias,* » *& introite in atria eius. Quas hostias? Tauros* » *allaturi sumus, hircos vel oues? quas hostias nobis-* » *cum portaturi sumus? Sacrificium Deo spiritus* » *contribulatus, cor contritum & humiliatum.* Cor » perfecta contritione, culparum contritum, quas » contra Dei legem commisimus, qua peccato- » rum sordes eluuntur, & conscientia vitiis e- » mundatur. Sapienter valde argumentatur Eli- » phaz Themanites amicus Iob, si talis Iob fuisset, qualem illum ipse iudicabat. Loquitur cum Iob ac si fuisset de numero peccatorum: Tu vero crede, ad te eius dirigi verba, qui peccator es pessimus. *Abstulisti pignus fratrum tuorum* *sine causa, & nudos spoliasti vestibus* &c. *Viduas* *dimisisti vacuas, & lacertos pupillorum comminuisti* &c. *& putabas te tenebras non visurum* &c. *Acquiesce ei, & habeto pacem* &c. *Tunc eleuabis ad Deum faciem tuam, rogabis eum, & exaudiet te,* &c. Ad nihil aliud intendisti nisi ad rapinas pauperum, proximi iniurias, Dei offensas? manus non extendisti, nisi vt viduam opprimeres, & affligeres pupillum: pedes non mouisti, nisi vt ea perageres, quæ legi Dei contraibant, & credebas quod ad domum eius accedens, in ea quæ optares, esses inuenturus? Acquiesce illi, obedi Deo; peccatis abstine, scelerum tuorum age pœnitentiam, & tunc domum eius intra rogaturus, ne diffidas, eius tibi tunc manet subsidium securissimum, aderit tibi adiutor in tribulationibus? His non dissonat, quod ipse Deus, per Regem prophetam docuit, quid tibi sit prius agendum, quando aliquid accedis petiturus. *Immola Deo sacrificium laudis, & red-* *de Altissimo vota tua: & inuoca me in die tribu-* *lationis, eruam te.* Aliquid postulas a Deo? offer primum te ipsum illi in acceptabile sacrificium, tale quale requirit Diuus Paulus: *Obsecro vos, fratres, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem* &c. Demum pete; *Et inuoca me in die tribulationis.* Perpende coniunctionem (*Et*) nimirum, quod ipsa inuocatio, » petitio, supplicatio, connecti debeat, gratis » Deo sacrificiis. Ex eodem principio argu- » mentatur Diuus Chrysost. ad illa verba Diui » Pauli; *Volontarie peccantibus nobis.* Et nostram » conuincit impudentiam, qui vix a peccato pe- » dem vel manus retraximus, & tanta ad Chri- » stum accedimus familiaritate, vt eum recipe- » re præsumamus, & corpora corpori eius con- » iungere in venerabili Sacramento. An ergo ni- » hil superest amplius agendum? Domine, iam » peccata mea confessus sum. O vir frontis inve- » recundæ. An non percepisti, ad quod magna » tibi voce prædicauit Sacerdos *Sancta Sanctis?* » *Sacerdos stans in excelso loco, magna voce & tre-* » *moris plena, quasi præco aliquis manu sublata in* » *cælum abditus cernitur* &c. *clamat sancta Sanctis,* » *cum ait Sancta Sanctis: hoc: ait Si quis sanctus* » *non est, nec huc accedat. Non enim omnino ait:* » *liber à peccatis & expiatus, sed sanctus: sanctum* » *enim non peccatorum modo liberatio facit, sed spi-* » *ritus etiam præsentia, bonorumque operum abun-* » *dantia.* Vide ne Deum tentaueris, properans » ad eum accedere. *Probet autem seipsum homo.* » Satis hoc congruum videtur ei, quod Deus » per Moysen instituerat, quando tra¶to taber- » naculi exemplari, partium eius, & eorum quæ » in qualibet parte statuenda essent, nominatim » autem altarium, in quibus Deo litarentur sa- » crificia, hostiæ pacificæ, ad recipienda a Deo » beneficia, præcipit, vt ad hæc consecrarentur » Sacerdotes, & sint eorum primi Aaron ac filii » eius. Illi sunt, quibus incumbit accedere ad » Deum, gratias cælestes; & misericordias po- » pulo precaturi: Vt vero hoc digne faciant, & » congrue disponantur, eis præcipit, vt sumant » vitulum de armento, cui primum totum extra- » hent sanguinem, demum certas peragant ce- » remonias, quas infetius exponemus, & idem » faciant de ariete. Domine, quid opus est ad con- » secrandos, & præparandos Sacerdotes, vt in- » tueant in conspectu tuo, & tua deposcant be- » neficia, prius extrahere omnem sanguinem ani- » malis immolandi? Sanguis peccatum denotat, » quod animam inficit, non minus, quam san- » guis vestimentum, ita enim loquitur. *Vestimen-* » *tum mixtum sanguine, erit in combustionem &* » *cibus ignis.* Cunctis etiam liquet Dauidis ora- » tio. *Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salu-* » *tis meæ.* Pariter & illud Oseæ dictum, *Sanguis* » *sanguinem tetigit.* Significans populi inundan- » tiam

D.Au. In ps. 95. To: 8.

Iob. 22. 6.

Ps. 49. 14.

Rom. 12. 1

In homilia qua habetur post expositionem Epist. ad Heb. in fine Tom. 4. Heb. 10. 26.

1. Cor. 11. 28. VIII. Allegoria.

Exo. 29

Isa. 29. 5. Ps. 10. 16. Oze. 4. 3

tiam peccatorum. Hæc igitur Dei voluntas est, ut qui ad eum vult accedere, beneficia petiturus, indispositus non accedat, se prius debite præparet, hoc autem supponat quasi fundamentum, & opus illud sit primicerium, ante omnia totum extrahat sanguinem peccatorum, illa a se quam remotissime depellat; & per pœnitentiam penitus emundetur; tum demum securus accedat &c.

§. 5. Volumus signum *Christi miracula vilipendunt, & vt homines derelictos, eos Oseas deserit, igni reseruantur, vt leprosi vestimentum.*

14 Diuus Hieronim. quem sequitur Beda, & confirmat D. Chrysostom. aliam assignant rationem indignationis Christi contra Pharisæos, eorumque petionem; fuerunt enim in summo gradu impudentes, & omnium audacissimi; in ea quippe sua petitione clarissime, & sine vlla larua, declararunt vilissimum & abiectissimum quendam despectum omnium miraculorum, quæ Christus hactenus perpetrauerat, & quasi dicerent aspernabundi; *Magister*, quæ hactenus egisti opera admiranda, satisfaciant illa popello; qui vtique, vt homines rudiores, stupidiores, & nullius ingenii, qui duobus vix digitis sursum a terra eriguntur, quolibet miraculo seu re admiranda, percelluntur: sicut factum vidimus, in iis, quæ hactenus egisti, de quibus sine ratione, admirati sunt; omnia enim sunt ordinaria parua miracula, & opera in diminutiuo nullius momenti, curare infirmum, eicere dæmonem, cæcum illuminare, claudos rectificare. Hæc nostris oculis non satisfaciunt. Quia nobis sunt perspicaces, assueti rebus magnis in sacra Scriptura perspiciendis, quales veneramur gloriosa illa Moysi miracula, aerem tenebris inuoluere, aquas turbare, panem de cælo educere, illa item Samuelis; ciere tonitrua, fulgura, tempore aridissimo; illa quoque Eliæ, cælo ignes detrahere, qui, quos velit, in cineres redigat combustos. Ita hæc miracula erant, pleno ore miracula. Hæc a te quærimus: ea enim quæ hactenus patrata sunt, talia sunt quæ nec duobus digitis de terra sursum eleuantur. Miracula petunt, quasi quæ antea fecisset, miracula non fuissent Aiunt Sancti Patres. Quanta foret eius impudentia, qui a Principe ad prandium inuitatus, propositis illi ferculis omnigenis, ac cupediis; pauonibus Indicis, siceduliis, perdicibus, vaccis trimis, apris, carne ferina, farciminibus, ossium medullis, placentis, libis, condimentis, aliisque deliciis, Principi diceret: porrige mihi cibos ad edendum, delicatos, nutritiuos, illi enim quos hactenus ministrasti; non mihi sed pauperi satisfaciant discalceato.

In cap. 12. Matth.

Ho. 44. in Matth.

Quæ non foret vilipensio Salomoni, si postquam fusissime disseruisset coram Regina Saba de profundissimis philosophiæ quæstionibus, de natura elementorum, animalium proprietatibus, plantarum qualitatibus, cursu stellarum, Solis virtute, Lunæ influentiis, illa replicaret. Aueo intelligere te disputantem de rebus subtilioribus, quidquid enim hactenus protulisti, vile est, indoctum, & minus excellens. Hocidem (teste D. Chrysost.) illi Christo dicere voluerunt; Proposuerat enim illis mensam illam splendidam, miraculorum, quibus visum cæcis, claudis gressum, munditiam leprosis, manus ac pedes mutilis, leuitatem paralyticis, vitam defunctis fuerat elargitus, deinde & quoddam farcimen, cui quasi diet incoxerat dapes, quandoquidem hominem a dæmone possessum, surdum, mutum, cæcum integre curasset: quo viso miraculo: *Tunc accesserunt* ait Euangelista dicentes Magister: quidquid hactenus peractum est, nobis non sufficit, sufficiat autem rudi, ignorantiæ plebeculæ; nobis vero, qui operum nouimus librare qualitatem, & iusto pondere appendere, quantum eorum quodlibet mereatur, quidquid hactenus miri egisti, nihil est, actus est eluuiei enlinariæ, res friuolæ. (a) Proinde volumus opera maioris & excellentioris qualitatis, quibus nobis plenissime, & per omnia satisfiat.

Similitudo.

(a) *Et negocio de aurichirle.*

15 Hæc eorum diabolica peruersitas, *Tentantes*, illis a parentibus innata, & hereditaria successio: ob quam eos Christus insimulat: *Generatio praua*. q.d. fædifragi, hanc a parentibus suæstis iniquitatem, & ex paterno stemmate vobis est hæc temeraria impudentia naturalis. Tangit, vt sentio, illud Dauidicum quo nos, ne illis similes efficiamur serio monet; *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione, secundum diem tentationis in deserto, vbi tentauerunt me patres vestri, probauerunt, & viderunt opera mea. Quadraginta annis proximus fui generationi huic, & dixi: semper hi errant corde &c. Si introibunt in requiem meam.* Memoriam celebrat, propheta rex diei illius, quo patres eorum in deserto Deum tentauerunt, & eo modo exacerbauerunt,

Psal. 64. 8.

bauerunt, vt dies ille: *Dies tentationis* vocaretur. Ex Ægyptiaca seruitute in libertatem afferti, proficiscentes in terram promissionis, murmurarunt: *Petentes aquam* idque tanta molestia, vt Moyses ad Deum confugerit: Domine mi, ait, Ecce do manus, populi huius continuis iurgiis obtutus, sufficit mihi, Audent, aquam petere, nec superest illis aliud remedium, nisi eis aquas concesseris. Placet mihi, respondet Dominus, ascende petram, illam virga tua percute. & erumpent aquæ largissimæ. Mandatum Dei Moyses exequitur, & illa dedit aquas abundanter. An modo vobis satisfactum o Israelitæ? Nullatenus. Sic mihi faueat Deus, perpendite, quid nobis dederit, aquam, & quid magis quam aquam? videte, quæso, quæ restant substantiæ: præclaiora quærimus, eminentiora postulamus, nec vnquam nobis persuadebimus satisfactum, nisi coram oculis nostris instruat splendidissimam mensam, & dapibus nutritiuis in hoc deserto opiparam. Et *male locuti sunt de Deo, dixerunt; Numquid poterit Deus parare mensam in deserto? Quoniam percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt, numquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo?* Quo instanti viderunt hoc aquæ prodigium, cuius beneficio, & refrigeratione recreati sunt, ecce contra Deum nefandæ eorum blasphemiæ: *Male locuti sunt de Deo*: Deum obtestor expendite quid nobis magni dederit, quod munus adeo præclarum aquabus potandis conuenit. Appendit in statera D. Basil. malitiosam eorum blasphemiam qua Dei operibus detrahere nitebantur mentientes, aquam ante petra conclusam, quæ impetu quodam facto prosilire conabatur, & exitum quærebat, nihilque aliud requirebatur, quam facere aperturam: idque tantummodo Deus fecisset, quod vtique quilibet posset facere, qui petram percuteret. *Percussit petram & fluxerunt aquæ.* Non eduxit ille de petra aquas, naturali enim impetu defluxerunt. *Fluxerunt aquæ*: Hoc solum ex parte sua egit, petram perforauit, vt aquæ dimanarent. *Percussit petram*, & hoc ictu virgæ perfecit, qua petram percussit. *Percussit petram*; Aliud quid hoc eminentius a Deo prætendimus; Et quod illud? vt nobis det panem & præparet mensas ferculis instructissimas, si velit suæ nos potentiæ habere confessores. Tam inuerecunda petitione Dominus exanduit, quod videlicet in faciem eius mirabilia tanta aspernarentur, & alia postularent sibi demonstrari quæ essent mirabilia, quasi priora, nulla fuissent reputanda. Hoc est: *In exacerbatione.* Hic modus procedendi, & cum Deo agendi in illis perseuerauit quadraginta annis quibus per deserta gradiebantur. *Quadraginta annis proximus fuit generationi huic.* In Hebræo & Græco textu legimus; *Offensus fui.* D. Hieronymus *Displicuit mihi generatio illa*: Felix. *Tediuit me generationis huius, fastidium perpessus sum ac generatione hac*: quia dum eis signum quoddam darem, ilico mihi exprobrabant; res floccifaciat nobis multo maiora. Hoc egit, verum est, sed aliud facere non poterit. Eduxit nos de Ægypto, verumtamen inducere nos in terram promissionis non valebit. Aquam dedit, at panem dare posse, negamus; panem dedit, numquid & carnes? minime. Vix vnum viderant miraculum, quin illud statim extenuarent, despicerent, & aliud flagitarent. Generatio praua, effrons, eos crede vt derelictos. Per meipsum iurauí; dicit Dominus, in requiem meam non introibunt: id significat: *Si introibunt in requiem meam*: vulgari S. Scripturæ phrasi; ita apud Isaiam: *Si dimittetur iniquitas hæc vobis.* Optime vocat peccatores, generationem malam, peruersam sobolem, indicans quod huiusmodi nullum superfit remedium, & quod iam sint censendi, quasi cælo exules: populus, cui nocet, id quod prodesse debuerat, & remedium ac medicina in venenum illis conuertitur; Ex eo genere hominum de quibus amicus Iob Sophar Naamathites; *Panis eius in vtero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus.*

Malæ sunt omnes infirmitates, nihilominus dicimus aliquos infirmos esse bonæ naturæ seu qualitatis alios autem malæ. Illum vero dicimus bonæ naturæ, qui talem eam habet, vt licet infirmetur grauiter, admittit tamen remedium, quo pristinas recuperat vires, sicut cum febris quæ quis laborat venæ apertione deferuescit: vel si eius dolor formentis lenitur: Alios vero dicimus peruersæ complexionis, quando ea adeo est corrupta, & humores commoti, corpus κακόχυμον vt nedum illis prosint præscriptiones medicæ, sed lethaliter noceant & ipsum malum adeo radicatum vt cordialia conuertat in venenum, & remedia in nocumentum. His cum tales sint quæ spes valetudinis? Ita sunt aliqui peccatores bonæ qualitatis, alii vero peruersæ generationis. Peccatores video, quicedant locum medicinæ, remedia recipiunt, iisdem meliorantur; Diuus Petrus, qui vno Christi oculorum intuitu a peccato resurgit. Dauid qui ad vnicam Nathan reprehensionem oculos aperit,

Exo. 17.7

II. Iudæi Dei miracula vilipendunt.

Psal. 77. 19.

Psalm. 77

Isai cap. 22. 14.

Iob. 20. 14.

16

III. Similitudo.

aperit, peccato valedicit, pæniter, vbertimas fundit lachrimas, ad Diuinæ sinum recurrit misericordiæ, ingemisat, confitetur: *Miserere mei Deus.* Adest Paulus qui ad unicam Domini vocem, sistit, se submittit, mansuescit vt ouis: exclamat: *Domine quid me vis facere?* Produco Nicodemum, qui visis Christi miraculis, de eo talem edit fidei professionem: *Scimus: quia a Deo venisti Magister.* Porro sunt alii tam præposteræ generationis, quibus cor conuersum est in fontem omnis malitiæ, ita vt quæuis remedia illis vertantur in mortiferum venenum, & quanta ea sunt efficaciora; tanto eorum plus crescit infirmitas radicata. Talem vidi Pharaonem, qui iis magis obdurabatur, quibus par erat eum emolliri, & luce obtenebrabatur meridiana. Huic similis erat Saul, qui unde Deum honorare atque extollere tenebatur, inde eundem aspernabatur. Qualis non Iudas erat, qui ex Christi beneficiis sibi præstitis, vt ipsum Iudæis vendat, aerius commouetur.

Psalm. 50. 1. Act. 9. Luc. 6. 3.

17 Tales erant hi Pharisæi: qui iis quæ Christus illis concedebat, vt eos adduceret in sui fidem & obsequium peiores euadebant, omniaque illis verebantur in animæ detrimentum. Eduxit eos de Ægypto, vt in deserto eum vt Deum agnoscerent, illi hostias litarent; hoc ipsum, gaudere se liberos, in occasionem verterunt eum negandi, illique auferendi suum esse diuinum, illud attribuendi vitulo suo conflatili; quasi in eorum esset potestate, deponere, & creare Deos. Introduxit illos in terram promissionis, terram deliciarum; hinc Deum grauius exacerbauerunt, eius immemores, illam idolis repleabant innumeris. *Induxi vos in terram &c. & ingressi contaminastis terram meam, & hereditatem meam posuistis in abominationem. Polluisti terram in fornicationibus tuis.* Erant autem hæ fornicationes, idololatriæ. Dedit illis legem: ex illa occasionem sumpserunt ipsum offendendi toti mundo notissimis delictis, vt ait D. Paulus. Largitus est illis manu liberali diuitias: at quid ex illis? *Argentum suum & aurum suum fecerunt sibi idola.* Hæc est Dei iustissima querela quam apud Ezechielem verbis deponit luctuosis. *Et de auro meo atque argento meo, quæ dedi tibi, & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicatus es in eis.* Et de illis dicere potuit, quod de aliis per Ioelem Porphetam; *Argentum meum & aurum tulistis, & desiderabilia mea, & pulcherrima intulistis in delubra vestra.* Vt res patuit, quando de inauribus suis & gemmis pretiosissimis, quas illis Deus fuerat largitus, sibi vitulum formauerunt.

IIII. Pharisæi Christi beneficiis peiores reddebantur.

Hiere. 2. 3.

Rom. 7. Osee. 8. 4. Ezech. 16. 17. Ioel. 3. 5.

Dedit illis arborum fructus & messem fæcundissimam, & iuxta eorum abundantiam, abundabant quoque eorum scelera & idololatriæ: *Secundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria: iuxta vbertatem terræ suæ exuberauit simulachra.* Dedit illis, vt per multas extenderentur ciuitates, facti eorum domini, & hinc cœperunt augere numerum idolorum secundum numerum ciuitatum. *Secundum numerum ciuitatum tuarum erant Dij tui Iuda, & secundum numerum viarum Hierusalem posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim.* Dedit illis templa, & altaria, & in eis mille scelera commiserunt. *Ara facta sunt ei in delictum.* Misit illis prophetas: illos occiderunt. Misit prædicatores, qui illos erudirent: subsannabant eos; *At illi subsannabant nuntios Dei.* Si eorum non annuat petitionibus per omnia se inclinans; dicunt, hoc ideo est, quia non potuit. Si petita concedat; parui pendunt, dicunt, rem esse nullius potentiæ. Hinc se Deus in S. Scriptura describit, cum talibus, quasi perplexum, suspensum, attonitum: sicut prouerbium, Inter arcum & parietem. Ita loquitur Isaias, iuxta Septuaginta. *Agonem præbuistis Domino Deo meo*, vt nostro loquendi modo possit illud vsurpare Susannæ: *Angustiæ mihi sunt vndique.* Sicut Medicus, qui curandum habet infirmum, cuius adeo corrupta sit natura & peruersa complexio, vt videat, quotquot ars medica suggerit salutis remedia, quod omnia ei noceant, hæret in se ipso perplexus, anxius, disputans; quid agam? si remedia non applico, mihi inter manus elabitur: si autem applicauero, nocebit illi, & illis emoritur: quid faciam? Ita se habet Deus, nostro modo, cum talibus; *Angustiæ sunt mihi vndique.* Talem se exhibebat quondam vati Oseæ, vt velut anxius & suspensus, more hominum esse videretur. *Quid faciam tibi Ephraim? Quid faciam tibi Iuda?* Quid faciam vobiscum? quo medio vtar? si tibi ea, quæ petis, negauero, conquereris: si concessero, vilipendis: si non edo miracula, meam accusas impotentiam: si autem edidero, rursum ais, vix ea vel hili valere.

Osee c. 18 1. Hierem. 28. Osee c. 8 11. 2. Para. 36 11. Isai. 7. 13. Dan. 13. 11. V. Similitudo. Osee. 6. 4. Cap. 6.

18 Hinc orta est illa tam inusitata mentis suspensio, qua se premi idem propheta sentiebat. Deum orat pro populo. *Da eis Domine:* Et hæc dicens, obiicit quodam mirabili motu, & ait; *Quid Dabis eis; Da eis vbera arentia;* Exsiccentur eis Domine, vbera tua. Hoc tan-

Cap. 9.

Ps.34.12. gere videtur, quod dixerat Dauid: *Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.* Ad eum gradum ascendit eorum ingratitudo, vt ex beneficiis a Deo præstitis, mala seu peccata exsugerent. Hoc autem sterilem aridamque reddidit, & meam bonitatem, & voluntatem: his ingratis hominibus exarui, me ingratitudine sua sterilem effecerunt: est enim ingratitudo, teste Diuo Bernardo ventus exurens, qui torrentem exsiccet Diuinæ misericordiæ. Ad quid ille tibi dabit miracula: si illum tua ingratitudine sterilem reddidisti? ne vnicam quidem alicuius beneficii guttulam in eo tibi reperies. Quid tibi, quæso, concederet, si ex quanto tibi largitur, venenum paras ingratitudinis? Qua ratione dices Medico, Domine doctor, præscribe aliquid huic infirmo: & cernens omnia saluti eius obesse, repeteres; Porro quid illi applicabis? Nihil illi præscribere, occidit illum, præscribere aliquid, occidit illum: quid illi dabis? Ita quoque prophera. *Domine da illis sed quid dabis eis?* dare illis, nocet: non dare, etiam nocet. *Quid dabis eis?* Ecce tibi peccatores malæ generationis, Quibus omnia nocent. Talis & tu quoque soboles peruersa: si tibi Deus opes largiatur, illis uteris, seu abuteris, vt scelerum tuorum instrumento, puellæ coemens honestatem, impudicam sustentans societatem, pauperes vil pendens. Si eas tibi auferat, mille fraudes, dolosque meditaris, qua ratione tibi attrahes, aut furaberis alienum. Si tibi corporis concedat incolumitatem, hac te commoues: vt Dei obliuiscaris, procrastines pœnitentiam. Si te lecto infirmum detineat, in summo gradu impatiens, afflictus, inconsolatus. Si te in Republica ad altiores euehat gradus dignitatum, illis euanescis superbus, & proximum minorem aspernaris. Si te non promoueat, inuidia exardescis. *Quid dabis eis?*

O generatio nequam, cui nihil profieit, nec acerba prædicatoris reprehensio, nec malleorum Dei ictus ad cor tuum sæpius repetiti, nec Quadragesimæ tempus salutis, nec Dominicæ repræsentatio luctuosissima Passionis, nec adolescentis vicini tui mors subitanea, ne quidem dicto seniel Iesus, nec quod crimina tua sentias corporis detriuisse valetudinem. Congruit huic rationi annotatio Diui Cyrilli Alex. circa Dei legem quoad vestes laneas lepra infectas. Quando contigerit, (sic statuit Deus) vestem lepra maculari, lauetur, semel & his aquis diuersis. Si munda fuerit, lepra est bonæ naturæ: si vero, post repetitam sæpius in aquis lotionem, pristinam retineat immunditiem; illam vt lepram iudica desperatam, nec ad aliud vestis hæc apta sit, nisi vt igne comburatur. *Debet igne comburi.* Talis es tu, tu ille sordidus, quem quærit Deus emundare, & in tui lauacrum quot parat fontes? quot conciones? quot inspirationes? quot cordi tuo acerbas reprehensiones? quot misericordias tibi cælum promittendo? quot timores, inferni tibi pœnas comminando? & post hæc qualis tu? Caue, ne æternis tradaris flammis comburendus. *Debet igne comburi* huic dat manum conceptui Vates Isaias: *Vestimentum mixtum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis.* Tales erant patres eorum, tales & ipsi Pharisæi.

Lib. 45. de adorat. ...

Le.13.55.

Isa.9.5.

§. 6. *Præcurrunt illi malitia diabolum, sicut alij meritis & sanctitate ipsos Angelos.*

ALiam rationem includit verbum illud, quod D. Lucas addit, designans tempus, quo illi accesserunt, & rationem quare accesserint. Tempus hoc fuit immediate post patratum illud celeberrimum miraculum. Accessus vero ratio fuit, vt tentarent eum, *Tunc accesserunt tentantes eum.* Quibus nobis eos deser bit, peiores, & impudentioris malitiæ præ ipsis dæmonibus. Accessit diabolus Christum tentaturus, dum eum cernit solitudini immorantem, nulla edentem miracula, vt Deo proprium est, sed ieiunantem, famelicum, velut hominem mortalem, infirmum: & venit eius probaturus potestatem: nondum enim eum viderat miracula facientem, qui vnico sibi concesso, scilicet conuersione lapidum in panes, vlterius nihil prætenderet, sed sibi crederet satisfactum, se conuictum, cujus ex hoc virtutem agnosceret, eum timeret, honoraret. Illi autem, visis tot Christi miraculis; eo quoque iam coram ipsis parato præ cæteris omnino singulari, nedum sibi arbitrantur satisfactum, nedum vt Deum volunt cognoscere, quin potius in eo fundant blasphemiam, diabolica maiorem: accusantes eum: Nec romantieus est, diabolo confœderatus, a dæmone possessus, & in iis, quæ facit prodigiis, opera Satanæ vtitur. Peiores sunt hi ipso cacodæmone.

19.

Fundat in hoc doctrinam quandam SS Patrum.

trum, quam desuper infusa sibi sapientia prosequitur S. Theologiæ Sol lucidissimus D. Thomas, homines quosdam inueniri, qui tantum in omni genere proficiunt nequitiarum & in via perditionis adeo progrediuntur, vt in ea, & omni nequitia, ipsos præcurrant dæmones: sicut è contrario, quosdam vidimus, in omni sanctitate, & justitia & vitæ puritate proficere, vt ipsos cæli Angelos præcedant sanctiores. Quæstionem proponit D. Ambrosius. Quare in mundi exordio, creato primo homine, de eo non dixerit Spiritus sanctus. *Vidit Deus hominem, quod esset bonus*, sicut de cæteris dixerat. Creauit primo die lucem, & statim addit. *Vidit Deus lucem quod esset bona.* Secundo die, fecit firmamentum, & tertio disposuit aquas, præcepit quoque, vt producat terra herbam virentem, flores pulcherrimos, arbores fructiferas. *Et vidit Deus, quod esset bonum.* Quarto die, creat solem, lunam, stellas admirabiles, & siderum numerum innumerum in cælo. *Et vidit Deus quod esset bonum.* Quinto die producit omne genus viuentium, implet aquas piscibus, aera volatilibus, terram animibus. *Et vidit Deus, quod esset bonum.* Tandem, sextum diem faciendo hominem dedicauit, cæteris omnibus perfectiorem, & quasi epitomen, cui omnes includerent perfectiones cæteratum omnium creaturarum, vt omnes in illo haberentur eminentiore gradu, quàm in ipsis creaturis; ob quam rationem à Philosophis μικρόκοσμος, id est, paruus mundus, seu abbreuiatus intitulatur, quem D. Ambros. inscribit. *Magnum & admirabile totius creaturæ thesaurum.* Creauit illum Deus præ cæteris huiusmundi visibilis dotatum prærogatiuis perfectionibus: decens enim ac justum erat, eas omnes haberet, qui Dominus, rector, & earum omnium creabatur gubernator. *Faciamus hominem &c. vt præsit.* Inspirauit & animam, quam ex intimis videtur extraxisse suis penetralibus, illa diuina respiratione, quam diuino suo pectore & ore deprompsit: *Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ.* Ad fingendum de terra hominem, consilium inierunt diuinæ personæ dicentes: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Creauit eum in justitia & gratia, & tam bona proportione inter corpus & animam, inter animam & Deum, partem inferiorem & superiorem, superiorem & Deum, vt ne minimus quidem defectus interlaberetur corrigendus. *Fecit Deus hominem rectum.* Cur igitur non addit Spiritus sanctus quod addidit in reliquarum creaturarum compositione. *Vidit Deus quod esset bonum?* Respondet D. Ambros. hoc omissum consilio quodam singulari ad rei magnæ Sacramentum, vt discrimen pateret, inter homines & cæteras res visibiles. Omnes enim illas creauit Deus tam bonas, vt eis vltimam dederit perfectionem, ad quam eas produxerat: quia illas omnes creauit in hominis obsequium, & totius ornatum vniuersi: & quando illas diuinis suis eduxit manibus, illis omne illud dedit, quod ad hoc necessarium erat, & illas habere conveniebat. Non necesse est plantas habere esse perfectius, nec terrena animalia suas qualitates, nec suam vitam pelagi pisces, nec suas aeris aues inclinationes perfectiores. Nec sperat, nec habet quod prætendat equus maius aliquod bonum, quam illud, quod tum illi Deus infudit, nec perfectiorem leo nobilitatem, nec tigris fortitudinem, nec pulchritudinem pauo, nec cervus in currendo lenitatem, nec visum aquila acutiorem, nec cantum philomela dulciorem. Homini verò, quando diuinis eius egressus est manibus, non defit vltimam perfectionem, aut bonum, quod potest habere. Quin potius eum in principio statuit itineris boni ac mali, eique ante oculos vtrumque proposuit, dicens, vt quam vellet viam, ingrederetur.

Hunc conceptum prænotauit Spiritus sanctus dicens: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui &c. Apposuit tibi aquam, & ignem, ad quod voluerit porrige manum tuam; Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Cæteras creaturas, quo instanti illas creauit, statuit in vltimo suo fine & perfectione, vt jam quod amplius prætenderent, nihil haberent, hominem verò in capite seu exordio viæ posuit, & vt dixerunt Pythagorici, hoc exprimentes littera Y. quod expendit D. Isidorus. Collocauit eum ante duos terminos, *bonum & malum*: & cælesti quadam sapientia scribit Spiritus sanctus *bonum & malum*, absolutè & sine termino: quia dedit homini diuina sua comitante gratia posse procedere in bono, sine termino, quantumliber enim bonus fuisset, adhuc potuisset esse melior: & sanctus adhuc sanctior illique dici poterat. *Qui sanctus est, sanctificetur adhuc, & qui justus est justificetur adhuc.* Pari modo, vt progredi posset in malo, ita sine termino, vt quantumliber sit malus, peior possit fieri, eique dici possit: *Qui in sordibus est sordescat adhuc.*

1. Quidam malitia vincunt ipsos diabolos. Lib. de mistur. Vog. c. 3. Gen. 1. 4.

D. Amb. L. 1. Exa. c. 1. To. 4.

20

Gen. 1.

Gen. 2. 7.

Eccles. 7.

Eccl. 15. 14.

Lib. 1. Ethim. c. 3

Apo. 22. 11.

Apoc. 22. 12.

21 II. Potest quis Angelos meritis præcedere.

Hinc concludimus, quantumlibet sanctus bonusque sit Angelus, posse quempiam adeo in omni bono proficere, vt Angelum præcurrat; sicut etiam, quantumlibet malus ac peruersus sit diabolus, posse hominem in via perditionis ac mali tantum progredi, vt diabolum antevertat. Profunda est hæc Theologia, quam exemplo capies manuali. Manifestum est, sine vlla comparatione aquilam regiam excedere in volandi celeritate limacem seu domiportam. Illa enim alarum leuitate, aera transfindit, nec offendit, nec sistiti, nec quiescit, & in instanti plures peruolat leucas: illa vero repit graui illa conchæ suæ domo conclusa, manibus ac pedibus adeo rudis, vt vix se queat dimouere. Porro si aquila vno aut altero volatu, totis suis viribus intento peruolaret, ac demum consisteret, licet breui temporis interuallo magnum permearet terræ tractum; posset tamen limax, multorum dierum tempore, tantum iter suum prosequi, & tantum terræ tractum transire, vt tandem eo appelleret, vbi aquila conquieuit, imo & vlterius prorepere, eam post se relinquens. Angelus aquila est, tantaque celeritate leuioribus sui intellectus ac voluntatis volat remigiis, vt nihil eum remoretur; nec discurrit, nec quiescit fatigatus. Sed omnia quasi volando percurrit celerrimus. Hominis anima instar est limacis, hac graui corporis sui conclusa conchâ, quam humeris gestat; & à qua deorsum deprimitur, pedes intellectus ac voluntatis graues sunt, hinc mille discursibus progreditur, ei quidquid & opponitur, eam detinet, & ne procedat vlterius remoratur.

Ambo hæc expendit Spiritus sanctus, dum ait: *Corpus, quod corrumpitur aggrauat animam. & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.* Sap. 9. 35. Magnum terræ tractum pertransiit Angelus, aquila cælestis in bono, & in malo, breuissimo temporis interuallo. Quando illos Deus creauit, habuerunt non nisi duo instantia, vt iter suum perficerent, velut duplici volatu, boni, inter duo illa instantia viam diuini obsequii sunt introgressi, fide, charitate, ac præclara sanctitate, & tantam permearunt regionem, ita in sanctitate progressi sunt, vt ea fuerit eminentissima: & hac constiterunt, ad gloriæ terminum peruenientes. Ne credideris: hanc esse paruam. Est enim immensa, excellentissima, præsertim illa supremæ hierarchiæ Angelorum. Quis exponet D. Michaelis sanctitatem? D. Gabrielis? Cherubinorum & Seraphinorum? Angeli vero mali, licet primus eorum volatus fuerit ad bonum, qui fuit in primo suæ creationis instanti, in secundo tamen volatu, tetenderunt in malum, & in eo solo, saltum dederunt maximum, & innata illis leuitate adeo celeriter cucurrerunt, vt immensa sit regio quam in malitia sua peruolarunt. Comparat illos Christus fulguri, quod in instanti tantum peruolat spatii, vt oculos fugiat intuentium. *Videbam Satanam, sicut fulgur de cœlo cadentem.* Luc. 10. 18. Metaphora mirabilis. Vapor est in nube, talis qualitatis, quæ in instanti accenditur, cuius ignis, qui in ea accenditur, tantus est, tam intensus, tam fortis, vt cuiusuis fornacis mundi ardentissimæ flammas excedat, cuius comparatione hic noster ignis pictitius esse videatur. Talis fuit illa malitia, quæ in ipsis Angelis malis vt ignis quidam accendebatur. O quanta? quam actiua, quam diligens, quam præpotens? Nihilominus vnicus tantum fuit volatus, quo ad æternam appulerunt perditionem, quo in peccato superstiterunt obdurati. Cum illi igitur in suis terminis boni ac mali perstiterint immobiles, potest homo tantum hac in via festine progredi, & tot tantosque figere gressus continuos, vt ipsos Angelos assequatur, addo & antecurrat. III. Similitudo.

Sic se res habet, & ipsis oculis patet, ipsa enim prætermissa cælorum Regina, quæ post se relinquit in gratia, meritis & gloria cunctas Angelorum Hierarchias inferiores. *Exaltata est super choros Angelorum.* 22 Intuere D. Petrum, qui tot tamque eminentes gressus in sanctitate ac meritis posuit præclarissimos: vt eius merita millium Angelorum longissimè præcellant merita, & locum obtineat Angelis innumeris sublimiorem; nisi dicamus, quod omnes præcedat perfectior. Adest Diuus Paulus, qui adeo celeri gradu festinat: *Ego sic curro, non quasi in incertum*, 1. Cor. 9. 26. Licet enim mole pressus huius corporis, magna tamen solicitudine corporis pondus ieiuniis & mortificationibus alleuiat, & tantum in via & cæli & virtutis proficit, vt post se maiorem partem relinquat Angelorum, si non omnium. Ipsa Magdalena peccatrix, statim à suæ conuersionis exordio, adeo celeriter cucurrit, vt primo gressu se inter ipsos Seraphinos, millenis Angelis superiores sisteret meritis, & charitate flagrantissimam. Hoc Christus his verbis innuit: *Dilexit multum.* Luc. 7. 47. Si vero talis ac tantus fuerit primus eius passus, quo non tendet triginta & tribus annis, quibus superuixit, ne vno quidem puncto à cursu suo desistens remorata? quos terræ tractus non percurrit D. Ioannes Euangelista, tot annis superstes? quid de

S. Antonio?

S. Antonio? quid de D. Francisco sentiendum, qui ad talem perfectionis peruenit gradum, qualem sedes illa permagnifica designabat, quæ ei ostensa fuit, illique super plures Angelorum choros præparata?

Similitmodo in malo, potest quisquam ita progredi, & in peius recrudescere, vt malitia dæmones ipsos anteuertat. Quis non capit, Satanæ malitiam à nefario & sacrilego Iuda proditoris ausu superari? Ob quam rationem, multis ante diebus, quam ad vltimam nefarii sceleris pertingeret metam, cum dixerat de eo Christus: *Vnus ex vobis diabolus est.* Quia ex tunc diabolo in nequitia comparabatur. Postmodum ingrauescente eius malitia vbi Christum Iudæis & vendidit & tradidit impius homicida quot potuit anteuertere diabolos? An non peior Herodes, Heliogabalus ipso cacodæmone? Quis autem diabolus tanta furit nequitia, ac Mahometh, Arius, Caluinus, Lutherus, monstra impietatis. Idcirco dicit D. Ioannes quod tales viderit sub figura venenatorum locustarum, quæ de abysso, id est, inferno prodirent, veneno infectæ mortifero, ipsis scorpionibus adentiores, quæ omnes terræ plantas, flores, & arbores corrumperent. *De fumo putei exierunt locustæ in terram, & data est eis potestas, sicut habent scorpiones &c.* Quibus verbis quoniam nota tanta diabolica infectos malitia, vt ex ipso inferno prodire videantur, ipsius ditis dæmonibus nequiores, qui in tam horribilia ruunt scelera, vt non homines, sed dæmones esse videantur, *Sicut scorpiones*: omnia veneno suo corrumpunt, nec honorem alicuius integrum seruant nec quidquam sinunt quiescere, nec vident, quam non aggrediantur mulierem, nec crimen norunt, quod non audeant, nec personam cui non sint detrimento; vt eos homines magis, quam ipsum diabolum reformident: eo quod ipsos ea vident agere, quæ nec ipse quantumlibet nequissimus, diabolus patrare sibi audax arrogaret.

Iob. 6. 71

Apoc. 9. 3.

§. 7. *Sicut in illis connectitur malitia stultitiæ, sic ipsum diabolum longè præcurrunt.*

123 HVnc conceptum eleganter prosequitur D. Gregor. quædam expendens verba, quibus Iob profundum declarat mysterium *In similitudine 22. dentur lapidis aqua durantur.* Litteraliter exponit 38. 20 frigoris fortitudinem, licet enim aqua natura sua sit mollis, penetrabilis, liquida, vt nedum digito tuo illam transfodias, sed & vnico halitu illam hac, illacque propellas, quando tamen contingit vt super eam decidat frigus, continuum ec intensum fit vt illam ipsis constringat petris duriorem, ad tantum gradum, vt referat Olaus Magnus quod in illis frigidissimis partibus Septentrionis, in tantum obdurescit glacies, vt ex illa construantur mœnia fortissima castrorum accumulatum, quæ tormentis bellicis fortius quam ipse rupes obsistere velle videantur? Stupendum hoc, ait D. Cyrillus Hierosolymitanus. *Aquea est eius substantia, vis autem, fortitudo & duritiei lapidea.* Res est hæc plane admirabilis, sed adeo oculis obuia & ordinaria, vt consuetudine cesset admiratio; sicut in aliis rebus de se admirabilibus, ait D. Augustinus. Aliud longe voluit hic indicare beatus Iob (ait D. Gregor.) magis admirandum, nostram scilicet miseriam. Mitis, comis est hominis natura, facilis vt aqua, quam ex se, vnico halitu, vnica persuasione, hac & illac vales propulsare. *Lenis est super faciem aquæ.* Verumtamen decidit frigus vnius sceleris & alterius (hoc enim nomine S. Textus peccatum describit) quo fit vt tam dæmone vehementi glacie cor humanum induratur, vt nequior ipsis etiam rupibus durius constringatur; hoc est ipsis diabolis, qui ob inflexibilem obduationem, petræ vocantur; minus timet, minus conquiescit, magis progreditur, audet plura, plura præsumit, plura tentat, quam ipsi dæmones. Hoc ipse Deus expertus est, in populi sui obdurata nequitia: cum semper illo sit vsus termino, *Populus duræ ceruicis.* Quis hanc indurauit ceruicem, hæc viscera, corda hæc adeo ex se bemignissima? *Scuti te* (ait Deus) *quia durus es & nerrus ferreus ceruix tua. Dura facta sunt peccata tua.* Indicauit hic principium grauitatis malitiæ humanæ nimirum ex naturæ suæ stupiditate. Magnus exsurgit ignis cum stipula accenditur, est enim leuis; at maior multo est & ardentior, & efficacior, quando incenditur in materia dura, densa, velut in quercu, seu ferri fragmento.

Congruè locutus est ille, qui dixit: Deus te liberet ab homine peruerso, qui sit & stultus & stupidus. Quando malitia capit sedem in homine subtilis ingenii, licet illum malitia voluntatis ad extraordinaria impellat: eum tamen acumen ingenii remoratur, quo percipit illud sibi impossibile, vel fore nocumento. Porro quando ipsa voluntatis peruersitas, intellectus stupiditate sociatur: cum nihil sit quod eum retrahat, sine vlla prosilit retardatione. Hac phrasis

Lib. 11. de rebus septentrionalibus. c. 20. & 21.

D. Cyril. Hierosol. Catech. 6.

Tract. 27. in Ioan.

Iob. 24. 18

I. Homo

Isa. 48. 4.

Hier. 30. 14

II. Similitudo.

24. ☞

phrasi Spiritus sanctus indicauit perfidi Nabal
1.Reg.25. 3. nequitiam, dum ait: *Erat vir pessimus, malitiosus & stultus.* Nihil peius, quam vir nequam adduplicatus stulto, & stultus insitus nebuloni: progreditur enim eius sine termino malitia, cum nihil sit quod eum refrænet, aut retardet. Dæmon nequam est per omnes casus, attamen subtilis, ex natura Angelica, & intellectu valet prorsus Angelico, hunc enim minimè perdidit. Aciter eum propria propellit malitia voluntatis, at sæpius eum intellectus sui retrahit perspicacitas. Aliquoties differt, vt sagax venator; eo quod videat nondum esse tempus congruum, nec apertam cernat januam tentationi. Ita se diebus continuit quadraginta, Christum non accedens tentaturus, donec eum percipit famescentem. Alias, licet aggrediatur, se retrahit continuo, vt prouidus miles: quando se iniquo Marte cernit collectari, impetumque retundi posse arbitratur. Alias timet, dum eius, quem aggredi statuerat, aduertit magnos animos, inuictam fortitudinem; si verò nouerit, vires illius esse superiores, suas verò inferiores, sibi alios dæmones adscisciit auxilia, es, ac potentiores; vt vidit D. Antonius, & Christus declarat in hodierno Euangelio. Porrò homo stultus est, stupidus, ignorans, rudis, ob corporis grauitatem, cui inhabitat. Si in eo flamma nequitiæ accendatur: ex vno duplex consurgit: stultus & nequam, vt sine termino, sine remora suæ peruersæ voluntatis malitia in omne facinus prosiliat, & multo audacius ea aggrediatur, ad quæ ipsa illum malitia impellit.

Magna fuit statim à principio dæmonis malitia, quando de Creatoris sui manibus egressus, nedum illum non recognouit, aut gratias retulit, sed contra eum superbus insurrexit, illa inani & stulta cogitatione: *In cælum conscendam,*
Is.14.14. *similis ero Altissimo.* Attamen millenis millianibus vlterius progressa est hominum malitia, &
III. Diaboli superbia. in hoc longo interuallo dæmonem post se reliquit, diabolus enim numquam vere prætendit esse diuinum, nec Deum suo expellere throno, cui ipse insideret Deus, vt probat D. Thomas.
1.p.q.63. a.3. Perspicax quippe vidit, omninò fore impossibile, vt esset ipse Deus, Deum sua deiceret Maiestate, ipse Deus sederet. Ad hoc tantum eius tetendit malitia, vt ei similis redderetur, eo modo quo S. declarat Theologia. Proinde hoc dixit tantum: *Similis ero Altissimo.* Attamen cum sit homo stupidus tam immense progreditur & effrœnatur eius malitia, vt fuerit, qui realiter & vere ascendere de hac terrarum valle in cæli suprema præsumpserit, vt Deum throno depelleret, ipse sederet Deus, & hoc animo tam serio, vt illud jam operi mandaret. Quod videmus in gigante illo Nemrod, qui vixit paulo post diluuium de quo Spiritus S. *Ipse cœpit esse potens in terra, & erat robustus venator coram Domino*, siue vt legunt Hebræi: *Contra Dominum.* Vt aduertit D. Aug. Et nomen hoc, *Venator* in Hebræo significat oppressorem, irrisorem & contemptorem: q.d. Erat homo ille superbus, & arrogans, sic vt nec vereretur contra Deum ipsum in certamen descendere. Idque non tantum cogitatione, vt egerat diabolus, sed illud ipsum opere cœpit exequi, ac in eum finem, auctor fuit primarius illius turris celebertimæ Babylonis, vt refert Iosephus, quòd opus hoc aggressus sit ea intentione, vt ad supremum cælum, & vbi Deus regnat, accederet, & cum eo colluctaretur, quo eum seuerius plecteret, quod mundum aquâ demersisset vniuersum, eum cælo in terras deturbaret, ipse Dei throno resideret, esseque Deus.

IV. Hominis superbia arrogantior. Gen.c.10. 8. Lib.16. de ciuit. 4.5.6.

Hanc quoque historiam sufficienter testantur ipsi Gentiles, ex qua poetæ confinxerunt illas fabulas, quibus cecinerunt, Gigantes adeò superbos, vt cælum impeterent, Deos ipsos bello lacesserent, in quem finem montes montibus superposuerunt: de quibus perdocte Macrobius. O malitia, diabolicâ malitiâ grauior. Siste, maledicte, an non aduertis, quod si turris cælum debeat vsque pertingere, necesse sit, mediam pertranseat aeris regionem, vbi gelu nimio mortuus congeleris? Etsi hanc transeas, oportet & ignis pertransire regionem, quæ te in cinerem redigat? O caput cerebro vacuum! An non attendis, quòd secundum bonam Astrologiam, tanta sit de terra, ad supremum cælum distantia, vt totam licet sumas terram, & de illa turrim exstruas expolitam, eo vsque non peruenturam? Hæc est hominis nequitia, qui adeò est peruicax vt eam enitatur, & in effectum producat, vt Deus ipse tale contuens intentum dicat: *Nec desistent, à cogitationibus suis, donec opere complent.* q.d. Propositum est hoc stulti malitiosi, qui vt talis, ab hoc opere non desisset, si ei tempus, viresque concedamus. Hoc agamus, vt vlterius non possit progredi. Cum sint dæmones tanti numero, & tam excellentis naturæ, liberi à carnis mœstis, corporis pondere, nullo grauati, vt in eis nullum habeat locum infirmitas, fames, sitis, aut similes calamitates, nullus tamen eorum eo vmquã

MACR. Lib.1.Saturn.c.20

Gen.11.6

processit

processit malitiæ, vt veraciter, voluerit esse Deus, ob prædictam rationem. Porro ea est hominum audax & stupida malitia, vt eorum milleni hoc prætenderint, quibus libri prophani redundant, quinimo & S. Scriptura, verissimas de iis refert historias. Ex eadem huius intenti ratione prodit celeberrimus ille dux exercituum Holofernes, tot stipatus militum copiis, vt mundum terreret vniuersum. Id autem quod prætendebat is illum mittebat Nabuchodonosor Rex; illud vnum erat, vt omnes per vniuersum orbem exterminaret Deos, ipse solus vbique pro Deo haberetur. *Præcepit es Nabuchodonosor Rex, vt omnes Deos terræ exterminaret, videlicet vt ipse solus diceretur Deus.* Quia vero quidam concilii militaris Centurio nomine Achior, Deum nominauit Deum Israel, crudeliter nimis eum excepit, & exprobrans ait: *Ostendam tibi quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor.* Alter autem Nabuchodonosor in diebus Danielis, ad tantam ascendit mentis dementiam, vt nedum sua ei malitia persuaserit vt crederet, quod ipse Deus esset quinimo & statuam suam, opus manuum artificum voluit, vt Deum haberi, proinde sub pœna capitis cunctis præcepit, vt eam, tanquam Deum proni in terra adorarent: sicut aduertunt D. Hieron. & Theodoretus.

Iob 3.13.

Iob 6.2.

§. 8. *Grauior est Pharisæorum malitia, quam ipsius dæmonis: hoc autem patet in Iob, & Christi passione.*

126 Hinc facile quis intelliget astutiam, quâ diabolus vsus est con Iob, vt primum expendit Orig. *a* & postmodum D. Cypr. *b* D. Chrys. *c* & D. Aug. *d* Aggreditur illum diabolus primum, & duos, tresve tam graues impetus in illum facit, quales omnes probe nouimus, vt eum bonis omnibus, filiis ac corporis salute spoliarit. Inuenit autem in viro justo tantum animi robur, & inuictam resistentiam, vt proposuerit se subducere victumque confiteri, ita ipse Deo fatetur. Tum demum in eum mouit viri sancti vxorem, vt illum aggrediatur, sicut reipsa est aggressa illo impetu, qui tantum ei bilem commouit: *Adhuc permanes in simplicitate tua? &c.* Adesto dæmon cedit arenæ malitia tua terga vertis, & vis vt mulier referat victoriam? Si tibi nequitiæ vires deficiant, vt tu ipse credis? an illas tuas habebit mulier flaccide fortiores? Male rem capis: hoc scias velim, quod multo pertinacior futura sit illa mulieris nequitia, & vbi mea, quia subtilis, substitit, eius vtique stultra, jam erit pertinax & obstinata, vt vlterius sit progressura. Ita illam agnouit Iob, conuersus enim ad illam, quæ virum acriter impugnabat, sicait: *Quasi vna de stultis mulieribus locuta es.* Licet enim (inquit D. Chrys.) illi respondisse videatur, verius tamen locutus est dæmoni, quem post illam vidit stantem, & qui vt deuictus & vecors animi, jam per se nihil egebat, muliere vero vt propugnaculo vtebatur retro quod lateret, proinde illi Iob: o periure, viuentium nequissime, quid agis? mulieris operam tibi præsidio sumis, ex illa tibi mœnia formas, & eius in me bellicis tormentis impetum facis? qui scias, quod eius malitia, vtpote stulta & stupida vlteriora audebit, vbi tu defecisti? in ipsa tibi hæc respondeo: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus?*

a Tract. 3. in Iob. *b* Lib. de patient. *c* Homil. 1. in Iob. *d* Tract. 6. in prim. canonic. D. Ioan.

Iob. 2. 9.

Quis non admiretur id quod contigit in Christi Domini morte? illum intentat tota inferni malitia, manum pariter dante, omni hominum nequitia: concedit Dominus vtrisque plenam libertatem, vt contra suam diuinam personam agant quidquid aut sciant, aut possint. Hoc significauit, quando se comprehensuris dixit: *Hæc est hora vestra & potestas tenebrarum.* Hac accepta licentia omnes in eum vnanimiter insurrexerunt. Ex vna parte prodeunt præcipui & cæteris dæmones nequiores, quos D. Paulus vocat: *Principes tenebrarum.* Confœderantur viris primariis, nimirum Sacerdotibus, Doctoribus & Principibus Hierusalem; exercitus fortissimus, vbi coadunantur & tota dæmonum malitia, & hominum peruersitas, tota mundi infernique nequitia. O quam sæuos fecerunt impetus? Qualem Christum reddiderunt? qui carceres tam infames? qui colaphi tam crudeles? quæ sputa tam ignominiosa? quæ capillorum ac barbæ euulsio tam dolorosa? quæ verbera tam inhumana? quæ spinæ tam horribiles? quæ vulnera tam molesta? Iam quis dicat, nihil esse quod fieri possit amplius. Sustinuit Christus illos omnes impetus animo diuino, & imperturbato, patientia tã insoli tavt ipsi sui intellectus perspicacia intellexerint dæmones, impossibile illam in puro homine posse inueniri, & necessario consequi illum, Deum esse, proinde si progrediantur vlterius, eumque neci tradant, eorum regnum certo certius fore perdendum, & in terra, quam habebant, potestatem finiendam. Quo posito, nedum conquiescunt, sed insuper & retrogradiuntur, vt Christi morti ponant obstaculum, quam prius totis viribus intenderant. Credunt D. Ignatius

Luc. 22. 53.

Eph. 6. 13

a *Epist. 5. ad Philip.* b *In c. 27 Matthæ.*

a & Ven. Beda b. Illum hunc fuisse timorem, quem in somnis dæmones per visiones terrifi-cas in Pilati coniuge excitarunt, eam commo-nentes, vt viro suo mandaret, ab hac causa Christi desisteret criminali, nec se hominis illius ingereret condemnationi. In illo casu, quo malitia inferni Principum retrograditur, & arma proiicit feritatis, arma sumit, retinet, vrget, hominum nequitia, vt viribus resumptis & animo acriori Christi procurent damnationem, idque tanto impetu, vt persuadeant Pilato, dum vident quod Christum intendere absoluere, eum morti condemnet crucifigendum; demum, dum iam mortuum viderant, nihilominus nouas moliuntur in eum nequitiæ suæ machinas, Pilatum turmatim adeunt, requirunt. *Domine recordati sumus, quod seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum. &c.* Hinc luce clarius agnosces, quàm sit malitia hominum obstinata, quodque tam sit pertinax, quàm stulta, ac proinde aliquando peior, ipsius perfidissimi dæmonis peruersitate.

Matt. 27. 63.

27 Hinc intelligemus quamobrem D. Paulus quosdam homines magis extimuerit, quàm omnium dæmonum legiones, & ipsos rogauerit Thessalonicenses, cum suis orationibus adiuuarent, vt cum honore victor incolumis ab illis liberaretur. *Fratres orate pro nobis, vt liberemur ab importunis & malis hominibus.* Opinatur D. Chrysostomus hoc dixisse D. Paulum, ob homunculum quendam vilem, abiectum fabrum ærarium, seu ferrarium, de quo facit mentionem quem dicit Alexandrum ærarium. Quid hoc rei Dei Apostole? an non tu ille, qui diuina armatus gratia totum in certamen prouocas infernum, creaturas omnes; quinimo & ipsam mortem, ipsos tenebrarum Principes, dæmones potentissimos & hoc manu ad manum, duello singulari? *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia &c. Certus sum enim: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes &c.* Et homunculum, pauperem ærarium reformidas? Ne mireris, molestior enim multo est hominis illius malitia, solus ille magis me fatigat, premit strictius, fortius coarctat, quàm tota peruersitas infernalis. Hoc ipsum nos quotidiana docet experientia. Sunt enim aliqui adeo diabolica peruersitate nebulones, vt ipsos exhorrescas, quinimo & ipsi Principes eos reformidant, qui animum tuum curis discrucient grauioribus, quàm ipsi dæmones. Quid non aggrediuntur? quid non audent? quid non moliuntur? quomodo nulla habita proprii damni, aut mali successus ratione sibi factas vlciscuntur iniurias? quàm non stultè ac stupidè hærent in concubinatu, quo naufragium corporis, animæ, honoris, bonorumque suorum miserrimi patiuntur? qua non pertinacia bella mouerit, & diuexant mulierem totius pudicitiæ prototypon. Molestiores fuerunt illi Christo, quàm ipse diabolus, ac proinde se graxius ab illis ostendit lacessitum, & hodie liquet, quando peractis ab illo tot miraculis iisdem spectatoribus, alia requirebant, vt ne hilum quidem de rebelli sua malitia vel incredulitate resecarent, ea quæ videbant signa calumniati, sibi persuadentes, quod petita ab eis signa præstare minimè potuisset, ac proinde illis per D. Marcum respondet: *O generatio incredula, quamdiu apud vos ero? Quamdiu vos patiar?* Ac per D. Lucam. *O generatio infidelis & peruersa vsquequo ero apud vos & patiar vos.* Et modo per D. Matthæum. *Generatio prauа & adultera.*

2. Thess. 3. 2. Hom. in 2. ad Thess. 2. ad Tim. 4. 4.

IV. Homines magis aliquando timendi, quamipsi dæmones.

Rom. 8. 35.

Marc. 9. 19. Luc. 9. 41.

§. 9. Generatio prauа. *Pharisæi generatio præpostera, velut horologii Magister, qui vellet, vt motus solis, suo se horologio conformaret.*

28 PRædictæ rationes, ob quas Christus in hos Pharisæos ita vehementer fuerit stomachatus fundantur in illis verbis Euangelistæ à nobis præconsideratis. Sed & alias inueniemus, si verba illa consideremus, quæ illis respondit, quibus illos viuis depingit coloribus, & stylo prorsus admirabili illis immaes, qui sint, ac propter hoc, iniquum esse, ill's petita concedere: *Generatio prauа & adultera.* Si dicat Philosophus, nomen breuem rei esse definitionem, quinimo & propter hoc Adamo, cui nota erat omnium natura creaturarum, Deus præcepit, vt eis nomina imponeret, quibus paucis litteris cuiusque naturam describeret creaturæ, & cum Christus distinctius horum nosset naturam, excellentiori modo eam breuiter iis nominibus, quibus eos compellat declarauit.

Primum nomen, quod eis imponit, hoc est, *Generatio prauа.* Duas generationes legis in S. Scriptura (cum D. Augustino) Vna est generatio recta, quæ à Rege Prophetæ dicitur: *Generatio rectorum*, altera est *Generatio prauа*, ita à Christo dicta, seu generatio præpostera, distorta

In. Ps. 24. & 31. ad fin. Tom. 8.

Hoc

I. Hoc nascitur ex duplici voluntate, quam ad-
Duę sunt generatione recta, & praua. uertimus in præsenti Euangelio: prima in principio, quæ est propria homini quâ hi accedunt, dicentes. *Magister volumus.* Secunda in fine, quæ est æterni Patris. *Qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est.* Generatio recta ea est eorum,
Ps. 1. 10. 31. 35. 36. 132. 6v. quos duodecies Regius Vates vocat. *Rectos corde.* Illi vero sunt, qui primario in omnibus Dei præponunt voluntatem, cui suam conformant. Generatio praua erit illorum, qui volunt, vt sua præcedat, Dei vero se illi contemperet, & obsequatur. *Quinam recti corde?* (quærit & respondet D. Aug.) *qui voluntatem suam ad Dei voluntatem dirigunt, non voluntatem Dei ad suam curuare conantur.*

Ad bonum mundi regimen duo notamus horologia, vnum naturale, scilicet solis, quem ad hoc Deus in cælo cum cæteris sideribus collocauit: *Vt sint in signa, & tempora & menses, & an-*
Gen. 1. 14. *nos.* In signum temporum, hyberni, verni, horarũ mane, vesperi, meridiei. Est autem hoc horologiũ adeo certum, vt nullus in eo defectus sit corrigendus: vt ait Dominus: *Si irritum potest fieri pa-*
Hiere. 33. *ctum meum cum die, & pactum meum cum nocte.* Ad eius exemplar multa conficiuntur horologia artificialia, quædam ex rotis, alia ex lineis, & gnomonibus. Inter hæc quędam sunt recta, quædam praua. Quod erit horologium rectum? Illud quod motus solis præcedit, & cuius secundum solis motum diriguntur lineæ, vmbræ, quod tanto erit perfectius, quanto solis motui conformius comprobatur. Quod erit prauum? Illud quod velles solem præcurreret, & in se motus solis attemperaret. Si videres horologistam, qui horologium conficeret, quod notaret horam decimam, & in solis horologio nõ octauam signaret: responderet autem horologista: Hoc meum horologium rectum est, solis vero indirectum, quod juxta meum est dirigendum: annon replicares: hoc artificiale horologium esse peruersum cui se sol non debeat conformare, cum sit ipse prima regula, bene vtiq; illud, solis motibus esse conformandum. Vt opera perfectè dirigantur, duo video horologia, vnum naturale, artificiale alterum. Naturale est voluntas Dei, quæ essentialiter, & naturaliter bona est, in tantum, vt nec in paruo nec in multo possit esse peruersa, vt autem aliquid sit rectũ, sufficit illud Deum velle. Artificiale est nostra volũtas: vt enim aliquod opus sit bonũ procedere debet ex libera nostra voluntate. Quando bene dirigetur, & rectum erit illud horologiũ? quando conforme erit horologio diuinæ voluntatis, quo præcedente ipsum sequatur.

Talis laudabatur primæuus noster atauus, quando supremi illius horologistæ manibus compositus prodiit in lucem; ob quam rationem dicitur: *Fecit Deus hominem rectum.* Erat autem pars inferior, subdita superiori, superior Deo. Quando vero peruersum erit & prauum illud horologium? Quando tuam præponis voluntatem, vt præcedat, & Dei postponis vt sequatur. Quando vis, vt voluntas tua, concupiscentiis tuis attemperetur, & Dei voluntas, tuæ obsequatur. Hinc disces in rectum tuam dirigere voluntatem, si sit præpostera. *Duæ voluntates sunt* (ait D. August.) *sed voluntas tua corrigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei deterqueatur ad tuam praua est enim tua, regula est illa.* Quando horologium aberrat, & ad duodecimam signat quartam, inspicis solis horologium, quæ sit eius vmbra, quæ hora, quid signet, & tuum ad solis motum corrigis. Pari modo tua est voluntas rectificanda. O iquantum aberrabat illud D. Pauli horologium? quot horas peruersas, vmbrasque præposteras designabat? *Spirans minarum ac cædis in discipulos Domini*, Quam irregulares omnes eius rotæ: Quomodo vero iuerunt directæ, ac correctæ: Circumdedit eum lux de cælo, cadit in terram & exclamat: *Domine, quid me vis facere*: quænam est tua Deus voluntas: Huc vsque meam sensi à tua voluntate discordem, amodo vero concors corrigetur. *O breue verbum* (ait D. Bern.) *sed plenum, sed viuum, sed efficax, sed dignum omni acceptione.*

Hinc intelliges, id quod Christus nobis prælegit, vt quotidie diceremus: *Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra.* Primum, quod horologista ciuitatis agit, dum mane surgit, illud est, horologium suum ad motum solis componit, vt toto die congruè horas designet, & vltimum quoque idem facit, vt pariter tota nocte horas denotet. Hoc tibi foret agendum, dum mane stratu surgis, diceres, non tantum oretenus, sed & anima. *Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra*, firmiter proponens eius obsequi voluntati & tuam illi in omnibus attemperare, eamque conspectui eius repræsentans, quasi dispositam ad illud tantum, quod Dei voluntati fuerit beneplacitum. Ita liquet egisse Prophetam Dauid: *Domine ante te omne desiderium, meum.* Attende compendium (a) eius *omne desiderium meum.* Id est, omnes affectus meos, voluntatem meam, statuo in conspectu tuo. *Ante te.*

Vt S. Scriptura omnimodam explicet dependentiam famuli à Domini sui voluntate, à cuius ore dependeat obedientissimus, ait: stat in conspectu

29 ✠

Eccl. 7. 30.

D. Aug. In ps. 51. 78.

II. Nostra voluntas diuinæ est conformanda voluntati.

Act. 9. 1.

D. Bern. Ser. 1. de conuers. D. Pauli.

Matth. 6. 12.

» Ps. 37. 10.

(a) Id est bene redera.

3 Reg. 10. conspectu eius. Ita inquit Regina Saba: *Beati seruitui, qui stant coram te semper.* Ita quoque quando Rex Nabuchodonosor Iudæos captiuos de Ierusalem adduxit in Babylonem, iussit ex eis seligi robustiores ac pulchriores adolescentes: *Qui possent stare in palatio Regis.* Simili phrasi loquitur Dauid: Domine compono voluntatem meam & omnia desideria mea, meos affectus ecce statuo ante te, tuæ subiecta voluntati & iis omnibus, quæ tuæ fuerint placita voluntati. Dixerim congruè, Dauid illo die diuinis oculis gratissimum obtulisse sacrificium.

Dan. 1. 4.

III. Allegoria. Statuerat enim Deus in veteri lege, vt singulis diebus, illud primum in eius ageretur tabernaculo, nimirum Deo agni sacrificium immolaretur. Quid hoc Domine, num tibi voluntas est his agnicullis quotidie tuum celebrare sentaculum? Absit: sed vt tibi declarem, me velle hoc tu primum agas. Et quem tibi poteo literare agniculum, qui tibi bene sapiat: tuam voluntatem, eiusque desideria. Hæc Deo offerebat Dauid diebus singulis horis singulis. *Domine, ante te omne desiderium meum.*

Videtur autem Vates regius tangere modum quo Deus præcipiebat, vt se componerent Sacerdotes, velut artificialia horologia voluntatum populi eiusque desideriorum; nimirum vt illi primam suam corrigerent voluntatem & dirigerent secundum voluntatem, naturalem solis, id est Dei. Hunc conceptum inuenit D. Basil.

Lib. de vera Virgin.

IV. Allegoria. Postquam Deus Moysi tradidit exemplar tabernaculi, eorumque omnium, quæ in eo erant statuenda, præsertim vero loci holocaustorum & sacrificiorũ: quia ad hæc offerenda requirebantur Sacerdotes, describit Moysi formam, qua debeant consecrari. Vocabis ad te Aaron fratrẽ tuum, eiusque filios à quibus originem ducent legales Sacerdotes, & vt Deo sint accepta sacrificia, eos hoc modo dispones: vitulum sumes, quem jugulabis, omnem sanguinem extraheis, vt ne quidem guttula supersit, deinde illum exentetabis. *Sumes adipem totum qui operit intestina & reticulum jecoris, ac duos renunculos, & adipem qui super eos est, & offeres incensum super altare.* Non vult dicere (inquit Caietan) quod incensum ponatur super vitulum, sed vt totus vitulus offeratur, velut incensum, cuius fumus ascendat in conspectu Domini. *Sicut incensum in conspectu tuo:* ait Dauid. Et statim posteà, idem dicit, fiat de ariete: Quinimo & hoc idem disposuit in ordine ad eos, qui Deo vellent offerre hostias pacificas oues, boues, capras, scilicet, vt renunculi, & adipes eorum & omnis pinguedo intestinorũ sibi

Exod. 29. 13.

Ps. 140.

litarentur in holocaustum ita vt legem statuerit vniuersalem, ne quis adipem comederet, sed eum Domino consecraret. Idem quoq; præscripsit, in sacrificiis pro peccato, tã Sacerdotis, quã Principis sæcularis, quã cuiuslibet viri in particulari.

Leu. 19.

Sed quid Deus per hoc intendit significare? Quærit D. Basil. quid mysterii latet in adipe, renunculis, & jecore, vt ea Deus præ cæteris sibi postulet offerri, illaque in omnibus sacrificiis cæterа præcedant, & primo omnium Deo offerantur, quo Deo sint gratissima: Vbi nos legimus, *Reticulum jecoris*, legit D. Basil. *Fibras jecoris*, sicut dicimus. fibras cordis. Hæc omnia (ait D. Basil.) significant desideria & affectus voluntatis. *Renes enim* (dicit Theodoret.) *concupiscentiæ prima sunt officina. Voluptas & concupiscentia* (ait D. Hier.) *iuxta eos, qui de physicis disputant, consistit in jecore.* Hic igitur sensus est, id primum à Sacerdote Deum exigere nimirum desideriorum & voluntatis suæ sacrificium, vt omnes eius affectus offerat Diuinæ Maiestati ac voluntati, vt secundum eius beneplacitum suam dirigat voluntatem, de quo infra fusius dicemus ex doctrina D. Cyrilli Alexandrini, & si altero passu progressus fueris aduertendo, quod omnes esse debemus Sacerdotes, loquendo, non propriè, illi enim soli, sunt ab Ecclesia consecrati, sed communi phrasi, quam sequuntur D. Chrys. *a* & D. Aug. *b* eo modo quo S. Scriptura vocat sacrificia omnia opera pia, & loquitur D. Petrus: *Vos autem &c. Sacerdotium Sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Iesum Christũ.*

In c. 29. Exod. Ad Fabiolam apud text. 3. in mysl. Ho. 3. a 32.

a H. 11. in epist. ad Heb. in mar. b In. to. de ciu. cap. 6. c 1. Pet. 2. 5.

Ecce quid tibi incumbat agendum, vt recte te componas, & vita tua dextero numine dirigatur. Fotas expellatur sanguis, symbolum peccati, vt prædiximus, & offer ex integro corde Deo pedibus, omnem tuam voluntatẽ, eiusdem affectus illam & illos in sacrificũ immolans, protestando id te velle absolute, vt in te voluntas diuina perficiatur, in omnibus quæ aggrederis, & tibi euenient, dicendo: *Fiat voluntas tua, sicut in cælo &c.* Vtinam hoc diebus singulis exercerres, quã feliciter in negotiis tuis procederes, quãm quietus viueres, quot merita cumulares: sunt enim hæc propriæ voluntatis tuæ sacrificia præclaritatis illis omnibus quæ de te ipso facere possis. Hoc quotidie foret agendum præsertim, quando prænoueris tibi illo die quandam obuenturam occasionem alicuius commotionis, impatientiæ & querelæ: quia vt aduertit D. Aug. vt hoc nos doceret, ipse supremus Magister, licet numquam eius voluntas à paterna voluntate vel vno atomo discrepauerit, tabilominus, vt passionem suam

In ps. 31.

ſuam inchoaret, eam cum paterna voluntate conformitatem redintegrauit, tertio repetens: *Non mea, ſed tua fiat voluntas.*

§. 10. *Sunt Phariſæi, generatio præpoſtera: Sanctorum vero recta, & ſicut illa eſt pœnæ ſaturigo, ita & hæc gloriæ principium.*

¶. 30 HOc eſt, inquit Diuus Auguſtinus, recte progredi, vt Dei præcedat voluntas, tua vero illum pone ſequatur. Contrarium, ſi promiſ- foret progredi præpoſtere, & non tolerabilis in- ſine tua ordinatio. Quis quem ſequi debet? Deus, te an tu Deum? quis quem, Dux militem, aut miles Ducem? Ratione huius expendit acute D. Auguſt. id quod Chriſto cum D. Petro contigit. Intendebat Chriſtus in ſua Eccleſia, eius ſtatuere fundamentum, nimirum Diuinitatis ſuæ fidem: ad hoc diſcipulos ſuos eduxit de Iudæa in terram Gentilium, ad partes Cæſareæ Philippi (nec hoc vacat myſterio) ibidem eos interrogat: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis.* Volebat autem, vt is veritatis articulus terminaretur, & decideretur ex ore Petri, quo ſignificabat, ſe nolle doctrinam aliquam vt certam ſequamur, niſi illam, quam D. Petrus eiuſque cathedræ ſucceſſores determinarent. Edidit autem hanc fidei ſublimiſſimam confeſſionem; *Tu es Chriſtus filius Dei viui:* Quam Chriſtus confirmat, dicendo, quod locutus fuiſſet tanquam a Patre ſuo æterno edoctus, & diuino ſpiritu inſpiratus; hoc autem intelligendum eſt de Petri, eiuſque cathedræ definitionibus. Quamobrem eum proclamat beatum, & a Deo edoctum, petram Eccleſiæ ſuæ fundamentalem, regni cælorum claugerum. *Beatus es Simon Bar-Iona: quia caro &c. Tu es Petrus, &*

Matth. 16 ¶. 31 *ſuper hanc Petram &c.*

Concluſit autem Chriſtus hoc argumentum, alio ſubſequenti, de morte & paſſione ſua; *Exinde cœpit Ieſus oſtendere diſcipulis ſuis: quia oportet illum ire Hierosolymam, & multa pati a Senioribus & Scribis, & Principibus Sacerdotum, & occidi.* Proſilit in medium D. Petrus, & amoris Chriſti œſtro percitus nec audire ſuſtinens mortem crucis probroſam, quam Chriſtus ſibi imminere prædicebat, traxit illum ſeorſum (*Aſſumens eum Petrus*) & quaſi in eum haberet poteſtatem, arroganter, & magna libertate, melius dixero, magno deſiderio illud diuertendi, *Cœpit increpare illum, Abſit a te Domine, non erit tibi hoc:* me ſuperſtite hæc tibi non fiet iniuria. Vultum ſuum grauiter commotum Chriſtus illi oſtendit, & verbis eum tam duris excipit, quibus diabolum ante exceperat, quando eo deuenit impudentiæ vt in monte, a Chriſto exigeret: *Si cadens adorauerис me.* Atque illi. *Vade poſt me Satana, ſcandalum es mihi, quia non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed quæ hominum.* Singula hæc verba rutinat D. Auguſt Domine mi, quid ais? *Quare Satanas, qui paulo ante beatus, & petra? O, non enim ſapis, quæ Dei ſunt, ſed quæ ſunt hominis. Paulo ante, quæ Dei: quia non reuelauit tibi caro & ſanguis, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt: quando autem a ſe locutus eſt, Satanas dictus eſt, quia præcedere Dominum volebat.* Quæ quæſo, illa lingua tuæ in eodem inſtanti mutatio? Iam nunc eum vt beatum canoniſas, & modo eum Satanam inſimulas? Iam eum honoraſti, vt Eccleſiæ lapidem fundamentalem; cui ille deberet niti qui offendere nollet & optaret eſſe ſecurus, modo vero exprobras quod tibi ſit lapis offenſionis & petra ſcandali? In illo inſtanti laudaſti Petrum, loquentem non vt hominem ſed quaſi qui Patris æterni myſteria ſcrutaretur, modo vero vt rerum Dei ignarum, & terrenorum ſciolum reprehendis? Ne te res illa deterreat, ſed mature verba Chriſti perpende; *Vade poſt me Satana.* Hoc velim noueris, quod Petrus vitæ Chriſti auidus, eum tentabat præcedere, volens vt Chriſtus ſequeretur, & ipſe non faceret, quod Chriſtus volebat, ſed Chriſtus Petri obediret voluntati. Proponit Chriſtus æterni Patris ſui decretum ac voluntatem, quæ ea erat, vt ipſe Hieroſolymam aſcenderet, crucifigendus, moriturus: æquum erat, vt ſuam Petrus, cum Patris æterni diuino decreto corrigeret voluntatem eamque ſequeretur. Attamen renuit, quinimo ſibi ſapiens hoc intendebat, vt Diuina voluntas ad ſuam curuaretur, ageretq; Deus ex Petri mandato. O Petre, quã longe aberras, dũ Deo ſuggeris, te nolle, vt fiat id quod ille decreuit, ſed ille decernat vt fiat id quod tu male ſapiens intẽdis.

D. Aug. *In pſa. 55. Tom 8.*

I. Cur] Petrus a Chriſto Satan dicitur.

Miror Petre tuam hanc irreuerentiam, quæ meretur, vt voceris Satanas, id eſt aduerſarius, & tibi Chriſtus ſignificet, te in hoc ignorantem Dei ſecretorum. An miles ducem ſuum vnquam anteuertet? Diſcipulus Magiſtrum? famulus Dominum? inuerſo modo tibi agendum o Petre, ſequere me, illud velis quod ego volo, illud fiat, non aliud contrarum. *Vade poſt me. Præcedere Dominum volebat, & duci cæleſti terrenum dare conſilium. Abſit Domine, non fiet iſtud. Dicis, abſit, & dicis Domine? Vtique ſi Dominus eſt, poteſtatem facit. Si magiſter eſt, nouit quid faciat,*

D. Aug. *Tom 8.*

monuit quid doceat; Tu autem vis ducere ducem, docere Magistrum, iubere Domino, imperare Deo? Multum præcedis, redi retro. Si sic Petrum excepit, quid miramur quod Pharisæos tanta confundat, ac reprehendat acritate. De illis autumo cecinisse Vatem Regium: *Conuertentur inimiri mei retrorsum. Ideo conuertantur retrorsum*
Ps.55.10. *ne præcedant, sed vt sequantur.* Hic tu quoque disce, qui Deo leges tentas præscribere eorum, quæ tecum habeat agenda, illique suggeris, vt id velit, quod tibi placet, quam dignus sis ab illo seuera castigatione reprehendi.

32 ❧ O quantis dici hoc potest: dum illis Deus suam exponit voluntatem, quantum ad calamitates, quas illis iustus immittit, illi præcedere volunt, & vt fiat contrarium, faciat Deus quod illi fieri decernunt suæ proprietatis voluntatis. O stulti corde, & præposteri, ecce quid de vo-
In psa.24. bis dicatur *Vade post me Satana, non enim sapis* &c
&.31.1 Te illius conformas voluntati: nec enim ille se
Ps.96.12. ad tuam debet incuruare. Ex hoc poteris intelligere, ait D. August. illa Dauidis verba: *Lætamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.* Eos quos prius vocat iustos, postmodum vocat rectos corde: qui enim recti sunt corde, hoc est conformes sunt Dei voluntati, hi iusti sunt: nihil quippe magis, conuenit iusto, quam cordis rectitudo. Quid iustum est, vt se conformet, an Deus se tibi, an tu Deo? Dominus seruo, vel seruus Domino? prauum recto, vel rectum prauo? Illis autem duo promittit Dauid. Primum, lætitiam & consolationem. *Lætamini & exultate.* Secundum præmium infinitæ & æternæ gloriæ. *Gloriamini omnes:* Nihil enim adeo virum iustum exhilarat, & in suis tribulationibus consolatur, quam cogitare hanc esse Dei voluntatem, qui eas sibi semper iustus immittit. Hæc cogitatio Iobum in tantis calamitatibus ita solabatur, vt in eis ita lætaretur, quasi thesauros infinitos inuenisset; hoc enim apprime nouerat, quod dicebat; *Sicut*
Iob 1.21. *Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.*

Hæc consideratio D. Paulo abstergebat lachrimas, cum solabatur, exhilarabat, & omnet eius pariter discipulos; quando eis prædixerat Agabus propheta, Diuus Paulum vinculis alligandum, carceri mancipandum, morte condemnandum, & omnes mærore confici viderentur; Non est, inquit Diuus Paulus quod impatientius doleatis, hæc enim est Dei voluntas. Si hoc verbum: Hæc regis est voluntas: sufficiat ad grauissimas sedandas quæstiones, quanto magis hoc verbum; Dei est voluntas? *Quieuimus* (sic refert D. Lucas) *dicentes, Domine fiat voluntas.* Notate verba; *Quieuimus.* Act.21.14
Hoc verbo corda eorum quieuerunt, hoc verbo cunctis respondebatur argumentis, hoc verbo omnes pusillanimes erigebantur.

Hæc erat illa meditatio, qua delectabundus exultabat, Diuus Chrysostomus, vt ipse fatetur tam grauibus pressus persecutionibus, quas in eum exeitabat Eudoxia Imperatrix, quæ eum & affligebat, & ciuitate expellebat, & persequebatur atrocius. *Semper dico: fiat voluntas tua Domine: non quod ille vult, aut ille, sed quod tu vis; Tua voluntas mihi turris fortissima, & petra stabilis, & baculus fortis* &c. Hæc erat illa, quæ solabatur, confortabat Sanctum sacerdotem Saturnum, inter tot carceres, molestias, angustias, quibus a Longebardis ad extrema deducebatur. *Ego in manu Dei sum, tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit.* Diuus Greg. Ita vt, dum eum volunt condemnare, D. Greg.
rogantque, vt ipse mortis sibi genus eligat, quo Li Dialog.
vellet ab ipsis interimi; responderit: electio c.31.
nem non habeo, meam enim voluntatem Diuinæ resignaui voluntati. *In manu Dei sum: ea morte me occidite, qua ille me occidi permiserit.* Ille in maioribus periculis tam quietus viuebat, ac si in cælo beatus regnasset; proinde per eum Deus mirabilia operabatur: Vnde credis, tuas oriri anxietates? Ex eo quod optes semper tuam fieri voluntatem, & eum illa non sit, quæ debet impleri, sed Dei, hinc turbaris, hinc affligeris, hinc Iacob.4.2.
mœstitia absorberis. *Vnde bella & lites in vobis* (quærit Diuus Iacob.) *Nonne hinc? ex concupiscentiis vestris.* Vestram præponitis voluntatem & concupiscentiam, & eam videtis non impleri. *Concupiscitis enim & non habetis, occiditis & zelatis, & non potestis adipisci, litigatis & belligeratis, & non habetis.* Tu ipse de te ferto testimonium: quid est quod te tantopere discruciat; quando infirmus lectulo decumbens, cum hæc Dei sit voluntas, te illi detractes conformare, sed quod tua velis præcedat voluntas? Vult Deus vt inopia premaris, tu vero vt diuitiis abundes: Vult Deus, ad dignitates non promouearis: tu vero vt illas adipiscaris sæuissima moues prælia. En tibi inquietudinis tuæ, doloris, mæroris origiuem: nempe quod tuam Diuinæ præponere velis voluntatem.

Attende mentis tuæ statera Vatis Eliæ facinus, non enim sine ratione nobis illud hodie proponitur in Epistola coniuncta Euangelio, quod modo declaramus. Ecce Elias omnis vir-

tutis

tutis exemplar, nihilominus vice quadam adeo inquietus, turbatus, & vehementer adeo coarctatus mærore conficiebatur, vt ad iuniperi vmbram protectus conqueri cœperit, seipsum, quinimo & Deum obtestari: Heu me infelicem,
3.Reg.19. ad quid viuo mortalium miserrimus? Eia Domine, moriar, moriar ego; *Petiuit animæ suæ, vt moreretur; Sufficit mihi Domine, tolle animam meam.* Quid hoc, o Vates Sanctissime? quis hic dolor tuus adeo sensibilis? quis tibi mortales has adfert angustias? Non tacuit hoc Spiritus Sanctus manifestans, quod iter hoc Elias fuisset aggressus, ex propria sua voluntate. *Ibat,*
D.Bern. *quocumque eum ferebat voluntas.* Hæc ne illa ser.3. de est, quæ te ducit, quam tu sequeris? grauis te Resurrect. manet vlcio, dicit D. Bern. *Hæc est enim crudelis bestia fera pessima rapacissima lupa, & luxuriosissima.* O iusti, o recti corde: per hoc in hac vita quoddam gloriæ cælestis principium obtinebitis, si vestram voluntatem Diuinæ contemperetis voluntati. *Gloriamini.*

33 Præcipit nobis Christus, vt petamus; *Adue-*
Mat.6. *niat regnum tuum.* Domine, da nobis principium, & regni tui seu gloriæ participationem. Quomodo fiet istud? Addant; *Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra.* In cælo nequit esse dolor gemitus, tristitia: est enim status illic omnium quoddam mare gaudiorum. Quæ huius rei causa? dolor ex eo nascitur, quod quis eo, quod appetit, non potiatur. Ibi vero omnes, eo, quod desiderant perfruuntur. *Beatus habet quid-*
D.Aug. *quid vult*, ait D. August. Et ea est ratio, quam ipse assignat, quia in illo statu omnium felicis-
lib.Mana. simo, omnes habent suam cum Deo vnitam vo-
c.4.10.9. luntatem, & unus cum Deo spiritus perfectissime efficiuntur: ac proinde nihil aliud volunt, nisi quod Deus vult, & sicut quod Deus vult, illud fit, ita ipsorum in omnibus voluntas optatissime adimpletur. *Omnipotentes erunt suæ voluntatis, vt Deus suæ. Nam sicut Deus poterit, quod volet per seipsum: ita poterunt illi, quod volent, per illum: quia sicut illi non aliud volent, quam ille volet, ita ille volet, quidquid illi volent, & quod ille volet non poterit non esse.* Profundam continent hæc verba Theologiam. Hoc
Is.2.17. dixit idem propheta Isaias, quod ibidem, *Eleuabitur Dominus solus.* An ergo non regnant
Apoc.4.4 omnes? Regnant vtique, idcirco enim eorum omnia vidit D. Ioannes capita coronata vt reges solent. An non totum illud fit, quod omnes desiderant? Fit vtique; sed id tantum volunt, quod Deus vult, quia clarissime diuinæ cernunt rectitudinem voluntatis; & id quod Deus, vult, esse optimum; Hoc inquit Diuus Aug.) vult Deus, quod ipsi volunt, & hoc ipsi volunt, quod Deus vult: & sicut id quod Deus vult, indubitanter fit, ita quoque fit quod ipsi fieri desiderant. Pete a Deo, vt det tibi quandam huius gloriæ communicationem, dic Deo; *Adueniat regnum tuum.* Hanc assequeris, tuam cum Diuina vniendo voluntatem, *Fiat voluntas tua.*

Hoc Deus promiserat per Isaiam prophe- Isa.58.13
tam. *Dum non facis vias tuas nec inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem; Tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terræ.* Contemplare D. Franciscum, quam lætus in sua paupertate exultat: D. Laurentium video craticulæ superpositum, velut in cælo lætantem: Apostolos eo hilariores, quo grauioribus pressi sunt persecutionibus; Diuum Paulum in tribulationibus gloriantem; *Gloriamur in tribula-* Rom.5.3.
tionibus. Iam corde in cælo gaudentes conquiescunt, in illis Dei regnat voluntas, hac illis in omnibus satisfactum: Hæc est rectorum gene- Psa.111.2
ratio; *Generatio rectorum benedicetur.* O generatio nobilis, illustris, excellens, cunctis Regum terræ stemmatibus eminentior. Hoc Christus hic significauit (vt tibi pateat, quam bene hic discursus in eo fundetur) his verbis concludens, quod qui fecerit patris sui voluntatem, ille est filius Dei, frater, soror & mater Christi. *Qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, hic frater meus, & soror, & mater est.* Nim filius Dei? Frater, soror, quin & mater Christi? An quis possit titulos nancisci nobiliores? Opponit Christus hanc generationem, de qua in fine Euangelii generationi prauæ & præposteræ, de qua in principio; *Generatio prauæ,* An peior hac vlla dari queat? hæc est illorum nebulonum qui accedunt, dicentes; *Magister volumus à te* &c. O mentis inopes, peruersi; Christum vt Magistrum prius agnoscitis & Dominum (tunc enim Dominos dicebant & habebant ipsos Magistros) & petitis, vtque faciat id, quod vos vultis? O generatio praua! Hinc docet D. Chrysost. quod nomen hoc Magister, quo Christum videntur honorare, magis fuerit irrisorium quã syncere prolatum. Quid de illo censeres, qui se Principi in seruum addiceret, & primum, in quo vellet ostendere, se eius seruum, hoc esset, nimirum, Dominum suum aditet, dicens. *Domine mi, vt talem te agnosco, porro tuum erit agere,* id quod ego voluero? Serue nequam, an risui me habes, an me explodis?

Quinimo, propter hoc dixit Deus per prophe-

phetam Malachiam, quod eorum multos non fertet, qui se Dominum ac Patrem venerarentur, *Filius honorat Patrem & seruus Dominum*
Mala.1.6. *suum. Si ergo ego Pater sum, vbi est honor meus? Et si Dominus ego sum, vbi est timor meus?* O quot tales inter nos reperias, quos recte vocaueris: generatio præpostera, praua, quæ Deum exsibilare videatur. Semper hoc sonat ex ore vestro. Domine mi, Deus meus. *Quid vocatis me Domine, Domine & non facitis quæ dico?* ait ipsa veritas Christus. Quæ foret illius impudentia, qui se Ducis alicuius iactaret obsequentissimum famulum, nihilominus, nihil adeo cordi caperet, quam Ducis sui mandata prætergredi? Si ille de famulo suo gloriaretur, quid illi replicares? Et quæ hæc tua, o Christiane inuerecunda malitia vt te Dei seruum fatearis, eumque vt Dominum tuum agnoscas supremum, & nihil magis cordi habere videaris, quam quidquid tibi iniunxerit, audax præuaricari? Quid enim agis nisi diuina eius mandata contemnere, transgredi leges, surdas eius admonitionibus aures præbere, & nihil magis quam Deum obliuisci, nihil minus curare, quam ut iis attendas, quæ ille tibi mandauit obseruanda? *O generatio prauа.* Nequior es, secundum quid, ipso Pharaone. Misit Dominus Moysen legatum suum ad Pharaonem, vt hanc ei diuinam exponeret voluntatem: *Hæc*
v.5. *dicit Dominus Deus Israel: Dimitte populum meum vt sacrificet mihi in deserto.* Proponit sibi Pharao, Deo non obedire, & supposito quod eius nollet mandatis obtemperare, noluit eum vt Dominum suum palam confiteri, nec seipsum vt eius seruum vel subditum, vnde ait *Nescio Dominum, & Israel non dimittam.* Hoc enim monstrum sum iu-
v.6.7.8 dicabat, licet barbarus, eum vt Dominum confiteri, & eiusdem nolle facere imperata, & rem esse etiam adeo lapideo cordi, quale suum erat, minime tolerandam. Hæc est Pharisæorum impudentia, qui accedunt Christum colentes nomine Magistri ac Domini vt velint interim, ipse sit eis subditus, eorumque perficiat voluntatem.

§. 11. Generatio adultera. *Sunt Pharisæi, generatio adultera, quæ sponsum ore celebrat, at amicum corde. Heynæ Hieremiæ similes.*

35 Secundum epitethum, quo eos Christus signat, illud est. *Generatio adultera*, nomen, quo Deus communiter eorum exprimit malitiam. Nihil magis commune adulteræ quam bona verba, & malum cor præstare coniugi; cor suum tradidit ganeoni, magna mariti sui iniuria, magno dedecore, magna infamia, vt autem ei imponat fraudulenta, & se ab illo seruet incolumen, ei verbis blanditur amicissimis, quibus eum compellat: tu vita mea, anima mea, solamen vnicum & quo turpiorem contra eum telam orditur traditionis, eo maritum reddit adulationibus, signis amoris exterioribus, verbisque dulcissimis securiorem. Hoc agebat generatio hæc peruersa. Nihil erat adeo ab eorum cordibus remotum, nihil minus amabant quam Deum: idolis suis medullitus maritati, delicias suis, cupiditatibus, furtis & rapinis traditi, attamen nihil illis in ore frequentius quam Deus, cuius, & se seruos profitebantur, cuiusque honorem & gloriam numquam non præseferebant: vociferantes, hic est sponsus noster, pater noster, noster Magister, nostrum bonum. Hoc illis dilucide Christus exposuit, quando alias ad eum accedentes verborum eum lenocinitis demulcebant, tunc siquidem eorum publice detexerat cordium peruersitatem, & a se indignos repulerat dicens, quod eos in vis & in cute nouisset, esse illos, de quibus *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Nihil ab eorum cordibus *Isaia.c.29 13.*
remotius, quam esse Christi discipulos, eiusque diuinæ doctrinæ adhærere. Quocirca dum illis dixit cæcus ille illuminatus; *Numquid & vos vultis eius discipuli fieri?* Diris eum de- *Ioan.c.9.*
uouerunt imo & excommunicarunt: & modo in particulari, non adeo cordibus suis mortem ipsam exhorrescunt, quam Christum, cum paulo ante hanc historiam testibus Euangelistis, in concilio consederint *Vt eum perderent.* Arbitrati *Mat.12. & Mar.3*
sunt, quod fidei eius in populo multum derogarent, si in eius conspectu quædam ab eo requirerent signa prodigiosa qualia Christum minime posse facere, sibi persuadebant. Ad eum accedunt hostili corde vt autem eum reddant securum, blandis, & honorariis vtuntur verbis, titulum & nomen acceptissimum ei offerunt: *Magister.* q.d. Alium magistrum repellimus, tuam schola frequentamus, alius nobis dux non satisfacit: tu si nobis talis in omnibus, *Magister: O generatio prauа & adultera.*

Perpendit Diuus Chrysostomus quædam verba, quæ Deus bis repetit per Hieremiam, & 36
Ho. 13. in Mat. c. 21
Christus ea confirmat in Iudæis impleri. Vbi nostra lectio vulgaris habet, *Spelunca latronum Cap.7.11 & 12.8.*
facta est domus ista. (legit ipse, iuxta Septuaginta)

Spelunca

I. Similitudo.

Spelunca Hyenæ facta est domus mea mihi. Apud scriptores, Hyena particularibus describitur proprietatibus, ac proinde de illa tractant Solinus, Plinius, Ælianus, Oppianus, Aristoteles, Ouidius, D. Clemens Alexandrinus, Tertullianus, D. Gregorius, etiam D. Anastasius Episcopus Nicenus refert ex Eusebio, quod Salomon de ea particulariter scripserit. Sed ex professo D. Chrysost. proponit singulares & stupendas eius proprietates: quas fuse prosequitur noster Vincentius Belluacensis in speculo maiori. Inuenitur autem hoc animal in partibus Africæ: magnitudine instar canis molossi. Primum igitur de eo refert D. Chrysost. quod animal sit lucis inimicum, cuius radiis excæcatur, proinde semper noctibus obambulat. Obquam rationem ab Oppiano dicitur vocari, Noctipla, id est, obambulator nocturnus: alii etiam arbitrantur illud esse animal, quod a Propheta Abacuc vocatur, *Lupus vespertinus*. Secundum corpore est inflexibile eo quod non habeat nodosam spinam, & multis ossibus innodatam seu compactam, velut aliorum animalium spina dorsi, sed vnum tantum os latum, continuum, & solidum instar laminæ ferreæ. Tertium, crudele est, carnis auidum, sed maxime humanæ proinde communiter ea cæmiteria vagatur, corpora effodit defunctorum. Tandem animal est perfidum, quod graues molitur traditionis. Vt canes capiat, latrat ut canis, vt hoc latratu, quasi pacis signo illos ad se conuocet. Singulariter tamen hoc utitur dolo mirabili, quem expendit Plinius aut quid rari, & Solinus *b* ut quid stupendum. Accedit noctibus pastorum tuguria, hic sistit, auscultans, num forte inter eos quisquam proprio suo nomine compelletur. Si quoddam nomen aure percipiat: paruper subticet, deinde vero, vocem fingens humanam, vocat eum illo nomine, quod intellexit, quasi quidam esset, qui ad tugurium accederet, vt per hoc pastorem reddat securum; quando quippe quemplam proprio compellas nomine, hoc ipso ipsi persuades, quod eum agnoscas, amicus illius sis, eius recorderis. Nihil sinistri suspicatus pastor, amicum credens, qui eius nouerit prompte nomen, egreditur, quem Hyena confestim rapit, & vnguibus discerpit? O animal crudle, fœdifragum.

Lib. qui in sup. q. 39 lit. 13. cap.

II. Quale animal sit Hyena.

Lib. 13. c. 11.

Lib. 3. de Natura. lib. 5. c. 8.

a Lib. 8. c. 30.

b In Polyhist.

Tales notantur hi proditores, eorumque concilium vt spelunca hyenæ; *Spelunca hyenæ facta est hæreditas mea mihi.* Primum lucis inimici lucifugæ, qui clarissimis eius radiis obtenebrabantur. Optime dixit illis Christus. *Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.* Fulgidissimis doctrinæ suæ, ac miraculorum radiis magis obtenebrabantur. Modo, quando, velut Diuinus sol radium emittit clarissimum, miraculi, quod patrauit, adeo obcæcati sunt vt dixerint. *In Beelzebub principe demoniorum eiicit dæmonia.* Erant quoque, obduratí & inflexibiles, cum illos ab innato non retorserit odio, ac feritate belluina qua Christum persequebantur nec eius dulcissima suauitas, nec eius stupenda prodigia, nec diuina prædicatio, nec sine fuligine suauissima puritas, nec Sacræ Scripturæ auctoritas, nec bonorum promissio, nec malorum comminatio; proinde illos Christus deseruit vt ut dæmones obduratos. Erant quoque sæuissimi, vt illos Christus reprehendit; *Qui comeditis domos viduarum.* exsugebant pauperum sanguinem. Sed hoc erat illis singulare, & cum Hyena commune: nimirum cordis peruersitas, duplicitas proditionis; scelus iniquissimum, sibi sumentes præsidio nomen illud, quo eum diuinum pastorem intimi sui familiares compellabant; scilicet nomen *Magister. Scimus, quia a Deo venisti, Magister.* Dixit Nicodemus & eius schola discipuli. *Rabbi quis peccauit, hic an parentes eius?* Item ei charissima Magdalena. *Rabboni.* quinimo & ipse mittens duos de discipulis suis, versus ciuitatem negotium quoddam peracturos, vt pateret, quod suo nomine venirent, præcepit eis ut dicerent. *Magister dicit: Tempus meum prope est.* His muniti accedunt Hyenæ, vt omnem ei auferant doli suspicionem. *Magister.* Sicut & ille omnium quos solaluit, sæuissimus Iudas, vt eum traderet, inquit, *Aue Rabbi.*

Hoc nomen ore proferunt, at in corde immortale fouent odium, & eum perdendi viam & honorem eius flagrantissimum desiderium. Viden' illos speluncam Hyenæ? *Numquid spelunca Hyenæ facta est domus mea mihi? Ego ego sum, ego vidi dicit Dominus.* Quam mihi clare patent mentis vestræ viscera, proditores sed & agnoscite, ex eo quod cordis vestri nihil me prætereat, fugiat nihil; quia *Ego ego sum*; Deus verus, hinc procul abito *Generatio mala & adultera.* Illos plurimis ab annis præmonuerat Spiritus S. per Salomonem. *Ne accesseris ad illum duplici corde, ne fueris hypocrita &c. Ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem, & reuelet Deus abscondita tua, & in medio Synagogæ elidat te, quoniam malitiose accessisti ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo, & fallacia.* Quid ergo speraretis, proditores hypocritæ; quid

Matth. 23. 14.

Ioan. 3. 2. Ioa. 9. 2. Ioa. 20. 16.

Matth. 26. 18.

Eccli. 1. 36.

minus ille faceret, quis perfectius vos nouit, & proprius introspicit peruersas vestras intentiones, quam vos ipsi? Tu quoque quid boni speras, qui cum istis accedes suauibus, blandis & amicis verbis; hostili vero corde, & ad omnem offensam præparato?

De vobis verificari potest illud, quod de his 38
dixit, qui eorum egregie tenebat corda. *Et*
Ps.77.33. *dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius*, Ne crediderit is, quod vobis male conueniat nomen, generatio adultera: si enim eos hoc Christus nomine notauerit dignissimos, illud vobis eius
Iaco.4.4 Apostolus D. Iacobus imposuit. *Adulteri, nesciti: quia amicitia huius mundi inimica est Deo?* Animæ adulteræ, Deo desponsatæ: oretenus cum colitis, corde vero mundum eius inimicum veneramini; Nullum os magis pium & Deo dicatum, quam tuum: Pater noster, Deus meus, meum bonum, pastor meus, gloria mea: sed nec est cor magis oppositum: cum tuum aliud nihil intentat, & moliatur, quam eius iniuriam, dedecus, contumeliam. An non talis oratrus
D. Greg. Nyssen. accedis (inquit D. Gregor. Nyssen.) dicens id, quod Christus piissima sua misericordia, tibi concessit, vt diceres: *Pater noster, qui es in cælis*
Lib. de orat Domin. Hoc oretenus; intus vero talis es, vt tibi possit
Matt.6.7. exprobrari, quod Christus Iudæis, *Vos ex patre*
Ioa 8.44. *diabolo estis, & desideria eius vultis facere.* Ex vna parte dicis, *Sanctificetur nomen tuum.* Et ex alia illud blasphemas. Exterius voce ostendis te eius resignatum voluntati, dum ais; *Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra* & corde tuo nihil magis satagis, quam id aggredi seu conari, quod eius est contrarium voluntati, & præceptis. Voce tenus; *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus* &c. & corde tuo iniuriæ meditaris vltionem.

Subtiliter notat Abbas Rupertus quam graphice illos describat Deus, imo & vos, in eo quod iussit Moysi, altare erigeret, in quo eius lex describeretur, & interiori parte consta et ex lapidibus duris, informibus, impolitis: Audi ve-
Deu.27.2 to Dei præceptum: *Erges integros lapides, de saxis informibus & impolitis & ædificabis altare Domino Deo tuo, & calce leuigabis eos, vt possit scribere in eis omnia verba legis huius.* Ne scriptura peruadat, penetretque vsque ad lapides, illi etenim suam retinerent duritiem, In Hebræo legimus; *Limes eos calce.* Tales fuerunt hi Iudæi. Quale altare Deo erigebant exterius adeo calce leuigatum? qua legis Diuinæ super scriptione apparebant, adeo religiosi, Dei honoris zelosi, mitissimi, cor autem eorum petras vincebat duritie? Tu quoque talis. Quam præfers superscriptionem? quales protestationes ore tuo pro Dei gloria? quantus Ecclesiæ zelus. At quam parum recipitur hæc superscriptio intus in animæ tuæ visceribus? Cum tibi eor sit adeo durum, informe, nullo labore virtutis expolitum.

§. 12. Signum quærit. *Quater signa de cælo petierunt: quæ erant talia, quæ faciliori ratione possent adscribi diabolo.*

Signum non dabitur ei. Expendamus, quæso 39
diligenter verba hæc. Quo clarius intelligamus insipiens Pharisæorum intentum, & Christi Domini diuinam sapientiam, diuinum consilium. Quæstionem proponit D. Tho. circa 3.p.q.42. ar.1.ad 1.
illa verba. Quomodo verum est quod Christus dixerit: signum non dabitur ei: si postmodum plurima dederit? Redundant Euangelia iis miraculis quæ Christus post hæc fecit, imo & ipse D. Matth. qui hoc conscripsit Euangelium, refert illud quod heri tractauimus, quod etiam ibidem ipso Palmarum die, vicinus passioni, multa coram eis similia ediderit, eaque tam admiranda, vt ipsi Pharisæi summo stupore percellerentur. *Videntes autem Scribæ & Pharisæi mirabilia quæ fecit* Matt.21. &c. Talia inquam, vt D. Ioannes eorum cæcitatem admiratus de iis hæc verba proferat, mi- Ioan.c.12
racula titulo prænotans multa & magna. *Cum 37.*
tot tantaque signa fecisset coram eis.

Multa attulit Abulens. ad enodationem huius difficultatis, attamen illa primo descripsit D. In cap.12 Matt. q.37
Tho. Dicit igitur Primo ex D. Chrysostomo quod eis Christus non pro semper signa denegarit, sed Loc.cit. tantum pro illo tempore illos enim tunc, repulit a se nullo dato signo. Dicit Secundo cum D. Hier. quod eis non omnia negauerit signa, sed tantum ea quæ ipsi petebant; nimirum *Signa de cælo*, vt ait D. Luc. vt aeri tenebras offunderet, aut manna cælo deduceret, cum Moyse; aut solis cursum retardaret cum Iosue; aut tonitua, fulgura, tempestates excitaret, vt olim Samuel, ignem de deorsum in terras attraheret, in morem Eliæ. His duo prætendebant: Primum vilipendere, & extenuare Christi miracula, dicendo, quod ea quæ hactenus fecerat, ea essent, quæ vix duobus digitis à terra sursum tollebantur. Secundum eius gloriæ derogare: sibi etenim persuadebant, Christi potestatem eo vsque non extendi, vt signa de cælo faceret: quod proinde

con-

concluderent, quod illa quæ faciebat inter oculos & manus, id est quæ viderentur & tangerentur, opera essent oculorum, manuumque facilitatis seu præstigiatoria. Quater signa petentes accesserunt, Primum: quando in exordio prædicationis suæ illos flagis eiecit de templo, ut canes immundos omnes. Sicut enim hactenus nulla Christi viderant signa, sufficiebat illis pro illo tempore quædam in communi postulare: *Quod signum ostendis nobis: quia hæc facis.* Secundum: quando patrato miraculo quinque panum, adeo celebri, vt videntes illi, quod omnis populus communi suffragio ei acclamaret: *Hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.* Accesserunt ad Christum, dicentes, quod fecisti modo miraculum, res est parui momenti. *Quid operaris?* Frustum panis, & quidem hordeacei clargiri, quid hoc tanti? *Quod signum tu facis, vt credamus? Patres nostri manducauerunt manna &c.* Ita hoc, hoc est, miraculum, quod Moyses operatus est, panem de cælo deducens panem Angelorum; tu vero *Quid operaris*, quæ tua sunt miracula? Res terrenæ, nullius ceu paruæ entitatis, panis vsualis, & quidem hordeaceus. Ostende tu nobis signa de cælo: illa quippe magni sunt æstimanda. Tertium, quod modo præ manibus habemus, facto enim illo miraculo, cæco, muto, surdo, & a dæmone possesso integre curato, accedunt, arguunt, hoc nihil faciendum: opus esse adeo restrictæ potestatis, quæ vlterius se non extendat quam ad ea, quæ sunt nobis proxima, rogant propterea vt signa de cælo demonstret. Vltimum quando eis & Sadducæis rubore nimio confusis, qui tentantes eum accesserant, reuersi sunt, petentes, si vellet vt in eum crederent, ostenderet signa de cælo. *Rogantes vt signum de cælo ostenderet eis.*

Ioan. c. 2. 18.

Ioan. c. 6. 14.

Mat. 16. 1

40 Illa signa de cælo toties licet, ac tanta importunitate petita numquam illis dare Christus consensit (ait D. Tho.) idque iure merito. Primum eo quod præsciret, proditores illos ad nihil aliud intendere, quam vt eius miracula possent calumniari, quæ dicebant, vel flocci pendenda vel virtute effici dæmoniorum; ac de nullo eorum illis facilius erat hoc dicere quam de illis, quæ ipsi petebant de cælo; (ait D. Hiero. ex quo sumpsit Beda) velut de tonitru, fulgure, grandine, ignibus, ventis &c. Et patet apertissima ratio, quia in illis superioribus regionibus, vbi formantur tonitrua, fulgura, ignes, grandines, tempestates, communiter dæmones commorantur, vnde de illis S. dicit Theologia, quod habitent in aere illo caliginoso, qui tot dæmonibus repletur, sicut Dominica præterita retulimus. Vnde illos vocat D. Pau. *Principes potestatis aeris huius. Principes & potestates in cælestibus*: quia in illis mediis aeris regionibus ampliorem exercent potestatem. Vt declarat D. Aug. Ob quam etiam rationem eos Christus nominat: *Volucres cæli.*

In cap. 12 Matth.

Ad Ephes. 2. 2.

Epho. 6. 12

Lib de Agone Christi c. 3. 4. 5.

Factu perfacile est dæmonibus aera commouere, & vapores concertere, qui in illis sunt, in grandines, in imbres vehementissimos similiter & ex eis igneos radios accendere, & in terram demittere: Ita Antichristus operabitur, cuius signa fallacia erunt, & dolis plena, sicut D. Paul. testatur. *Prodigiis mendacibus*: ea quæ ipse patrabit ex tali constabunt apparatu, seu phaleris & virtute diaboli efficientur, *Faciet signa magna, vt etiam ignem de cælo faciat descendere in terram in conspectu hominum.* Loquitur enim hic D. Ioan. de ista bestia. Et D. Methodius Martyr ait quod signa illa erunt, quædam in aere alterationes, vt videatur Sol in tenebras conuersus & obscæcatus, & luna in sanguinem. Et D. Hippolitus Martyr opinatur, quod Antichristus id efficiet, vt in meridie tam palpabiles sint futuræ tenebræ, ac in media nocte, & e conuerso. Hoc adeo verum arbitror, sicut notat D. Au. vt quando Deus castigare voluit Ægyptios, illisque immittere tonitrua, fulgura, grandines, tenebras, hoc egerit opere dæmonum, velut suis carnificibus, & iustitiæ suæ ministris: ita cecinit Rex Vates. *Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & iram, & tribulationem, immissiones per Angelos malos.* Idem nobis ad oculum liquet in historia Iob, in igne qui descendit de cælo, quo diabolus in cineres redegit viri iusti ouium greges, & in tempestate & turbinibus, quibus domum eius funditus euertit. Vnde patet, quam sapienter procedat S. Mater Ecclesia, dum ingruente tempestate, aera coniurat, seu dæmonos exorcisat, qui in aere versantur, aera complens sonitu sacrarum campanarum, aspersione aquæ benedictæ, piis orationibus, crucis imaginibus; ac Sanctorum reliquiis.

Lib. suarum reuelationum habetur 1. 2. Bibliotheca anti. Patrum Orat. de consumma sæculi In Ps. 77. Ps. 77. 49.

I. Dæmones possunt excitare grandines, tonitrua & co. 2. Thess. 2. 9. Apoc. 13. 13.

Si tam peruersi fuerint illi, vt ea miracula, quæ oculis suis intuebantur, manibus suis contrectabant, experiebantur in ægrotis, & semimortuis, toti mundo notissimis, sua maledicentia vellicarent, quo non aceto perfunderent, signa de cælo? Si procul audirent horrenda tonitrua, terrifica viderent fulgura, radios ignitos, qui terram horrore concuterent? Signum vnum de cælo dedit eis Pater æternus ipsa Palmarum die, voce de cælo delapsa supra filium suum, quæ quasi ex nubibus prosiliebat, quæ cum vt fi-

lium suum protestabatur, & esse se qui in se susciperet eius clarificationem, dicens. *Clarificaui, & iterum clarificabo.* Et ecce omnes adeo obtenebrati, vt quidam dixerint eorum: nihil aliud esse, quam factum tonitru, alii vero: *Angelus ei locutus est.* Ita vt, realiter & vere, petendo signa de cælo, ea peterent, quæ maledica verborum eructatione possent enixius cauillari: proinde prorsus erat a ratione alienum illis ea concedere. Sit ergo hæc prima ratio illa denegandi.

Ioa.12.28

§. 13 Signum non dabitur. *Signa petebant, quæ admirationem tantumodo mouerent, ab intentione Christi prorsus aliena.*

41 Loc.cit. Secunda ratio, ob quam Christus ei: talia renuit miracula, hæc est (ait D. Thom.) quia erant sine fructu. Christo nequaquam conuenit facere miracula instructuosa. D. Augustini ingenio optime quadrat, conceptus ille, quem habet in libro *De vtilitate credendi.* Supponit primo, extra dubium esse, quin ad hominibus fidem persuadendam, necessaria fuerint miracula; cum enim sit fides de rebus supernaturalibus quas nec ipsa potest proba e ratio, requiruntur probationes supernaturales, quæ sunt ipsa miracula. Hoc adeo verum est vt si ea ex se Christus minime daret ab eo ipsa petere possent homines, vt e. crederent, fidemque dictis adhiberent, & ipso ea non dante nemo eos iure redarguere valeat infidelitatis. Hoc enim ut regulam certissimam scripsit D. Ambr. in illud *Exurgens Maria* &c. *Morale est omnibus vt qui fidem exigant fidem adstruant.* Quinimo & ipse Christus hoc ipsum asseruit: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Secundo disparat D. August. quod genus miraculorum fuerit conueniens, vt Christus patraret, ad fidem, quam de sua persona prædicabat, persuadendam: duo enim sunt genera miraculorum, unum eorum quæ intellectum rapiunt in admirationem: quale foret illud: solem sistere, cælum retrogradi, lunam ascendere, sidera descendere &c. Alterum eorum, quæ eo modo intellectum satiant, vt etiam moueant, & afficiant, & alliciant voluntatem; quale foret illud: dare lumen cæco, esurientes pascere, tibi filium tuum desideratissimum ad vitam reuocare, desperatam tuam curare infirmitatem &c. Hæc quippe talia sunt, vt ex parte vna sint mirabilia, & ex altera, utilia: ex eo enim quod prodigia sint, conuincunt intellectum, & ex eo quod adferant vtilitatem attrahunt voluntatem.

Ca.16. To.6.

D. Ambr. Li.2.Luc. Tom.3. Ioa.10.13. 24.

I. Duo sunt miraculorum genera.

II. Miracula necessaria ad fidem. 2.2.q.2.a 1.& 2.& q.4.a.2. D.Aug. Lib de vtil. cred. Lib. de prædestin. Sanct c.3. 2.Cor 10. 2.2 q.4.a. 2.

Ad fidem hominibus persuadendam (ait D. Augustinus) priora minime congruebant, benequidem posteriora: Et hoc suadet ipsa ratio, fides enim non tantum dependet ab intellectu, quinimo & a voluntate, vt declarat D. Thom. Sicut, enim ea quæ fidem persuadent, euidentiam non præbent intellectui, ita necesse est, eum moueri a voluntate ad credendum: proinde vt verissimam habeo hanc D. August. propositionem. *Cateua potest homo nolens, credere vero non nisi volens.* Et ratione huius hanc quoque statuit propositionem. *Fides in credentium voluntate consistit.*

Ob eandem rationem, dixit Apostolus ad credendum, necessario requiri, vt voluntas alliget, & captiuet intellectum: & docent Theologiæ professores, vt fides firmas agat radices in intellectu, requiri piam affectionem voluntatis. Ob hoc videmus, neminem id credere, quod abhorret, nec facile eum esse bonum tibi persuadebis, quem oderis vtinimicum, aut quod apte loquatur, cui optas malum. Ad duo hæc consequenda, de necessitate requiruntur miracula: quæ eo modo sint mirabilia, vt sint pariter beneficia, quæ ex vna parte suspendant intellectum, & ex altera tuam alliciant voluntatem.

Hoc liquido constat (inquit D. Aug.) si venerit quidam asserens, se magna posse potestate, & in eius probationem per aera volitet, vnico halitu arbores eradicet, pugionis ictu turres concutiat fortissimas; fidem aliqualem eius adhibebis potestati: attamen non ob hoc ei afficieris, aut adhærebis: At si tibi hoc monstraret, in eo quod te vsque ad mortem infirmum, a medicis derelictum, iam supremo halitu exspirantem, ipse propius accedens, solo contractu mortis faucibus eripere: incolumem: Si cæco filio tuo lumen restitueret oculorum, quam animo sincero illi crederes? quam prompte illi tuum subiiceres, ob tale miraculum intellectum, & ob beneficium voluntatem? Illa miracula, conueniens erat, ut Christus ederet, & hæc illi prophetæ, vt ei propria adscripserunt. *Deus ipse venet, & saluabit vos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut cerum claudus, & lingua infantium erit disserta.* Signa de cælo, & quæ superficialiter tantum ingerunt admirationem, reseruantur (vt diximus) Antichristo facienda.

Isai.35.

Addit

Addit D Thom. in huius confirmationem, rationem illi propriam. Manifestum est, media debere fini proportionari. Christus intendebat persuadere, quod ipse esset Deus, & veniret, vt salutem homini corporis & animæ daret integerrimam. *Non misit Deus filium suum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum.* Ea igitur miracula facere expediebat, quæ testarentur eum esse corporis & animæ saluatorem: & ista dare signa corpori, & animæ salutaria, qualia erant, quæ faciebat, tam perfectam dans sanitatem, qua alterum donatum dimisit, vt dicere potuerit: *Totum hominem sanum feci.* Talem dedit sanitatem quoque paralytico, quem ante eum baiuli posuerant, vt eum primum in anima sanauerit, dum ait: *Remittuntur tibi peccata tua*: deinde in corpore: *Surge & ambula.* Talem etiam ad piscinam, vbi corpore sanato, declarauit animam quoque saluam, dum ait: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare.* Vnde D Chrysostom. hanc communem elicit doctrinam, quod quantis Christus corporis, iisdem etiam animæ attulerit salutem. Hoc autem est, vt arbitror, quod Deus per prophetam Abacuc est locutus, quando multis à propheta precibus instantes rogatus tandem ei respondet, & filium suum mittendum repromittit, *Apparebit in finem*, quod idem significat, vt superius diximus, quod, *Apparebit in bonum*, Legunt Septuaginta. *Apparebit non in vacuum.* Quasi dicat; Apparebit, & vt sol lucidissimus mundo orietur, attamen non in vacuum nec vt opera faciat lucissima, & fructu vacua, sed quidquid est actus, erit in bonum. Hic cæcos illuminabit, ibi leprosos mundabit, hodie dæmones eiciet, cras mortuos suscitabit &c. Quibus omnis populus in eius affectum, amorem ac sequelam adeo frequens trahebatur vt ipsi inimici blasphemiis eructarent *Totus mundus post eum abit. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum.*

3.p.q.46. a.3.

Ioan.3.17

Ioan.7.23

Matt.9.2.

Ioan.5.14.

Abac.2.3.

Ioan.12.19.

¶ 43 Si illa, quæ petebant signa Christus faceret, nedum illos moueret, vt eum sequerentur, quin potius in malitia sua manerent pertinaces. Voluit Deus ad gradum altiorem attollere Pharaonem, regem potentissimum creauit; at ille elatus tanta maiestate ac potentia in superbiam, Deo recalcitrauit inobediens: quocirca permisit Deus, vt in suæ malitiæ pœnam, in sua duritie & rebellione obduraretur: quod causa fuit sæpe numero hæc verba repetendi: *Ego indurabo cor Pharaonis.* Nodum sapiunt hæc verba Gordianum. Horum autem do primam enodationem: sicut enim puer refractarius, natus ad omne facinus per ipsa flagra magis obdurescit, & castigatus ab iori in præceptorem odio incandescit: Ita Pharao flagris & plagis à Deo sibi immissis obdurabatur magis ac magis. Ad hoc patrat miracula, vt Pharaone obdurescente, verbera forent ac supplicia, quibus ille grauius irritabatur, & sæuior in Deum Deique populum insurgebat persecutor. Hoc dixit D.Aug. *Deum non tantum sua patientia, sed & potentia, id est potenti imperio, plagis & flagellis Pharaonem obdurasse.* Sicut & diabolus, quo manifestius Dei videt potentiam, eo contra Deum furit arrogantior. *Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper.* Vt notat Cornelius contra Caluin. id est, O quæ signa contra illos! Vnum, aqua conuertitur in sanguinem, alterum, producuntur ranæ, muscæ, locustæ, cyniphes grando tenebræ, mors primogenitorum, quibus *Punitis sunt in omnibus bonis, in fructibus agri, in animalibus, in filiis primogenitis, in auro & argento. In corporibus per vlcera. In omnibus sensibus, in visu per tenebras & spectra, in auditu per voces, echo, & tonitrua, in gustu per sitim, & potum sanguinis, in odoratu per terrorem aquarum corruptarum, & ranarum, in tactu per dolorem vlcerum, in phantasia & mente per mœrorem & timorem & terrores.* Omnia illa signa, omnipotentæ Dei clarissima testimonia, illis fuerunt occasio maioris obstinationis, & peccati grauioris. Etsi Christus ea, quæ requirebant miracula patraret, illis magis indurarentur, & nedum ei populus adhæreret, quin potius ab eo discederet fugitiuus: sicut dum descendit Deus de cælo daturus legem, quod & fecit, tonitru, radiis igneis, fulgetris terribilis, quibus adeo terrebantur, & diffugiebant, vt nec eum loquentem sustinerent. Quales, quæso te, forent hi, si ignem de cælo, vt alter Elias in terram deduceret, qui illos consumeret quinquagenes? Aut fulgura & tonitrua excitaret horrenda, cum Samuele, quibus omnes collapsi consternerentur?

Exod. 7.3. Corn. in c. 7. Exod. 3362.

D.Aug. Lib. 5 contra Iulian. c.3. Ioan.7. Ps. 73. 23. in Exod. p.363.

Exod. 19. 4.Reg.1.

Inter Christi mirabilia, hoc cæteris præfulsit, quod tres narrant Euangelistæ quod hominem liberarit integra dæmonum possessum legione, cuius numerus ascendit, ad sex millia, sexcentos, sexaginta sex, quibus miser ille torquebatur, catenas, compedes, quælibet vincula diffringens, vnde eum omnes timebant, fugiebant, nec quisquam etiam fortissimus eum poterat domare, montes & speluncas incolebat, vbi Iudæi communiter sua effodiebant monumenta. Transit per illas partes Saluator, vidit illum infelix ille, festinus accurrit, misericordiam, & auxilium

D.Matt.8. D.Marc.5. D.Luc.8.

auxilium Christi deprecatur. Dæmones Christi præsentientes potestatem, exposcunt: quod si eos de corpore miseri huius eliminet extortes, illis ad minus concedat ingressum in porcos ibidem pascentes ad duo millia. Permisit illis hoc Christus quo ostēdit (teste D. Aug.) hoc esse proprium diabolo habitaculum; nimirum porcū immundum. Hâc obtentâ licentiâ tota dæmonū egressâ legio infernalis intrauit in porcos, & in instanti totus rapitur, grex, quasi turbine actus violento in præceps, & mari immergitur perituros. Multa hic latent sacramenta, quæ modo tempus non permittit declarare. Cunctus huius regionis populus illo modo miraculo perterritus, Christi agnouit potentiam: attamen ad eum suos mittunt oratores, qui dicerent: personam tuam reueremur, agnoscimus, & omni cultu dignissimam judicamus, quam tanta venerabilem reddit potestas: Verum enim vero, hanc nobis concede gratiam, vt regionibus nostris excedas: illis enim non indigemus qui talia edant miracula, tanto dominorum dispendio, quale fuerat illud porcorum, quos dæmones aquis demiserant. Nota vero, animalia illa non fuisse Iudæis propria, sed Gentilibus, qui inter eos mixtim versabantur: sed veriti sunt, quod qui tale patrauerat signum, in damnum Gentilium, posset & aliud facere, quod illis quoque foret nocumento & damno, quocirca libellum supplicem Christo offerunt, felix abeat, & valeat, qui illos tanto timore perculsos constringebat. Quid porro facerent, si fulgura, si tonitrua, si turbines, si ignes excitaret, quæ eos & consternerent, & occiderent plurimos? Hæc miserrima sors nostra, ea petere, quæ nobis minus expediunt: Illud nobis Deus concedit, quod maximè est è salute nostra, & desideriis nostris satisfacit, nihilominus ea nos petimus, quæ nobis maximè sunt obsutura: Hæc eius est misericordia, ea nobis denegare.

§. 14. *Petit mundus signum in aere, cuius vires sunt sicut tauri, Christi vero sicut vnicornis.*

44 Signa de cælo petunt à Christo in suæ potestatis ostensionem, signa quæ sonitum edant quæ tumultum excitent, absque vllo fructu, & sine alio affectu quam quod admirationem adducant. Quis eorum esset animus, quæ voluntas probè nouerat Christus, dum illis ait: *Vos de mundo hoc estis: ego autem non sum de hoc mundo.* Innatum est huic mundo, nec habere, nec velle signa in potestatis ostensionem, quæ sint in beneficium pauperum vel infirmorum, sed nonnisi tantum illa, quæ tumultum cient, & fragorem edunt, & in illis conquiescunt, cum tamen sit nemo, qui ex his aliquod sibi capiat emolumentum. Princeps moritur, succedit ei hæres filius magno fastu, magna jactantia superbus, ad suæ vero celsitudinis ostensionem, pectoris magnanimi, & potentiæ ac diuitiarum jactantiam quæ paterna successione illi aduenerunt, quæ non instituit, laruatorum ludos, choreas, arundinum luctas, torneamenta taurorum. Ad hæc autem & qualis ornatus? quot equi! quis equorum diues apparatus? quæ phaleræ? quis tinnitus campanularum? qui ignes? quæ faces? O quàm hæc sunt præclara! Sed quis eorum finis aut fructus? Mirabilia in aere, quis eorum tandem exitus? Nullum ex his fructum percipies oriri, nec patris solutionem debitorum, nec pia adimplet legata, quæ filio testamento conscripsit, nec vnicam pro anima eius missam curat celebrari, nec xenodochium fouetur, nec redimitur captiuus, nec vidua alitur; quin potius mercator mille effundit querelas, quod ei nec serica, nec panni soluantur ablati ex officina: sartor conqueritur, quod sibi manuum suarum labores non compensentur, operarii, quod sibi merces debita injustè defraudetur; Ecclesiæ procurator, quod sibi sepulturæ jura denegentur, sacrista Conuentus, quod eleemosynas paucorum sacrorum nequeat obtinere, quæ sibi sunt commendata. O ter infaustum mundum! ò Babyloniam confusionis!

Contuere, quæso te primos illos Babylonis incolas, qui eius jecere fundamenta, quid illis intendunt, nisi suam jactare potentiam, qua toto mundo vt gens potentissima, ditissimus populus habeantur. *Venite celebremus nomen nostrum.* Ad hoc autem, quid agunt? opera in aere. *Ædificemus turrim cuius cacumen pertingat ad cælum.* Et reipsa cæperunt immensis laboribus & expensis erigere turrim, eamque in cœlum teste D. Hier. ex Eusebio, ad quatuor millia pedum altitudinem eleuarunt. O quantus in ea apparatus, quot impensæ in aere! *Vsque ad cælum.* Hoc vt rem magni momenti celebrabant: Erat autem hoc opus, vt sibi persuadebant potentiæ suæ præco, fortitudinis animi testis publicus, & tubicen diuitiarum: hoc enim est quod agit mundus, opera, quæ diuitias consumant,

Ioan. c. 8. 23.

Similitudo.

Gen. c. 11.

In c. 14. Isa.

mant, & vires eneruent, ea sunt, quæ mundus laudibus extollit. Quàm alter exornatus ob institutas à se arundinum luctas, alius ob inane facinus, alter ob laruarum ludos tam inutiles, quam sumptuosos? Nihil facit eum mundus, qui auctoritatem suam, bona sua, potentiam aliorum impendit emolumento, eum qui viduæ misericors succurrit, eum, qui redimit captiuum liberalis, eum, qui pauperibus in hospitali seruit humilis, eum qui suis manibus pauperibus iis offert fercula religiosis.

45 Deplorat D. Hier. Asellam Romanam nobilissimam feminam quæ Romæ agebat. Illustres Matronæ nobilitatis Romanæ flos ob generis eminentiam, & diuitiarum luxum, Paula, Eustochium, Melania, quæ ex consilio D. Hier. proposuerant mundo renuntiare, opes suas distraxerant, pretium pauperibus diuiserant, vt essent perfectæ, & thesaurum sibi in cœlo ditissimum compararent, quem Christus adolescenti promiserat. Quidquid habebant, calamitate oppressis erogabant, summo studio viduis aderant, pupillis debilibus, tenuioribus nosocomiis auxiliatrices. Ecce tota in eos Roma commouetur, cunctorum linguæ procaces, eas vt à nobilissimo suo sanguine ac stemmate degeneres accusant: eo quod se nimium abiicerent, & communes viuerent, quæ nescirent sibi aliorum conciliare reuerentiam, admirationem, æstimationem: quod facultates suas inutiliter, & inhonorè dilapidarent. Super hoc D. Hier. cælos obtestatur (a) & ait: Quod si nobilissimæ hæ feminæ diuitias suas impenderent choraeis, ornatui muliebri, vanitatibus, intortis capillis, vestibus plumariis, recreationibus, cœnis, lecticis, fusios, illustres vocarentur, nobiles, magnanimæ, prudentes, bene educatæ censerentur: quia verò omnia in proximi bonum elargiuntur, vt viles, & vecordes æstimantur: *Si Paula, & Melania balnea peterent; vnguenta eligerent, diuitias & libertatem haberent materiam luxuriæ & libertatis, Domina vocarentur.*

(a) Toma cælos obtestatur, &c.

D. Hier. Epist. 99. ad Asell. Tom. 2.

Stylo pereleganti descripsit Moyses Christum in persona pulcherrimi Ioseph. Habebat Iosephum præ oculis, sed corporis, at Christum præ oculis mentis, & fidei, dum ait: O tei maxime Ioseph: *Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius, cornua Rhinocerotis, cornua eius.* Pulcher es, ô Ioseph, pulcher, velut taurus primogenitus, leuis, luxurians: cornua tua, cornua Rhinocerotis. Hoc omnes demirantur. Cur enim comparando Ioseph quoad corpus tauro, non etiam comparet taurè cornibus, sed vnicornis? In S. Scriptura cornua significat fortitudinem ac potentiam: quia animalibus cornutis, totum robur consistit in cornibus. Voluit explicare quandam Iosephi prærogatiuam virtutis. Pulcher fuit adspectu, & quia talis, iniecit Domina sua oculos in illum quinimo obambulante eo per plateas & vicos ciuitatis, prospiciebant mulieres per fenestras, faciei allectæ venustate: hoc enim significatur per illud: *Filiæ discurrerunt super murum.* Verumtamen laudat, quòd eius cornua non fuerunt, vt cornua tauri, sed vt vnicornis.

Deut. cap. 33. v. 17.

II. Cui pulchritudo Ioseph comparatur.

cornu Rhinocerotis comparatur.

Gen. c. 49. v. 22.

Hoc interest inter vtrumq; discriminis, quòd taurus robur suum ostentet & impendat in aere. Arripit hominem, & in aera sustollit, cadentem inter cornua recipit, ruisumque in aera ventilat altius, nec desistit, donec hominem in aere membratim discerpat: Nullus alius est fructus, nec aliam speres de tauro vtilitatem, quando eorum cursum intueris, præterquam luctatores, seu venatores in aere discerpi, diffringi vestes, clamydes &c. in aere. E contra robur, quod Rhinoceros ostendit suo vnico cornu, vergit in multorum vtilitatem: illo quippe cornu venenum aufert aquarum, & illas purificat, quo animalium sitientium succurrit necessitati, ouium, vaccarum, passerum &c.

46 III. Cornua tauri perniciosa sunt.

Hæc autem illa fuit prærogatiua Ioseph, qui cum tanta polleret auctoritate, vt totius Ægypti regeret habenas Dominus absolutus secundus post Pharaonem, illa non vsus est, nec impendit, vt taurus quo fratres suos in aera discerpendos sustolleret, licet eum grauiter offendissent, nec in comædiis instituendis in aere recreationis ergo, nec equorum cursibus torneamentis, spectaculis, circumpendo lanceas in aere, sed in populi totius beneficium, his & aliis triticum & cibos administrans, in hominum alimentum, hoc vnum solicitus vt omnibus sufficiens erogaretur alimentum, fratribus suis beneficus, eorum qui e filios enutriens, patri suo ætate jam prouectiori succurrens: honores, redditus, & exemptiones magnas concedens sacerdotibus, denique totam ab interitu vendicans regionem. Et in hoc præclara fuit Christi figura: *Speciosus erat forma præ filiis hominum.* Potestatem suam non ostendit, nec impendit, vt taurus in aere, in operibus, quæ in aere euanescunt, sine vllo fructu, sed sicut Vnicornis, venena expellens, eximens infirmitates, dæmones eiciens? *Virtus de illo exibat.* Ad quid? *Sanabat omnes.* Salutem & vtilitatem. Elegantè hoc dixit D. Matth. *Accesserunt ad eum turbæ*

Ps. 44. 3.

Luc. 9. 19. Mat. c. 15. 30.

mul. a.

multæ, habentes secum, mutos, cæcos, claudos, debiles & alios multos, &c. Et curauit eos, ita vt turba mirarentur, videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, & cæcos videntes. His miraculis testatur Euangelista impletum id quod Isa. *Infirmitates nostras ipse portauit.* Omnes erat auferens; Et hoc dixit D. Zacharias D. Ioan. Baptistæ pater, quando Deo gratias pro accepto beneficio referebat dignissimas, nempe illo, quod toti mundo filium suum miserat jam incarnatum: *Et erexit cornu salutis nobis.* q.d. Mittens filium suum in mundum, omnem Dei potentiam & robur posuit in illo, sed quam potentiam exequetur in nostrum commodum & salutem, quicquid enim operabitur, loquetur, aget, tractabit, patietur, in nostram cedet redemptionem: & hæc est optima Christi definitio. *Cornu salutis.* Fortitudo, armamentarium, officina salutis vniuersalis, in hoc tanto quanto præstat robore, vtetur, & in ipso, quocumque remedio quis indiguerit, illud inueniet.

Isa. c. 53. 4.

Luc. 1. 69.

In hoc deberet Princeps Christianus, Dux, comes, nobilis, illustris ostendere suam potentiam, patefacere auctoritatem suam, nimirum in proximi commodum, non vt taurus, deperdendo vestes, togas, quinimo & homines in aere: opes dissipando, mommios erigendo, famulos delassando, ipsos mille periculis exponendo, idque in aere, ob larvas tuas, ludos, nolarum tinnitum, choreas &c. Quot domos cernis euersas? quot opes plangis dissipatas? quot familiarum status luges in præceps corruisse? Dicito tu mihi: in quibus sunt hæc expensa? In aere. O flagris dignissime: vertatur obsecro robur tuum, cornu tuum vt Vnicornis in aliorum beneficium. Oculos coniice in hanc ciuitatem: ecce tot pauperum greges derelicti; pias aures arrige, ad tam luctuosos gemitus captiuorum, qui, cum non sint qui eos redimant de seruitute, quotidiano renegationis periculo exponuntur; ecce tot Ecclesiæ altaria debitis nuda ornamentis, tot viduæ desolatæ, tot puellæ præ nimia indigentia in panaribus prostitutæ, tot orphani, quibus nullus adsit tutor fidelis: hic tuum patefiat cornu salutis illos tua confortet potentia, illos tua, qua præstas auctoritas, tueatur.

§. IV. Dux habeat cornu Rhinocerotis.

§. 15. Signum Ionæ: Detrudit Christus superbos illos in profundum, qui cœlum scandere nitebantur.

Signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ: sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Profundissima continent hæc verba sacramenta, quæ notantur à SS. Patribus. Illud tantum aduerto, quod in superficie ipsi detegunt, nimirum quod illos Christus excipiat, vt solet, superbos: quia, sicut notat D. Greg. quo illi arrogantius superbiebant, & cristas magis attollebant, eo Christus illos profundius deprimebat. Hoc etenim est illud D. Iacobi verbum: *Deus superbis resistit.* Quærit Lucifer altissima cæli conscendere. *In cœlum conscendam.* Illum rapit, & in profundissimam abyssum deprimit humiliatum. *Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci.* Expandit autem D. Ambr. illud *increpasti superbos*, & D. Aug. quod de Lucifero hæc verba non tantum effatus sit, sed & in persona superborum omnium præsertim vero eorum, qui ei erant adeo similes, vt ob hoc illis Christus dixerit: *Vos ex patre diabolo estis.* Ac proinde cum illis agit, sicut cum illo. Petitis signa de cælo, de altissimi? Huc ne conscenditis? Nulla igitur talia vobis dabuntur, sed de profundo laci, de maris visceribus, vbi Ionas ceti ventre conclusus morabatur, & de corde terræ, vbi virginis filius sepelietur.

47

Lib. 32. Mor. c. 6. & seqq. Iac. c. 4. Isa. c. 14. 64.

Psal. 118. Lib. 3. de doct. in. Christian. c. 37. Ioan. c. 8. 44.

Ita punit Deus superbos, nedum illis non concedendo quæ desiderant, sed contraria eorum desideriis inordinatis. Conueniunt alii superbis inflati cogitationibus, vt sedem suam figant in terra fidera, & turrim moliuntur, quæ cælos peruadat. Descendit Deus, & ex hoc ipso illos eo modo confundit, vt de terra se sursum nequeant eleuare. *Ita diuisit illos Dominus ex illo loco in vniuersas terras.* Quanto per turrim illam contenderunt ascendere sublimius, tanto Deus illos depressit in terra profundius. Eia age diuitarum helluo, tu se ascende sublimis in cœlum votis, qui omnium diuitiarum gazas meditaris, ob hoc noueris, descendet Deus, vt te ad tam miserandũ redigat statum, in profundũ demersum miseriarum, vt ne gutta aquæ sitibundus obtineas. Eia age venti is tui idololatra, laxa tuarũ habenas cupiditatum, omnia discerpe, omnibus truere, nec vllũ corporis tui membrũ superstit, quod suis non gaudeat

Gen. c. 11. 8.

I. Deus superbos humiliat.

„ gaudeat deliciis: per hoc ad tam horrenda descendes cruciatuum tormenta, vt nullum tibi sit futurum membrum, quod suos nõ patiatur cruciatus. *Quantum glorificauit se & in deliciis suis, tantum date illi tormentum & luctum.* Hoc probè imo malè expertisunt Pharisæi, qui eo neruos omnes intendebant, vt in Hierusalem, & terra promissionis firmam constituerent sedem, loca sua, honores, templum, sacerdotium, & sacrificia perpetuo conseruarent: ex hoc illos Deus in tam calamitosam deiecit seruitutem: vt toto mundo oberrent vagabundi: *Superbia cordis tui extulit te &c. Si inter sidera posueris nidum tuum, inde deiciam te.* Attende quid desideres, vide quæ procures, quod si contra Dei legem quidquam molitaris, & tuis obedias concupiscentiis ex hoc mihi crede, totum perdes, & in profundum omnium decides miseriarum. Hoc erit tibi signum: mors mea, mea resurrectio: me etenim vestris manibus voluntariè interempto, meis ego manibus resurgam gloriosus. O quam efficax signum Christi mors! hæc quippe vestram manifestabit malitiam, at eius in moriendo bonitatem. Non potuit tota mortalium malitia, addo, nec inferni, conscendere altius, quam vt Deum ipsum sacrilegi interimerent: quoniam peruenerunt peccata eorum vsque in cœlum, *Et Dominum occiderunt Iesum.* Dominum suum, saluatorem suum.

Fieri nequit vt nefandior patretur à seruo peruersitas, quam si Dominum suum cruci configat ignominiosæ, sed nec eminentior dari potest, bonitas, charitas ac misericordia Dei, quam pro illis ipsis mori, qui eum morti tradebant innocentem. Testatur prima veritas: *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam quis ponat pro amicis suis.* Hinc vero clamat D. Bernardus: regressa est, Christe tua charitas, cum vita tuam fuderis etiã pro inimicis. *Commendat charitatem suam Deus in nobis: quoniam cũ adhuc peccatores essemus secundũ tẽpus, Christus pro nobis mortuus est.* ait D. Paul. Sicut enim præcipuũ futurum est signũ peruersę vestrę potestatis, mors mea: me in profundũ deiicere sepulchri à mortis ceto deglutiri; ita præcipuum erit meæ signum potestatis, tertia die assurgere rediuiuum. Fuit hic nouus prædicationis partus Euangelicæ: fuerunt hæc signa cæteris præstantiora. Censeo hic impleri illud Exodi. Post vitulum confictilis idololatriam, precibus luctabatur Moyses cum Deo, cui Deus: gradi nolo vobiscum, te vos soli, *Populus duræ ceruicis es vna die dispergam te &c. Facies mea præcedet te.* O Domine Deus replicat Moyses: *Si non tu ipse &c.* Interneciõi tradetur populus, actum est de illo, si non tu ipse præcedas populum Ductor. Demum post quadraginta dierum ac noctium in monte ieiunium, & sermonem cum Deo productum, quo tempore ei ostendit *Posteriora eius.* Repetit Moyses suum thema: *Si inueni gratiam in conspectu tuo, Domine, obsecro gradiatur, nobiscum*; & hoc eo modo, vt petierat: *Vt glorificemur ab omnibus populis.* Cui Deus; *Populus duræ ceruicis est.* Et hoc ipsum Dominetam noui; Verumtamen, hanc mihi (amabo) gratiam concede, *Respondit Dominus: Ego inibo pactum, videntibus cunctis signa faciam, quæ numquam visa sunt super terram, nec in vllo gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terribile, quod facturus sum.* Quæ, precor, erunt hæc signa, maiora his quæ fecit in Ægypto grauissima, in Marath mirabilia, & in manna de cælo magnalia? Et aiunt Rabbanus ac Rupertus, adhuc maiora. Et, ni fallor, illud est, de quo Isaias coram Achaz rege *Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo? Ecce dabit Dominus vobis signum: Ecce virgo concipiet.* Partum enitar nouum, id est Euangelium, omnibus gentibus: *Faciam signa quæ numquam visa sunt.* Et hoc signum, erit Christi mors & resurrectio, in quo dedicatio Euangelii fundabitur. *Signum Ionæ prophetæ.* Quo populus iste duræ ceruicis videat opus illud terribile, nimirum propriam experiatur reprobationem, de quibus alias latius disseremus.

Ps. 118. 7

Abdia. v. 3.

1 Thess. 2. 15.

Ioan. 5. 13.

Rom. 5. 8.

Exo. 34.

Exo. 34. 9.

Isai. 7. 13.

§. 16. Viri Niniuitæ. *Omnes Niniuitæ, viri fuerunt, de quorum pœnitentia, & Reginæ Saba sapientia conscribitur aptum medecinale Recipe.*

48 Occasione huius, prædicit illis Christus eorum reprobationem, æternamque condemnationem, ad quam eis erunt Niniuitæ antigraphæi, & iudices condemnatores: quandoquidem illi, ad vnicam hominis incogniti comminationem, mari eiecti, ventre ceti erectati nullo alio præcurrente vel comitante signo, parum est quod crediderint, insuper admirandam omnes subiere pœnitentiam, rege præeunte, vsque ad infimum gregis opilionem, a fortissimo vsque ad puellam tenerrimam, a sene ætate decliui, vsque ad infantulum vicero vix natum: illi vero tot exhortationibus, tot signis confirmatis, non tantum ei non crediderunt, insuper & eum eiuraruit, & peiores euaserunt. *Viri*

Niniuita surgent in judicio. &c. Nota *Viri Niniuita.*

Admiror D. Petr. Chrysologi conceptum, quod ab initio ciuitatem hanc condiderit Deus & de Iona disposuerit historiam, in populi Iudæorum condempationem, & suæ potestatis testimonium, eorumque ob durationem, vt sua omnibus pateret causa justificata. Ciuitas erat hæc toti mundo celeberrima, illa quæ p ima post diluuium fuit ædificata, vbi populus in copiosam exercuit multitudinem, inter quos vixit famosus ille Nemrod, filius Chus, Nepos Cham de quo Spritus S. *Ipse cœpit esse potens in terra Potens* (ait D. Aug.) *robore atelacia, superbia, crudelitate.* Proinde sic addit: *a Et erat robustus venator coram Domino*, D. Aug. *b* Venator hominum, quos sibi tyrannus subiiciebat, & sæuo regebat imperio. D. Isidorus ait: quod feritate & cruciatuum terriculamentis populum à cultu Dei, ad idololatriam attrahebat. Hoc est *Coram Domino.* Alii *contra Dominum.* Seipsum Regem creauit, & Babyloniam extruxit. *c Fuit principium regni eius Babylon.* Hic pater fuit Nini, ex multorum opinione, quem omnium primum adorarunt vt Deum cognomine Belum, quem filius eius Ninus, vt Deum voluit adorari. Vnde consequenter omnia idola sibi nomen assumpserunt Bel, Baal, Baalim: credunt quoque eum fuisse Ionem, omnium quos perfida cœcaque coluit Gentilitas Deorum Primicerium; Qui Babyloma egressus ædificauit Niniuen: huic innixe fundamento. *De terra illa egressus est Assur, & ædificauit Niniuen.* Hunc Assur opinantur multi fuisse Ninum. Addit autem S. Scriptura: *Hæc est ciuitas magna.* Ecce ciuitas prima cognomine magna, & jure merito, vt enim refert Pererius, ex Diodoro, & Strabone, complectebatur in circuitu viginti leucas horarias. Muri centum pedum altitudine erigebantur, amplitudine tanta, vt pari cursu tres quadrigæ procederent, centum quinquaginta turribus muniebatur ducentorum pedum altitudine, quæ in tam vastam excreuit magnitudinem, vt in diebus Ionæ, iter ad eam perambulandum requiretur triduanum. Ex solis pueris lacteutibus numerabantur centum viginti millia. Perpende, quæ hæc ciuitas? Quanto autem hæc ciuitas aliis magnitudine ac opibus excedebat, tanto quoque alias vincebat malitia, ac peccatis *Vsque ad cælum &c.* Vult illam misericors Deus ad frugem reducere meliorem, quid aget? An millenos destinabit prophetas, qui toto spectante populo mirabilia operentur, quibus illi commoti conuertantur? Minimè gentium. Vnicum tantum mittit, & eum quidem incognitum, maris abortiuum: ille igitur eos illo modo præparabit, vt ad vnicam suam prædicationem omnes se virili pectore ad vera conuertant lamēta pœnitentiæ *Viri Niniuitæ.*

I. Origo vrbis Ninive. *Gen. 10. 8.* a *Gen. 10. 10.* D. Au. b *L. 16 de ciu. cap. 4. Tom. 5* c *Lib 6 Etimo.* *Gen. 10. 11.* *Iona. cap. 1.*

An ergo non fuerint ibi mulieres? Fuerunt (asserit D. Chrys.) attamen vocantur omnes viri: omnes quippe viri fuerunt, in agenda pœnitentia, virili, constanti, infractoque pectore. Notat D. Cyrillus id quod postmodum D. Greg. quod in Dei vocabulario, hi omnes vocentur viri, qui viri sunt fortitudine, constantia, & pectoris robore, licet quoad sexum sint mulieres: sicut è conuerso, omnes illi vocantur mulieres, qui tales sunt pusillanimitate, inconstantia, timiditate, & virtutum exercent opera ea tepiditate, vt se suis patiantur passionibus superari. Ita expendit Origenes: quod homines productioris barbæ de populo suo vocet mulierculas, vaticinio Ezechieli collocutus: *Contra filias populi tui.* Loquebatur de prædicatoribus, & populi rectoribus. Quinimo & ipsos Niniuitas, post annos quadraginta vidit, propheta Nahum, & eos inuenit omnes mulieres: *Ecce populus tuus, mulieres in medio tui.* Quid igitur, an in tam copiosa hominum multitudine viri nulli reperiebantur? Sicut omnes fuerunt viri, dum pœnitentiam animo virili ac constanti sunt amplexi *Viri Niniuitæ* ita postmodum omnes, vt mulieres censebantur, quando quadraginta post hæc annis in agenda pœnitentia deferbuerunt, & se suis passionibus cupiditatibus, feminea inconstantia superari. *Ecce populus tuus, mulieres.* Vitos vult Deus (testatur D. Greg.) & ad illos tantummodo vociferatur, quando ait: *O viri, ad vos clamito.* Qui in agenda pœnitentia vir est, qui eam complectitur, vt Niniuitæ, adeo stricto, jejunio adeo duris cilicijs, adeo dolorosis gemitibus, adeo viua cordis compunctione, adeo absolutis propositis, adeo publica morum vitæque mutatione, Illi (credamus Christo) generationem hanc prauam & adulteram judices condemnabunt: Pariter & ipsa Regina Saba, quæ ex auditu tantum eorum, quæ centenariis multis à Meridie leucis, de Salomonis sapientia vulgari fama spargebantur, iter aggressa est adeo diuturnum periculosum, & sumptuosum, vt eum, & videret præsentem, & audiret disputantem; quo vero propior accedebat, eo plus & reuerebatur & magnifaciebat Salomonem: Hi autem, generatio prauа & adultera, cum me habeant præsentem, qui maior sum infinities Salomone, non longo viarum interuallo prædicatum, sed oculis suis spectatum, quanto coram eis plura edo miracula, tanto me reputant viliorem.

Hom. 1 ad populum. Lib. 1. de adoratione. Lib. 28. mor. c. 7. *In c. 13. Ezech. Ezech. 13. 17. Nahum. 3. 13.* *Lib. 28. mor. c. 7. Prau. 8. 4.*

Subti

49 Subtiliter expendit D. Ambr. quod diuina quadam sapientia Christus copulauerit opera Niniuitarum, Reginæ Austri diligentiæ, vt ex illis ambobus, Pharisæis justissimam suæ causam ostenderet damnationis; nobis autem perfectum ac sufficiens nostræ saluti remedium.

Luc.11. D.Luc. Quid egerunt Niniuitæ? *Pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ*, eam que animo ita serio, vt de his testatus sit Vates, Ionas: *Prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis &c. Et clamauerunt ad Dominum, & conuersi sunt à via sua mala.*

Quid Regina Saba requisiuit? Sapientiam. *Venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis.* His pœnitentes Niniuitæ, & Regina sapiens efficitur. En tibi, ô peccator, omnibus numeris absolutum, salutis tuæ remedium, vna medicina confecta ex duobus, Niniue & Saba, pœnitentia & sapientia. Tibi necessaria est pœnitentia, qua gemas, plores, & coram Deo humilis prosternaris, rogans misericordiam, qua de præteritis doleas & confundaris delictis, ieiunio quoque ac cilicio corpus tuum castiges: sit autem illud viriliter, constanter, non iocose, non feminea leuitate: Peccata desere, de via tua mala ad meliorem conuertere, & tutiorem: *Conuersi sunt vnusquisque à via sua mala.* An illud sufficiat? Nequaquam, sed & sapiens esto, vt teipsum custodias, diligenter, sedulo caueas, ne ad deplorata semel ac relicta peccata, vt canis ad vomitum, reuertaris: sapientia requiritur, qua te hoc in statu serues incolumem, & manum mittens ad aratrum retro ne respicias, regno Dei ineptus. Hoc prædicat D. Ambros. peccatoribus necessarium: *Peccata commissa plangere.* D.Amb. Luc.11. Luc.To.3 *& plangenda iterum non committere.*

Hac, vt reor, ex causa, Christus celebrem instituit concionem, quam nobis refert D. Luc. & præmissis rebus præclarissimis, quales diuino ore suo eructabat Dei sapientia: addit. *Memores estote vxoris Lot.* Cunctis nota liquet historia, nouerunt omnes exitum huius mulieris infelicem: metamorphosin formidandam, quam perpendit D. August. Si rem penitius inspiciamus, mulier fuit hæc prototypon pœnitentis sed stulti pœnitentis, inquam: realiter enim luxuriosam deseruit ciuitatem, & ea prorsus est egressa, fugit & in montana celerrima conscendit. Attamen varium & mutabile semper femina, quæ corpore maledictam reliquerat ciuitatem, eandem oculis repetiit curiosa. Verus pœnitens, totaliter manu mittat peccatum, illi valedicat in perpetuum, occasiones fugiat, sed nec oculos suos quidem ad illud reflectat. Stulta mulier hæc & cerebro vacua, sale non est salita, proinde in statuam salis conuersa castigatur. Quærit D. August. cur magis in statuam salis, quàm æris, vel petræ? Si enim ad æternam hæc statua erat seruanda memoriam, teste Spiritu S. *Incredibilis animæ memoria*, durior statua æris, quàm salis, quæ aquis diffluit, obriguisset. Sap. c.10. 7. Lib.16.de Ciu.c.30.

Sed Dei acquiescamus decreto: sal etenim symbolum est sapientiæ. Conuertitur igitur mulier insipida in salis statuam, quæ sapientiam denotet; vt tu, velut animal, vitæ tuæ auidus, illam lambas, cum naturale sit animalibus, ex petra salis meliorari, & perditum recuperare ciborum appetitum. Illam tu lambito, & sapiens esto. *Nec enim in quæcumque statuam, sed in statuam salis versa est, vt exemplum fieret, & condimentum, vnde alis salirentur, id est cuius meminisse proficeret ad sapientiam. Petra enim salis languentibus animalibus palatum sapidum reddit, & edendi auiditas reparatur.* at Rupert. O quot pœnitentes dolemus, quibus non proficit pœnitentia, vtpote insipientibus: heri Sodoma peccatorum egrediuntur, at hodie in illam regrediuntur: heri muliebris societati renuntiasti luxuriosæ; hodie vero in eam reflectis oculos, imo & conuertis animam: heri alterius puellæ donaria reiecisti pœnitens, hodie illa repetis & quæris facti pœnitens, quæ tibi erant offendiculo, heri suauum domibus excessisti flens amare comite D. Petro, vbi Christum perfidus abiurauit, & hodie te video remeantem, qui pœnitentiam agis de pœnitentia. In ipsis hoc patet Niniuitis. Fuerunt pœnitentes, & tales quales nouimus, attamen male sapientes: eo quod breui annorum intercursu, ad viam suam malam, à qua prius sapientes deflexerant, repedarint insipientes; Quocirca Deus illos perdidit relapsos, vt illis propheta Nahum fuerat comminatus. *Ex duobus* (ait D. Ambros. huius historiæ commentator) *constat Ecclesia, vt aut peccata nescias, aut peccare desinas, Pœnitentia enim delictum abolet, sapientia cauet. Ex defectu pœnitentiæ quidam perierunt, alii ex defectu sapientiæ. Iudei ex vtroque, quia propterea Niniuita condemnabunt, qui pœnitentiam egerunt ad prædicationem Ionæ. Illi autem pœnitentiam non egerunt ad prædicationem Christi, & Regina Austri, quæ sapiens effecta est, audiens sapientiam Salomonis, isti autem nequaquam sapientes facti sicut, audientes ipsam Dei sapientiam Christum.* Si illos igitur condemnabunt Niniuitæ & Regina Saba; Auertat Deus, ne & ipsi nos condemnent, sed nos potius instruant rudiores: RVPER. Lib.6.in Gen.c.12. D.AMB.

sed nos potius instruant rudiores. Et Niniuitis seriam discamus agere pœnitentiam, & ex Regina Austri in perseuerare sapientes: vt in hac vita viuamus per Dei gratiam, qua semper in æterna gloria perfruamur. Amen.

SVMMARIVM

HOMILIÆ NONÆ SEQVENTIS.

a §. 1. b §. 2. c §. 3. 4. d §. 5. e §. 6. f §. 7. g §. 8. h §. 9. & 10. i §. 11. k §. 12. 13 l §. 14. 15 16. m §. 17. 18. n §. 19.

PRoponit nobis Euangelium mulierem Chananæam, quæ nobis sit magistra orationis *a* hæc enim ea est, qua quidquid nobis est necessarium, obtinemus *b* Eam domo sua expulerunt calamitates, & ad Christum adduxerunt: ipse enim est, qui ad hoc illas immittit *c* & docet nos orationis argumenta. Primum: à peccato discedere *d*. Secundum: exordiri à *Miserere e*. Tertium: suorum peccatorum culpas recognoscere *f*. Quartum: ad Deum recurrere pro remedio quod si subinde taceat, nec respondeat, hæc ea est ratio: ne tua finiatur oratio, quæ ei est acceptatissima *h*. Et si verbis non respondeat, respondet tamen via virtutis *i*. Quintum: in ea perseuerare *k*. Sextum: calamitates perferre patienter *l* & de necessitate elice e virtutis exercitium *m*. Oratio tantæ fidei, à Deo, quidquid petierit, impetrabit *n*.

§. 1. Excitat Dominus Spiritus mulieres, quando virorum deficit feruor spiritus.

§. 2. Est oratio, thesaurorum Dei clauis, cuius vsum nos docet mulier Chananæa.

§. 3 Eliæ Iudæos deserenti, eorum seruierunt, & Christo gentiles, ad quorum vltimam lineam Sol iste radiauit.

§. 4. Egressa mulier. Egressus Christi, huius mulieris operabatur egressum, quæ, vt Onager, capta est tribulatione.

§. 5 Egressa. Ad faciendam orationem, egredere de peccato: quia etiam alienum peccatum impedit orantem Moysen: Cur clamas? oremus.

§ 6 Miserere. Hinc optime inchoatur oratio, & non sicut Pelagius docet, nec vult Deus virge verbera.

§. 7. Mei. Punit Deus parentes in filiis, & aliquando dæmonem suis appetunt filiabus.

§. 8. Magna huius mulieris fides, quæ Christum implorat: est enim aduersitas, vt mucro Hieremiæ.

§. 9. Non respondit. Deus nobis non respondet: vel quia illi non respondemus, vel quia dissimulat.

§. 10. Est pauperum oratio aroma Deo suauis fragrans, quam vt melius audiat, præcipitur in cælo silentium.

§. 11. Verbum. Christus mulieri via verbi non respondit, sed virtutis, vt Dauid ait:

§. 12. Accedentes Discipuli. Christus hoc eis negat, quod pro muliere hac requirebant, vt eius ostendat virtutem.

§. 13. At illa venit. Orationi necessaria est perseuerantia, licet nobis nullus respondeat.

§. 14 Non est bonum. Hac repulsa prouocat Christus huius mulieris fidem, quæ hortus apparet cælestis.

§. 15. Etiam Domine. Ex opprobrio retulit mulier misericordiam, sicut Anna & Esther.

§. 16. Mittere canibus. Attende, quod melior est canis viuus leone mortuo, & quòd de tenebris Deus lucem educit.

§. 17. Etiam